SOME PAGES IN THE ORIGINAL CONTAIN FLAWS AND OTHER DEFECTS WHICH APPEAR ON THE FILM

మాడయ్యకవి

మైరావణచరిత్రము

పిఠాపురము, 1914

Record no. 338

Māvayyakavi

Mairāvaṇacaritramu

Piṭhāpuramu, 1914

Record no. 338

Bibliographic Record Target

మాడయ్యకవి.

మైరావణచరిత్రము / ఇది మాడయ్యకవిచే రచియింపఁబడినది.- 1. కూర్పు.-
పిఠాపురము : విద్వజ్జనమనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాల, 1914.

5, (1), 96 p. ;20 cm.

Record no. 338

Māvayyakavi.

Mairāvanacaritramu / idi Māvayyakavicē raciyimpam̐badinadi.-
1. kūrpu.- Pithāpuramu : Vidvajjanamanōrañjanī Mudrāksaraśāla, 1914

5, (1), 96 p. ;20 cm.

Record no. 338

శ్రీ

మైరావణచరిత్రము.

ఇది

మాడయ్యకవిచే

రచియింపఁబడినది.

మొదటికూర్పు 750.

పిఠాపురము.

శ్రీ విద్వజ్జనమనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపించి

కవితాపత్త్రికాధిపతులచేఁ

బ్రకటింపఁబడినది.

1914.

వెల రు 0-10-0.

మైరావణచరిత్రము.

ఇది

మాడయ్యకవిచే

రచింపఁబడినది.

మొదటికూర్పు 750.

పిఠాపురము.

శ్రీవిద్వజ్జనమనోరంజనీముద్రాక్షరశాలయందుముద్రింపించి

కవితాపత్త్రికాధిపతులచేఁ

బ్రకటింపఁబడినది.

1914

వెల రు 0-10-0.

ఉపోద్ఘాతము.

ఈమైరావణచరిత్రమును రచించినకవి మాడయ్య. ఇతఁడు నియోగిబ్రాహ్మణుఁడు. శ్రీవత్సగోత్రుఁడు. రాచమాంబకును సర్వయామాత్యునకును బుత్త్రుఁడు. "గుడివాడపురాధిపుభీమలింగనిం గొలిచి" అనుదానిం బట్టి యీతనినివాసస్థలము గుడివాడయొండెఁ దత్సమీపగ్రామమొండె నగునని యూహింపవలసి యున్నది. ఇతఁడీకృతిని లేజర్లయబ్బయ్యమంత్రిపుత్త్రుఁ డగుగోపామాత్యున కంకితముఁ జేసెను.

కృతిపతి తనతో "ధాత్రిలోన మనకుగోత్రంబు శాఖయు నొక్కటగుట మంచియోగ్య మయ్యె" నని పలికినట్లు చెప్పుచు నితఁడు, కృతిపతియుఁ దానును సగోత్రులును సశాఖులు నగుట యంకితకావ్యమున కొకవిశేషముగాఁ జెప్పి యున్నాఁడు. సగోత్రునకుఁ గృతికన్యాప్రదానము సేయుట కవులధర్మశాస్త్రమునకు విరుద్ధము కాదు కాఁబోలు !

ఇతఁడీమైరావణచరిత్రమునే గాక దేవేంద్రవిజయ మనునొక ద్విపదకావ్యమును గూడ రచించి గోపనమంత్రివియ్య మగునెఱ్ఱనకుఁ గృతి యిచ్చినాఁడఁట. మఱియు నితఁడు కర్ణాటరా జగువీరనారసింహుని మెప్పించినట్లును, కోట సింగన్నమంత్రిసభలోఁ దస్కురకవిని గెలిచినట్లును, నందాపురరాజుచే సువర్ణాభరణములును, కెమిడిరాజువలన రెం డుత్తమాశ్వములును గానుకగా నొందినట్లును వ్రాసికొనినాఁడు. ఈతనికవిత్వము సరళమై హృదయంగమముగా నున్నది.

కాని యంతనిర్దుష్టముగా లేదు. అయ్యాయి జఘన్యప్రయోగములుం గొన్ని యీక్రిందఁ జూపఁబడుచున్నవి.

(1) వలనుగ నప్పురంబుఘనవప్రసమున్నతి యర్కు తేరికి
న్నలవున దాఁటరామి నతఁ డందులదిడ్డులు దూఱి...ప్ర. ఆ. 41

ఇందు, తేరికిన్ + అలవున, తేరికి నలవున యని యుండుట యొప్పు. ఇట్టిసంశ్లేషము లింకను గలవు.

శా....చాలం గ్రొవ్విన రావణాసురుని నిశ్శంక న్నణంగించి సు
శ్రీల న్నుండఁగ నీకె కాక కలదే చింతింప నెవ్వారికిన్. ప్ర.ఆ. 76

ఉ. ఇత్తునె సీత భీతి నిటు లేటికిఁ బల్కెదు పందవై వడి
న్నిత్తటి రామలక్ష్మణులయే పణఁగించి........ప్ర. ఆ. 114

(2) ఉ....దంతిసమూహ మప్పురిని దారుణమూర్తులు దాల్చినట్లు మీ
ఱెంతయు నొప్పునట్టి సెలయేరులతోడి నగంబులో యనన్. ప్ర.ఆ.50

ఇందు "మీఱున్ + ఎంతయున్" అనుచోట 'మీఱునెంత యున్' అని యుండవలయును. ఇట్టియపసంధు లింకను గొన్ని కలవు.

చ; అనవుఁడు వాయుసూనుఁ డసురాంగనఁ గన్గొని నీకృపారసం
బునకును మెచ్చితింక మదిఁ బొందకు దుఃఖము......

(3) చ......జని యంతయు నీ వొగిఁ గాంచి వేగమే
మర లిట కేగిరమ్మనుచు మన్నన నంపిన వాఁడు సంతటన్. ద్వి.ఆ.7

ఇందు 'మరలి + ఇటకు' అనుచోట 'మరలి యిటకు' అనియుం డఁదగును. ఇట్టిక్త్వార్థకేత్సంధులును జూపట్టుచున్నవి.

మ......గంధరంబు బిగియంగాఁ జుట్టి పద్మాకరం
బున ముంచెత్తి విదిర్చి.........ద్వి. ఆ. 80

సీ.........స్వేదంబు వొడ మబ్ధిఁ జెందిన నాఁకట
నలిదాని నటఁ దిమింగిలము మ్రింగె. ద్వి.ఆ. 98

(4) ఉ....రావణుఁ డేగుదెంచి మనరాజుల నెత్తుకవోయెనో కదా.
ద్వి. ఆ. 43

ఇందు "ఎత్తుకొనిపోయె" ననుట సాధువు. ఇట్లు కొనికిఁ గా దేశము గలరూపములును బెక్కులు గలవు.

(5) ఎవ్వఁడు నీకుఁ దండ్రి జన నెవ్వతె నీనిజనామ మేమి. ద్వి.ఆ.89

ఇందు 'జనని + ఎవ్వతె' అనుచోట సంధి సేయుట తగదు. ఇట్టి యశాస్త్రీయము లగునిత్యసంధు లింకను గలవు.

క....అనిశంబును కావలుండునట్లుగఁ బెట్టెన్. ద్వి. ఆ. 156

(6) ఉ....తల్లడ మందుచున్న వసుధాసుతఁ గావక వీరధర్మమున్
బొల్లుగఁ జేసి రాఘవులు వోయినయప్పుడె యేను బ్రాణముల్
వల్లనుసంగదుం గొనుచు వారిధి మెల్లనె దాఁటుచుండెడున్. ద్వి.ఆ.60

ఇందు, వలచుధాతువునకు వ్యతిరేకమునందు 'ఒల్లను' అని ప్రయోగింపవలసియుండఁగా 'వల్లను' అనుగ్రామ్యరూపము వాడఁబడినది. ఇట్టిగ్రామ్యములు మఱికొన్ని గానవచ్చుచున్నవి.

క. ......దనుజాధీశ్వరుఁడు ఘోరదైతేయులఁ బ
ద్ధెనిమిదికోటుల.............. ద్వి. ఆ. 156

ఇటఁ 'బదునెనిమిది' యనుటకుఁ బద్ధెనిమిది, యనునది గ్రామ్యరూపము

క. పుడమీశ తపస్సులై మీ
రడవికిఁ జని యిపుడు పురికి...............ప్ర. ఆ. 84

ఇందు 'పుడమీశ' యనునది గ్రామ్యరూపము. పుడమిశబ్దము సంస్కృత మనుభ్రాంతిచే నీశశబ్దముతో సవర్ణదీర్ఘమునఁ గలుపఁబడినది. ఇట్టిచోట్ల మేము 'పుడమిదొర' యని సవరించుచు వచ్చితిమి. విశేషముగ మార్పు చేయనక్కఱలేకుండ దిద్దుటకు వీలున్నచోట్ల నిట్లే మఱికొన్ని సవరింపఁబడినవి. వ్యాకరణవిరుద్ధప్రయోగము

లేక రెండుచూపి మఱియొకవిషయముఁ జెప్పెదము.

మ. అనుచుం దోడ్కొనిపోవుచోఁ బవనజుం డాపట్టణంబొప్పఁ దా
మును విన్నంతకు నేత్రపద్మములకున్ మోదంబు పుట్టింపఁగా..
తృ. ఆ. 6.

ఇందు 'పట్టణంబు + ఒప్పు' అనుచోట షష్ఠీసమాసము గావున 'పట్టణంబునొప్పు' అని నుగాగమవిశిష్టముగా నుండుట యుక్తము

క. ......ఈవేళఁ దెచ్చి కాళిక
కే వొప్పనచేతుఁ దలఁక కిమ్ముల దరుణీ. ప్ర. ఆ 141.

తెలుఁగుమాటకు మొదట సిద్ధమైనవొకార ముండదుగావున వొప్పన యనునది గ్రామ్యము. 'ఏ నొప్పనసేయుదున్' అనుట సమంజసము.

బ. శీతారామాచార్యులుగారు శబ్దరత్నాకరమును వ్రాయునపు డుపయోగించుకొనిన వ్రాఁతప్రతినిబట్టి మే మీపుస్తకము నచ్చొత్తించితిమి. మాతృకలోఁ గృతిపతివంశవర్ణనపద్యములు లేకుండుటచే నాభాగ మిందును గానవడినది. ఆంధ్రప్రచారిణీగ్రంథమండలసంపాదకులు మాకు సరిచూచుకొనుటకై యొసంగిన తాళపత్త్రిగ్రంథమునందును వంశవర్ణనము గలభాగము లేదు. కాని, సీతారామాచార్యులుగారిప్రతికంటెఁ గొన్నిచోట్ల నది శుద్ధముగా నుండుటచే మాకుఁ గొంచె ముపయోగకారి యయినది.

ఆచార్యులుగారు మైరావణచరిత్రలో దమకుఁ గావలసిన తెలుఁగుమాటలను లేఖకులచే వ్రాయించుటకయి గుర్తులు పెట్టుట దక్క స్పష్టముగా నగపడుదోషముల నైనను సవరించుట దమకుఁ గాలహరణముగాఁ దలంచినట్లున్నారు. తా ముదాహరింపఁ దీసికొనిన పద్యములను, బాదభాగములను మాత్రము సీసపుపుల్లతో దిద్ది యు

న్నారు. పదబాహుళ్యసంగ్రహేచ్ఛచేఁ గాఁబోలుఁ గొన్నియెడలఁ గవిప్రమాదములను సైతమవిచారితముగా స్వీకరించిరి. "గీ. చన్నుగవమీఁదఁ బయ్యెద చంగలింప" అనుచోఁ జెంగలించుధాతువును భ్రాంతిచేఁ గవి 'అ' కారాదికముగాఁ బ్రయోగింప, దానిని సాధువుగాఁ బరిగ్రహించుట యిందుల కుదాహరణము గావచ్చును. శబ్దరత్నాకరములో నీకవినామము 'మాదయ్య' యని యుండుట పొరపాటని తెలియవలయును. "ప్రోడ వన్నింట సర్వయమాడసుకవి" యని కవి చెప్పికొనినాఁడు. ఆశ్వాసాంతగద్యములందు నట్లేయున్నది.

విశేషధనము వెచ్చించి; ప్రాచీనాంధ్రగ్రంథముల సంపాదించి, ముద్రింపించుచు భాషకును మాకును బరమోపకార మొనరించు శ్రీ శ్రీ శ్రీ రాజా రావుసూర్యారావుబహద్దరువారి కాయురారోగ్యవిజయములు గలుగుఁ గాక!

శ్రీ రా మ కృ ష్ణ క వు లు.
పత్త్రికాధిపతులు.

శుద్ధపత్రిక

పుట.	బంతి.	ఒప్పు
3	·6	శాబ్దోన్మత్తు.
22	18	చిరకీర్తిర్విలసిల్లవే
,,	19	లోలిఁబద
35	5	న్నాశ్చర్యముంబొంది
,,	6	గనుఁదాత్పర్యంబుతోఁబల్కె
53	23	గనుఁగొనఁగాదయెవ్వరికి
84	19	అల్లనసాని
,,	22	సరోజనేత్ర
93	1-2	బంధువుర్ణననుభయ

మఱికొన్ని లేఖకముద్రాపకప్రమాదములను సవరించుకొనుటకయి చదువరులను గోరుచున్నాము.

శ్రీరస్తు.

మైరావణచరిత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీమద్భూమిసుతాఘనస్తనతటీ ♦ శ్రీగంధపంకస్ఫుట
క్షేమాలంకృతవక్షుఁ డాగమగుహా ♦ క్రీడామృగాధీశుఁ డు
ద్దామస్ఫారపరాక్రముండు రఘునా♦థస్వామి యత్యంతని
త్యామోదంబునఁ బ్రోచు నబ్బవిభుగో♦పామాత్యచూడామణిన్. 1

ధనపతిమిత్రుఁ డర్కహిమ♦ధామధనంజయనేత్రుఁ డంబికా
స్తనగిరిదుర్గతస్ఫురణ ♦ చారుతరస్ఫుటగాత్రుఁ డంబుజా
సనదివిజాధినాథనుత ♦ సారచరిత్రుఁడు జాహ్నవీధరుం
డనిశముఁ బ్రోచుఁ గాత సుగు♦ణాఢ్యుని నబ్బయగోపధీమణిన్ 2

చ. అమరగణాధిపార్చితుఁ డ♦హర్పతికాంతిసమానతేజుఁ డా
గమపరివేష్టితుండు త్రిజ♦గద్వరనిర్మితినైపుణుండు వా
గ్రమణుఁడు పంకజాసనుఁడు ♦ రమ్యచిరాయువుఁ జేయుఁ గాత మ
త్యమితగుణాభిరాముఁ డగు ♦ నబ్బయగోపనమంత్రిశేఖరున్. 3

సీ. రత్నాకరునికిఁ దో♦రపుముద్దుగూఁతురు,
పుష్పసాయకుఁ గన్న ♦ పువ్వుబోణి,
కైరవసుమమిత్రు ♦ గాదిలిసైదోడు,
తమికొలఁకులనాడు ♦ తరళనేత్రి,
హరియురంబున నుండు ♦ నఖిలజగన్మాత
బంగారుమాపుల ♦ పద్మగంధి,
కామితార్థము లిచ్చు ♦ కల్పభూజముకొమ్మ
సౌభాగ్యముల కెల్ల ♦ జన్మభూమి,

పరమకల్యాణి కాంచన ♦ పద్మపాణి
యైనశ్రీలక్ష్మి శేజర్ల ♦ యబ్బమంత్రి
గోపయామాత్యుగృహమునఁ ♦ గూర్మిఁ గలిగి
యురుతరశ్రీల నేప్రొద్దు ♦ నుండుఁ గాత.

ఉ. శంకరుముద్దుపట్టి, జల♦జాతదళాక్షునికూర్మిరాణి, మీ
నాంకుని గన్నతల్లి, చతు♦రాస్యునికోడలు, లోకము ల్నిరా
తంకసుఖస్థితిన్ మనుపు ♦ దైవశిఖామణి, లక్ష్మి నిచ్చలున్
బొంక మెలర్ప నబ్బయసు♦పుత్త్రుని గోపనిఁ బ్రోచు నెప్పుడున్. 5

ఉ. పన్నగధారిమేన సగ♦బాలునఁ గాపుర మున్నబోటి, హృ
ద్యన్నయయోగిహృత్సరసి♦జాకరవాస, త్రిలోకరక్ష, సం
పన్నతుషారశైలవిభు♦పట్టి, యపర్ణ, భవాని, యెప్పుడున్
మన్ననఁ జూచుఁ గాత నవ♦మన్మథు నబ్బయగోపధీమణిన్. 6

చ. సరసిజగర్భురాణి, శుక♦శౌనకచిత్తసరోజభృంగి, భా
సురనిఖిలామరప్రకర ♦ శుద్ధవినూత్నకిరీటరత్నవి
స్ఫురితపదాబ్జపాణి కడుఁ ♦ బూనినవేడ్క నటించుఁ గాత స
ద్గురుమతి యబ్బధీవరుని ♦ గోపయమంత్రిముఖాంబుజంబునన్. 7

చ. మనసిజవైరిజూటమున ♦ మానితకాంతిని నొప్పుచంద్రునిన్
గనుఁగొని వాంఛతో నమృత♦ఖండ మటంచుఁ గరంబు సాఁచి య
ల్లనఁ దివియంగ గౌరి యుప♦లాలన సేయఁగ నుండునగ్గజా
ననుఁడు సుఖస్థితిన్ మనుపు ♦ నారత మబ్బయగోపధీమణిన్. 8

క. వినుతింతు సమ్మదంబున
వినుతసుపటుచాటుకార ♦ విఖ్యాతలస
ద్ఘనతరరామకథారస
ఘనసముదయమత్తకేకి ♦ కవివాల్మీకిన్. 9

క. నీరద నీలశరీరుని
నీరజదళనేత్రు నిగమ ♦ నిర్మితసూత్రున్
బారావారగభీరుని
పారాశరమౌనిఁ గొల్తుఁ ♦ బ్రమదం బెసఁగన్. 10

సీ. సన్నుతి యొనరింతు ♦ సర్వజ్ఞబిరుదాంక
భద్రవాచాస్థాణు ♦ భట్టబాణు
గురుమతి వర్ణింతు ♦ వరపదాలంకార
కవితార్థవిన్యాసుఁ ♦ గాళిదాసు
మదిలోన వర్ణింతు ♦ మహనీయమధురవి
స్ఫురితశాబ్దోన్నతు ♦ సోమదత్తు
వినయోక్తిఁ గొనియాడు ♦ దును భూరిగర్విత
కవిగోత్రపాకారి ♦ ఘను మురారిఁ
బ్రార్థనము సేతు శివభద్రు ♦ బదరసేనుఁ
జోరు భవభూతి దండి మ♦యూరు బాణు
మాఘు భారవి నుద్భటు ♦ మఱియుఁ జేగు
గలకవీంద్రులఁ జింతింతుఁ ♦ గరిమతోడ. 11

చ. రక్కసిచేతఁ జిక్కువడి ♦ రాయిడిఁ బొందిన యట్టివేదముల్
చక్కఁగఁ జేసి వ్యాసుఁడు ప్ర♦శస్తము సేసినభారతం బిలన్
దక్కఁగ నాంధ్రభాష విశ♦దంబుగఁ జెప్పిననన్నపార్యునిం
దిక్కనసోమయాజిని మ♦దిం దగఁ గొల్చెదఁ గావ్యభూతికిన్. 12

ఉ. పొంకపుఁగావ్యలక్షణము ♦ పోక తెలుంగక దిట్టకూళ్లై
కొంకక వంకరర్థములు ♦ గూర్చి సభాస్థలిఁ బ్రౌఢు లట్లు ని
శ్శంకఁ జరించుచున్ సుకవి ♦ సంఘముపల్కుల మెచ్చ కూరకే
యంకము సేయవచ్చు నల ♦ యయ్యల మున్నుగఁ బ్రస్తుతించెదన్. 13

వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబును బురాతనకవిప్రశంసయుఁ గుకవిదుష్ప్రశంసయు నాచరించి యేదేనియు నొక్క విచిత్రచరిత్రంబుఁ దెలుఁగుబాసఁ జెప్ప నుద్యోగించుసమయంబున. 14

సీ. తనకీర్తి దిక్పాల ♦ తరుణీఘనస్తన
తారహారములతోఁ ♦ ద్రిస్తరింపఁ
దనమూర్తి యుదధీశ ♦ వనజాక్షహిమధామ
చిత్తసంభవులను ♦ సిగ్గుపఱుపఁ
దనశౌర్య మద్రీశ ♦ తనయామనోనాథుఁ
జిచ్చుఱుకంటితోఁ ♦ జెలిమి సేయఁ

ఘనదాన మక్కనం ♦ ఘనకల్పకంబుల
కొజ్జయై సతతంబు ♦ నోజ చూపఁ
ఘనమనస్ఫూర్తి సురమంత్రి ♦ ననుసరింపఁ
ఘనగభీరిమ వననిధి ♦ తరము డింప
వెలసి వెలయుచు నున్నాఁడు ♦ వెలయఁ గలఁడు
గురుతరోదార తేజర్ల ♦ గోపశౌరి. 15

వ. ఆమంత్రీశ్వరుం డొక్కనాఁడు కవిబుధబాంధవాప్తపురోహితామాత్యమిత్రభృత్యవర్గంబు లుభయపార్శ్వంబులం బరివేష్టించి యుండ సుఖాసీనుం డై నన్నుఁ బిలిపించి యర్హపీఠంబునం గూర్చుండ నియమించి సగౌరవంబున ని ట్లనియె. 16

క. సర్వజ్ఞపాదసేవక!
సర్వాగమశబ్దశాస్త్ర ♦ చతురవివేకా!
సర్వయమంత్రితనూభవ!
సర్వేశ్వరమాడసుకవి! ♦ సన్నుతచరితా! 17

సీ. మెప్పించినాఁడవు ♦ మెఱవడిఁ గర్ణాట
నరనాయకుని వీర ♦ నారసింహు
దట్టించినాఁడవు ♦ తస్కరకవిరాజుఁ
గోట సింగనమంత్రి ♦ కొలువులోనఁ
గాంచినాఁడవు కన ♦ కాంచనాభరణంబు
లేపార నంబాపు ♦ రీశుచేత
నందినాఁడవు నుత్త ♦ మాశ్వద్వయంబును
కిమిడిభూమండల ♦ రమణుచేత
నవమతిస్ఫూర్తిఁ గ్రీడించి ♦ నాఁడ వఖిల
కావ్యలక్షణలక్ష్యసా ♦ గరము నెరయ
నిన్ను వేర్వేఱ నింక వ ♦ ర్ణింప నేల
ప్రోడ వన్నింట సర్వయ ♦ మాడసుకవి. 18

క. నీతండ్రి సర్వధీమణి
నీతల్లి దయావిశుద్ధ ♦ నియమాదరణ
ఖ్యాతిని భూదేవికి నెన
యాతతమతి యైనరాచ ♦ మాంబ ధరిత్రిన్. 19

క. నీయగ్రజుండు దక్షిణ
రాయనృపప్రవిమలాబ్ధి ♦ రమణీయుఁడు రా
మాయణపఠనవ్రతని
త్యాయతఘనయశుఁడు, మల్ల ♦ నార్యుఁడు ధాత్రిన్. 20

వ. నీవు మఱియును. 21

చ. రసములు తొమ్మిదిం గలుగు ♦ రమ్యనవార్థసుశబ్దమాధురీ
విసరము లుల్లసిల్ల నతి ♦ విస్ఫుటలక్షణరూఢిఁ బ్రౌఢిమన్
రసికులనెమ్మనంబు లను ♦ రాగము నొందఁ దెనుంగుబాస నిం
పెసఁగఁగఁ జెప్ప నేర్తు సరి ♦ యెవ్వరు నీకును మాడధీమణీ! 22

వ. కావున. 23

క. సుతుఁడును గుడి నిధి చెఱువును
గృతియును నల్లిండ్లు వనము ♦ క్షితిలోపల సం
తతు లిందులోన నెన్నఁగఁ
గృతివలనం గలుగునండ్రు ♦ కీర్తియు గతియున్ 24

వ. అదియునుంగాక. 25

క. నావియ్యా నైనకాస
క్ష్మావినుతునిసుతున ♦ కెఱ్ఱమంత్రీంద్రునకున్
దేవేంద్రవిజయ మనుకథ
శ్రీవెలయఁగ ద్విపద మీరు ♦ చెప్పితి రెలమిన్ 26

గీ. ధాత్రిలోన మనకు ♦ గోత్రంబు శాఖయు
నొక్కటగుట మంచి ♦ యోగ్య మయ్యెఁ
గానఁ జెప్పుఁ డంధ్ర ♦ కవిత మైరావణ
చరిత మొప్ప నాకు ♦ జయకరముగ. 27

చ. అని దయఁ జూచి భవ్యకన ♦ కాంబరగోహయభృత్యవేదికా
ఘనఘనసారకుంకుమసు ♦ గంధవినూతనభూషణాలితో
వినయముతోడఁ గప్పురపు ♦ వీడియ మర్థిని భక్తి నిచ్చి న
న్ననిపిన మద్గృహంబునకు ♦ హర్షముతోడుత వచ్చి యెంతయున్. 28

చ. వలనుగ నాత్మలోన గుడి ♦ వాడపురాధిపు భీమలింగనిం
దలఁచి కరంబు లెత్తి ప్రమ ♦ తంబున మ్రొక్కి నుతించి భక్తి ని

శ్చలమతి నివ్వటూరిపుర ♦ శాసను మద్గురు మల్లికార్జునున్
గొలిచి తదాజ్ఞచేఁ బ్రకట ♦ కోమలకావ్యకళావివేకినై. 29

వ. ఇతత్కథాంచత్ఫాలలోచనకంఠంబునకు నిర్మలతారహారంబునుం బోలె నొప్పుచున్న
కృతినాయకుని వంశావతారం బభివర్ణించెద. 30

* * * * * * * *

* * * * * * * *

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఇటువంటియన్వయాబ్ధికిఁ
బటుతరబహువేదశాస్త్ర ♦ పారీణునకున్
గుటిలామాత్యపయోధర
పటలస్ఫుటభీషణప్ర ♦ భంజనమతికిన్. 31

క. రామాంబాప్రియవరునకుఁ
గామితఫలదైకమనుజ ♦ కల్పకమునకున్
దామరసాతులసత్పద
తామరసరసానుమోది ♦ తనిజహృదళికిన్. 32

క. స్వర్గాధిపవైభవునకు
భర్గశిరోమధ్యసింధు ♦ బంధురతతగీ
ర్వర్గునకు నిఖిలమార్గని
రర్గళవిమలోరుకీర్తి ♦ రమణీమణికిన్. 3·

క. బాంధవపంకజపంకజ
బాంధవునకు నమితసత్య ♦ భాషానిధికిన్
బంధురయువతీజనగుణ
బంధూకప్రసవబాణ ♦ పటుహస్తునకున్. 34

క. శ్రీవత్సగోత్రమణికిని
దేవాధిపమంత్రిసదృశ ♦ దృఢసన్మణికిన్
భూవరసభాభిసన్నుత
పావనచరితునకు ధర్మ ♦ పరిపాలునకున్. 35

క. ఆజన్మశుద్ధునకుఁ గవి
రాజాంచితహృత్సరోమ ♦ రాళంబునకున్
ధీజనమతవర్తనునకు
రాజితతేజర్గమంత్రి ♦ రత్నంబునకున్. 36

వ. అనవరతాభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నారచింపం బూనినకృతికిం గథాసూత్రం
బెట్టి దనిన. 37

చ. గురుతరవైభవోన్నతులఁ ♦ గూడిన కోసలభూమియందునన్
సరయువు గల్గుఁ బుణ్యనది ♦ సన్నుతికెక్కుచు దానిచేరువన్
సురపతివీటికిన్ మిగులు ♦ సొంపు వహించుచు ముక్తికాంతతోఁ
బెరసి యయోధ్య నాఁగఁ బుట ♦ భేదన మొప్ప రమానివాసమై. 38

క. ఓపునె యజుఁడైన యయో
ధ్యాపురవర మిట్టి దట్టి ♦ దని వర్ణింపన్
శ్రీపతి తనపురి మెచ్చక
యాపురిలో నుండు వేడ్క ♦ ననవరతంబున్. 39

క. ఆపురమునఁ గలమణిమయ
గోపురముల సంచరించు ♦ కోమలు లెపుడున్
నూపురములందుఁ జుక్కలఁ
దాపింపం గాదె రాజు ♦ తనలోఁ గందెన్. 40

చ. వలనుగ నప్పురంబు ఘన ♦ వప్రసమున్నతి యర్కుతేరికి
న్నలవున దాఁటరామి నత ♦ డందుల దిక్కులు దూరి రాకపో
కలు సతతంబుఁ జేయుటయుఁ ♦ గాదె జగంబునఁ దేటతెల్లమై
వెలుచన బాలభానుఁ డన ♦ బిన్నతనం బొగిఁ గాంచె నెంతయున్. 41

సీ. మారుతోద్ధూతవి ♦ స్మయతరంగంబులు
మిన్నేటితోడుత ♦ మేలమాడఁ
గమలనీలోత్పల ♦ కైరవకల్హార
పుష్పవాసన లుర్వి ♦ బుగులుకొనఁగ
మహాదద్భుతగ్రాహ ♦ మత్స్యకచ్ఛపములు
సంతతవిశ్రాంతి ♦ సంచరింప

బకచక్రవాకష♦ట్పదమరాళంబుల
నాదంబు చెవుల కా♦నంద మొసఁగఁ
బంత మొప్పఁగ బడబాగ్ని ♦ బాధఁ బట్టి
యుదధియం దుండి తా ♦ వచ్చియున్న దనఁగఁ
బరపు నిడుపును లోఁతును ♦ బరఁగఁ గలిగి
పరిఘ యొప్పును సాకేత♦పురమునందు. 42

ఉ. వేదము లభ్యసించి సుక♦విత్వవిలాసము నేర్పుమించి యా
హ్లాదముతో శతక్రతువు ♦ లద్భుతలీలలఁ జేయఁ గాంచి య
త్యాదరణంబుతో నతిథి♦యాఁకలిఁ జేరిన నన్నమిత్తు ర
య్యాదిమునీంద్రులో యనఁగ ♦ నప్పురి విప్రజనంబు లొప్పఁగన్, 43

చ. శరణము వేఁడుచోట పితృ♦సంహరు నైనను గాతు రల్గినన్
దురమున నేగు దెంచినను ♦ ధూర్జటి నైనను మాఱుకొంద్రు రే
పరుషము లేక వేఁడినను ♦ ప్రాణము లర్థుల కియ్యఁ జూతు ర
ప్పురమునఁ గల్గురాజకుల♦పుంగవు లెంతయు సంతతంబునన్. 44

క. శ్రోత్రగ నప్పురి వైశ్యుల
విత్తంబులకలిమిఁ జెప్ప ♦ విన నద్భుతముల్
తత్తరుణు లెపుడు దీర్తురు
ముత్తియములరంగవల్లి ♦ ముంగిళులందున్. 45

క. నడువ రధర్మమశరణుల
విడువరు చేపట్టి యెట్టి♦వేళల నైనన్
నొడువరు నాలుక నన్నృతము
నడవరు చలిచీమ నైన ♦ నప్పురిశూద్రుల్. 46

సీ. తననాటి తుమ్మెద♦తండంబులను గూర్చి
తిన్నఁగాఁ గొప్పులు ♦ తీర్చి తీర్చి
తనమేడమీఁదికాం♦చనకుంభములు దెచ్చి
వలుదచన్నులమీఁద ♦ నిలిపి నిలిపి
తనచేతిచిలుకబోదల ♦ ముద్దుపలుకులు
కడు నింపు పుట్టంగఁ ♦ గఱపి కఱపి

తనభటావళి యైన♦వనమయూరంబుల
యలసయానంబులు ♦ తెలిపి తెలిపి
తనదువిల్లును శరములు ♦ తగ నొనర్చి
బొమలు కన్నులు నై యుండఁ ♦ బొందు పఱచి
వారకాంతల నప్పుర ♦ వరమునందు
మరుఁడు కల్పించె విరహుల ♦ మరులుగొలుప. 47

క. రస మొలికెడు కెమ్మోవులు
పసిఁడిశలాకలను సిగ్గు♦పఱపెడు మేనుల్
ఒసపరిచన్నులు నప్పురి
బిసరుహనయనలకుఁ గాక ♦ పెరచోఁ గలవే. 48

చ. అనిమొన శాత్రవు ల్వరపు♦నస్త్రసముద్ధతి కుల్క దెమ్మెయిన్
వననిధిమీఁదఁ దోలిన జ♦వంబున దాఁటెడుపేర్మి గల్గి య
య్యనిలసమానవేగమున ♦ నశ్వనికాయము వొల్చు నెప్పుడున్
బనివడి బ్రహ్మ యప్పురిని ♦ బాదరసంబునఁ జేసెనో యనన్ 49

ఉ. సంతతసర్వలక్ష్మి గొన♦సాఁగుచు నుండఁగ నున్నతత్పుర
క్రాంతి దలంకఁ గ్రమ్మి మద♦ధారలు చెక్కులవెంటఁ బర్వఁగా
దంతిసమూహ మప్పురిని ♦ దారుణమూర్తులు దాల్చినట్లు మి
న్నంతయు నొప్పు నట్టిసెల ♦ యేరులతోడినగంబులో యనన్. 50

చ. తలిరులజొంపము ల్మెసవి ♦ తద్దయుఁ బొల్చుపికవ్రజంబులన్
విలసితపుష్పవాసనల ♦ వీఁకను బాడెడితేఁటిగుంపులన్
ఫలములు చప్పరించి రస♦పానముఁ జేయుచుఁ బల్కుచిల్కలన్
గలిగి వనంబు లాపురిఁ ద్రి♦కాలము నొప్పుసమీపభూములన్ 51

వ. మఱియు ననేకవైభవంబుల కుతూహలంబుల నింపుసొంపారియుండునక్కాలంబున.

క. శ్రీమత్ప్రతాపుఁ డమర
స్తోమానిశసన్నుతాంఘ్రి ♦ తోయజుఁ డుద్య
ద్భీమాసురకులనగసు
త్రాముఁడు రఘురాముఁ డేలుఁ ♦ దత్పురిఁ బేర్మిన్. 53

సీ. కలలోన నైన న♦వ్వులమాటకైనను
బొంకు నాలుకయందుఁ ♦ బొరయనీఁడు

యాచకుం డేమైన ♦ నడుగుచో నిచ్చుట
గాని లేదని చెప్పి ♦ గడుపఁ డురక
యంబుజాసనముఖ్యు ♦ లనికి వచ్చిననైన
వెన్నియ్యఁ డెప్పుడు ♦ వీఁకఁ గలిమి
నాశ్రితుఁ డొకవేళ ♦ నపరాధుఁ డైనను
జేపట్టుటయె కాని ♦ శిక్ష సేయఁ
డతులగాంభీర్యధైర్యర ♦ త్నాకరుండు
సత్యసంధుండు నీతివి ♦ స్తారుఁ డలఘుఁ
డమరతేజుఁడు తామర ♦ సాప్తకులుఁడు
రాజమాత్రుఁడె దశరథ ♦ రామవిభుఁడు. 54

సీ. కన్నతల్లియు నన్య ♦ కాంతాలలామయు
నుల్లంబులోపల ♦ నొక్కరూప;
శరణాగతుం డైన ♦ శాత్రవుండును దోడ
నుద్భవించినవాఁడు ♦ నొక్కపోలిక;
యన్యాయమున వచ్చు ♦ నమరాచలంబును
జిడిపిరాయియు నొక్క ♦ వడువె చూడ;
నతిథికి నిడక తా ♦ ననుభవించిన భుక్తి
కాలకూటము నొక్క ♦ కరణి యరయ
జనులమోదంబు ఖేదంబు ♦ తనది యట్ల
చండదోర్దండపటుతరా ♦ ఖండభయద
దనుజకులవార్ధిబాడబా ♦ నలుఁడు నగుచు
జగతిఁ బెంపొందుశ్రీరామ ♦ చంద్రునకును. 55

క. ఆరఘురాముఁడు భద్ర
శ్రీరమణికి హెచ్చు దైన ♦ సీతాసతితోఁ
జేరినభోగేచ్ఛల నిం
పారఁగ వర్తించుచుండు ♦ నాతనిభూమిన్. 56

సీ. తొలకరి నేఁటేఁట ♦ దున్ని విత్తవలదు
రాలినధాన్యంబె ♦ చాలుఁ బండఁ

గుత్తులఁ బట్టఁగ ♦ సుత్తుఁ ద్రాళ్లు వలదు
కుండ యొడ్డినఁ బాలు ♦ నిండఁ గుఱియు;
గ్రహయోగమున విప్ర ♦ గణము వేఁడ వలదు
వలె నన్న యప్పుడే ♦ వాన గురియు;
ఔషధంబులు సేయ ♦ నలజ డేమివలదు
వ్యాధు లాశింప వె ♦ వ్వరికి నైన
ధర్మ మెప్పుడు నాల్గుపా ♦ దముల నోఁచి
నేల నెంతయుఁ బాయక ♦ నిండి యుండు
జలజబాంధవవంశాబ్ధి ♦ చంద్రుఁ డైన
రామభూపాలుఁ డేలెడి ♦ రాజ్యమందు. 57

క. గ్రహయోగము లపమృత్యువు
గృహకలహము లవధి బాల ♦ మృతియును లేమిం
దహతహలు రామచంద్రుని
మహిలోపల లేవు తలఁప ♦ మఱచిన నైనన్. 58

క. పామరులు మూర్ఖు లలసులు
తామసు లజ్ఞానమతులు ♦ ధైర్యవిహీనుల్
సోమరులు లేరు దశరథ
రాముఁడు పాలించు నట్టి ♦ రాజ్యమునందున్. 59

వ. ఇట్లనేకధర్మనీతిప్రకారంబుల నారఘూద్వహుండు పరిపాలించుచుండి యొక్కనాఁడు భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులును జతురంభోధిమధ్యంబునం గలసకలక్ష్మాపాలనివహంబును, సుగ్రీవాంగదపనసనీలాంజనేయజాంబవదాది మహాకపిముఖ్యులును, బంధుజనామాత్యపురోహితప్రకరంబును, ఋగ్యజుస్సామాథర్వణవేదవేదాంతవైశేషికభాట్టప్రాభాకరన్యాయమీమాంసావ్యాకరణజ్ఞులును, భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలప్రమాణవేదులును, భరతమతంగకాహళదంతిచతుర్విధనృత్యవిద్యాసమర్థులును, నాశుచిత్రమధురవాక్యకవితాప్రచండులును, నందంద డెందంబున కానందంబు సందడింప నందం బగుమందానిలంబుచే మ్రిందుచామరంబులం బొందుపఱుచు సుందరీజనసందోహంబును బరివేష్టించి యుండఁ బేరోలగంబునం గూర్చుండిన యవసరంబున. 60

చ. బకశుబలాత్రిసూనుభృగు ♦ భార్గవనారదనేత్రిపాదకా
శికఘటజాతగాలవవ♦సిష్ఠపరాశరవామదేవశౌ
నకకపిలాదిసన్మునిగ♦ణంబులు ప్రీతిగ నేగుదెంచి పా
వకనిభమూర్తి రాము జన♦వల్లభుఁ గాంచిరి సమ్మదంబునన్ 61

ఉ. కాంచిన నారఘూద్వహుఁడు ♦ గౌరవ మొప్పఁగ భక్తిఁ దమ్ముఁ బూ
జించి నమస్కరించుటయుఁ ♦ జిత్త మెలర్పఁగఁ బ్రీతితోడ దీ
వించి యనేకభంగులను ♦ వేమరు సన్నుతిసేయ నంత న
క్తంచరవైరి వారిఁ గని ♦ కౌతుక మొప్పఁగఁ బల్కె నంతయున్. 62

చ. అలఘువ లేనినిష్ఠలను ♦ యజ్ఞసుకర్మము లాచరించి వే
ల్పులకు సుఖంబులం దగిన ♦ పూజ లొనర్చి భవాంబురాశిలో
వెలువడ నీఁద నేర్చి ఘన♦వేదపథంబున సంచరించఁగాఁ
గలుగునె వేడ్కతోడుతఁ ద్రి♦కాలము మీకు నిజాశ్రమంబులన్ 63

క. బృందారకు లనవరతము
గ్రిందున మఖశాలలందుఁ ♦ గడుపారంగాఁ
గొందురె భుక్తిని విఘ్నము
లెందును గైకొనక తపము ♦ లీడేరుఁ గదా. 64

చ. అన విని కుంభజుండు మది ♦ హర్షపయోనిధి నోలలాడి య
య్యనఘులఁ జూచి యి ట్లనియె ♦ నేడ్గడ దైవము నీవు ప్రోవఁగా
మనికికి నేమి తెల్పి మిము ♦ మానసవీథిని నెట్టిజంతు వై
నను నిమిషంబు నిల్పినను ♦ నానసుఖంబులు గాంచు రాఘవా. 65

ఉ. భానుకులేశ దైత్యకుల♦భంజన మి మ్మొకజిహ్వవానికిన్
మానవమాత్ర మంచుఁ బలు♦మాఱు నుతింపఁగ నెట్లు చెల్లు నా
జానకి యాదిలక్ష్మి జల♦జాతదళాక్షుఁడ వీవు లీలతో
నీనిఖిలంబుఁ బ్రోవ జని♦యించితి దేవ సురక్షణార్థమై. 66

వ. కావున మనుష్యావతారంబందు దుష్టనిగ్రహశిష్టప్రతిపాలనంబు సేయం గారణ
పురుషుండవై. 67

ఉ. శైశవవృత్తిఁ దాటకిని ♦ జట్టలుదీర్చి ప్రతిజ్ఞ దక్కఁగాఁ
గౌశికమానియధ్వరముఁ ♦ గాచి సుబాహు నణంచివైచి యా

కౌశనదీప్రవాహధర♦కార్ముక మద్ధతిఁ ద్రుంచి సర్వభూ
మీశులు మెచ్చ సీతను గ్ర♦హించవె భార్గవుత్రుళ్లడంచవే. 68

గీ. తండ్రియానతి నెంతయుఁ ♦ దలను మోచి
తపసివేషంబు ధరియించి ♦ ధరణినాథ
దుష్టదైత్యు విరాధుని ♦ దొడరి చంపి
సంయముల కీవె యభయహ♦స్తంబుఁ బేర్మి. 69

ఉ. ఆర్పులు నింగిముట్ట నొక ♦ యప్పు డదల్చి జగంబు లన్నియు
న్నేర్పడ మ్రింగఁ జాలుకడి ♦ మెంతయుఁ గల్గి చరించునట్టియా
శూర్పణఖన్ వడి న్నొడిసి ♦ చోద్యము మీఱఁగ ముక్కు బొత్తిగా
దర్పముతోడఁ గోసి బలు♦దానవకోటికి భీతిసేయవే. 70

క. ఖరదూషణాదిరాక్షస
వరులను దండించి కపట♦వర్తన మెడలన్
శరవహ్నిని మారీచుని
దరికొల్పవె యెల్లనేల్పు ♦ తండము వొగడన్ 71

శా. శుంభద్గర్వభుజప్రతాపదనుజ ♦ స్తోమంబులన్ వేచి సం
రంభం బొప్పఁగఁ గ్రీడవోలె వడి సం♦గ్రామంబులం ద్రుంచు నా
జంభారాతితనూజు వాలిఁ గపిరా♦ట్చక్రేశ్వరుం గూల్పవే
గంభీరార్ణవ రామభద్ర జగము ♦ ల్గంపింప నొక్కమ్మునన్. 72

క. కర మర్థితో విభీషణుఁ
డరలేకేతెంచి కనిన ♦ నభయం బీవే
శరణాగతరక్షామణి
బిరుదాంకుఁడ వనుచు మిమ్ముఁ ♦ బేర్కొను టొప్పన్. 73

శా. ఉద్యజ్జ్యానినదంబు సర్వసమరో♦ద్యోగంబు మీఱన్ ధను
ర్విద్యాప్రౌఢిమతోడ మించి పటుదో♦ర్వీర్యంబు రెట్టింపఁగా
ఖద్యోతప్రతిబాణ మేసి జలధిం ♦ గర్వం బరం జేసి యు
ద్ధోద్యోగంబున లంకకున్ వనచర♦వ్యూహంబుతో నేగవే. 74

గీ. కమలజాండంబు లన్నియుఁ ♦ గనలి మ్రింగఁ
గలుగుశక్తిని నుగ్రుఁడై ♦ మెలఁగునట్టి

కుంభకర్ణాదిరాక్షస ♦ కోటిఁ గినిసి
మాటమాత్రనఁ జంపవే ♦ మనుజనాథ. 75

శా. కేళీలీలవిహార మొప్పఁగను సు♦గ్రీవుండు దా మెచ్చఁగాఁ
గైలాసాచల ముబ్బ నెత్తి సురలం ♦ గారించి దుర్వారుఁడై
చాలం గ్రొవ్వినరావణాసురుని ని ♦ శ్శంక న్నణంగించి సు
శ్రీల న్నుండఁగ నీకె కాక కలదే ♦ చింతింప నెవ్వారికిన్. 76

వ. అని యనేకప్రకారంబుల స్తోత్యంబు చేసినయమ్మునిపుంగవుఁ గరుణాకటాక్షామృత
ధారాప్రవాహంబునం దేల్చి హనుమంతుం జూపి భూపాలుం డిట్లనియె. 77

క. మునినాథ వినుము చెప్పెద
హనుమంతుసహాయ మొప్ప ♦ నసురుల నెల్లన్
దునుమాడి సీతఁ గ్రమ్మఱఁ
గొనివచ్చితి నన్ను నేల ♦ కొనియాడంగన్. 78

క. పరికింప మారుతాత్మజు
చరితము లిట్టిట్టి వనుచు ♦ సన్నుతి సేయన్
గరుడోరగామరాసుర
వరులకు బ్రహ్మాదులకును ♦ వశమే తలఁపన్ 79

క. కావున మునివర మాకును
నీవాయుసుతుండు చేయు ♦ హితకృత్యంబున్
భావింపఁ గొలఁత వెట్టక
యీవొప్పఁగఁ జెప్పఁగొంత ♦ యెఱిఁగింతుఁ దగన్. 80

సీ. సీతఁ గోల్పడి మేము ♦ భూతలం బెల్లను
వెదకుచుఁ గిష్కింధఁ ♦ గదిసి యుండ
మమ్ము నత్తఱిఁ గాంచి ♦ మధురవాక్యంబులఁ
బ్రియము పుట్టంగ సం♦ప్రీతిఁ బలికి
కమలాప్తసూనుండు ♦ కపిసమూహంబుతో
సమ్మతి గొలువంగ ♦ సంధిఁ జేసి
యతిభక్తి నాచేతి ♦ యంగుళీయక మంది
యవలీలతోడుత ♦ నబ్ధి దాఁటి

రక్కసులచేతి బాధలఁ ♦ జిక్కువడక
జనకనందన కే మున్న ♦ చంద మెల్లఁ
దెలియ వినిపించి యత్తన్వి ♦ వలనివార్తఁ
దెచ్చె నీతఁడు మాకును ♦ మెచ్చులొదవ. 81

సీ. తరులు శైలంబు లీ♦తఁడు దేకయున్నను
పాథోధి తాఁ గట్టు♦వడునె తొలుత
నెగసి కోటలమీఁది ♦ కితఁడు వ్రాఁకక యున్న
లగ్గపట్టఁగఁ జేరు♦లాగు గలదె
దనుజసంఘ మితఁడు ♦ దర్ప మడఁప కున్న
వడి గెల్వవచ్చునే ♦ వాండ్రఁ బోరి
యేపుమై సంజీవి ♦ నితఁడు దేకున్నను
సౌమిత్రి బ్రదుకునే ♦ సమరభూమి
నోడయును బోలెనితఁ డొడ♦గూడ కున్న
రావణాంబుధి దాఁటంగ ♦ నావశంబె
యనుచు హనుమంతు నెంతయు ♦ నభినుతింప
నయ్యగస్త్యుండు విని యపు ♦ డతనిఁ బలికె. 82

క. శ్రీరామచంద్ర సకల
క్ష్మారమణనతాంఘ్రిపద్మ ♦ సంతతధర్మా
చారుం డగు నీమారుతి
కారయ మీ రానతిచ్చి ♦ నంతయు నొప్పున్. 83

క. పుడమిదొర తపసు లై మీ
రడవికిఁ జని యిపుడు పురికి ♦ నరుదెంచితి రీ
నడుమఁ గలవార్త లన్నియు
నెడపక మాయోగదృష్టి ♦ నెఱుఁగుదు మరయన్. 84

క. హనుమంతుఁ డనఘ! తాఁ జే
సినకార్యము మీకు నెఱుఁగఁ ♦ జెప్పఁడు మీరున్
గని విని యెఱుఁగర యొక్కటి
వినుపించెద దాని వినుఁడు ♦ విస్మయ మొదవన్. 85

ఉ. అంబుధిఁ గట్టి లంకఁ గడు ♦ నాగ్రహ మొప్పఁగఁ జుట్టుముట్టి ది
వ్యాంబకవహ్నిచేత నసు♦రావళి నెల్లను మండఁ బెట్టి ఘో
రంబుగఁ గుంభకర్ణునిశి♦రంబు దురంబున జొత్తువెట్టి వై
రంబున గిట్టి సర్వసుర♦రాజి నుతింపఁగ మీర లుండఁగన్. 86

ఉ. భూవరచంద్ర యత్తఱిని ♦ బోరఁగ నోపక వెచ్చనూర్చుచున్
రావణుఁ డొంటిజిక్కి మఱి ♦ రాత్రి రసాతలలంక యేలుమై
రావణు సంస్మరించుటయు ♦ గ్రక్కున వాఁడును ధీరచిత్తుఁడై
రావణు వచ్చి కాంచె నను♦రాగ మెలర్పఁగ నప్పు డెంతయున్. 87

వ. ఇట్లు పొడఁగాంచుటయు బహుప్రకారంబుల నాదరించి దివ్యరత్నాభరణంబులు గట్టనిచ్చి యర్ఘ్యపీఠంబునం గూర్చుండ నియమించిన నతం డతికుతూహలంబునం బొంగి రావణున కిట్లనియె. 88

క. ఏమిటికి రాత్రి నన్నును
నీమదిఁ దలఁచుటకు నిపుడు ♦ నినుఁ గాచుట కే
ప్రేమమున నరుగుదెంచితి
నేమివిచారంబు చెప్ప♦వే యని పలుకన్. 89

మత్తకోకిల. నీవు నాకును గల్గి యుండఁగ ♦ నిష్ఠురాస్త్రచయంబు
దేవతావలి నెల్ల దోలితి ♦ దీనులై చెడి పాఱమై
రావణాసుర యిప్పు డొక్కదు♦రంబు గల్గెను దాని నే
తోవఁ బెట్టెదొ కాక పొమ్మని ♦ ద్రోచిపుచ్చెదొ చెప్పినన్ 90

మత్తకోకిల. పాపదూరము గానిమంత్రము ♦ భక్తి చాలనిమైత్రియున్
గోపవర్జము గానిదానముఁ ♦ గూర్మి గల్గనికాంతయున్
ఆప దైనను రానిచుట్టము ♦ నాజ్ఞ మీఱినపుత్త్రుఁడున్
దాపు లేనిరణంబు నేటికి ♦ దానవోత్తమ చూడఁగాన్. 91

మత్తకోకిల. కావఁ బ్రోవఁగఁ జాలుసత్త్వము ♦ గల్గి యాత్మజనంబులన్
బ్రోవనాడినవాఁడు క్రమ్మఱఁ ♦ బుణ్యలోకవిహీనుఁడై
పోవునంచును బ్రహ్మ చెప్పఁడె ♦ పూర్వకాలమునందునన్
గావునన్ నిను వేఁడుకార్యముఁ ♦ గాదు సేయక చేయుమీ. 92

క. వినిపించెద నాకార్యము
దనుజేశ్వర చేయవలయుఁ ♦ దద్దయు ననినన్

వినయమున నతనితోడుత
ననియెను మైరావణుండు ♦ హర్షం బొదవన్. 93

ఉ. ఆలములోన వజ్రి నుఱు♦మాడి, ధనంజయు నేపుమాపి యా
కాలుని గొట్టి కోణపతి ♦ గర్వ మడంచి పయోధినాథునిం
దూలఁగఁ దోలి మారుతము ♦ త్రుళ్లఁ గరంచి కుబేరు మిక్కిలిన్
నేలను గూల్చి శూలధరు ♦ నీఱుగఁ జేసితి వద్భుతంబుగన్ 94

ఉ. తోలితి వెల్లదేవతల ♦ దూరగఁ బాఱఁగ విక్రమంబుగన్
వ్రాలితి వబ్జసూనుహరి ♦ వాసుకికంకణులట్లు పేర్మితో
నేలితి వెల్లలోకములు ♦ నెవ్వరు మార్కొనకుండ ధీరతన్
జాలితి వెంతయున్ దనుజ♦సంఘముఁ బ్రోవఁగ రావణేశ్వరా. 95

చ. కటకట! యిట్టినీకు నొక♦కార్యము పుట్టఁగ రావణేశ! ధూ
ర్జటి యెదిరించెనో కమల♦సంభవుఁ డగ్గలైనో విష్ణుదేవుఁ డు
త్కటపటుకోప మెత్తి వడిఁ ♦ గ్రాలుచు వచ్చెనో కాక యిప్పు డే
మిటికిని నిన్నుఁ బోరుటకు ♦ మిన్నక యెవ్వఁడు గ్రొవ్వఁ జెప్పవే. 96

క. చెప్పిన నామాయలచేఁ
గప్పెదు బ్రహ్మాండ మంధ♦కారము దోఁపన్
దప్పించి యెందుఁ బోయిన
నొప్పింతును బరగ నీకు ♦ నుల్లం బలరన్ 97

క. నావుడు నామాటలకును
భావంబున మెచ్చి పొంగి ♦ ప్రస్ఫుటముగ మై
రావణుతోడుత నప్పుడు
రావణుఁ డిట్లనియె రామ! ♦ రవికులతిలకా! 98

సీ. దశరథుపంపునఁ ♦ దపసివేషంబులు
ధరియించి జనకనం♦దనయుఁ దాను
సౌమిత్రి గొలువంగఁ ♦ జనుదెంచి రఘురాముఁ
డడవులలో నున్న ♦ యవసరమున
మనశూర్పణఖ పోయి ♦ తనుఁ గోరుటయు దాని
నాసికావిచ్ఛేద♦నంబు సేయ

నందుకై ఖరదూష♦ణాదులు మడసిన
నలఁగి మాయలు పన్ని ♦ యతనిదేవి
లంక కేఁ దెచ్చి మిగుల ని♦శ్శంక నుండఁ
బలపరించుచు జగమెల్లఁ ♦ గలయ వెదకి
యంత నేఁ దెచ్చు టంతయు ♦ నతఁ డెఱింగి
యాగ్రహంబునఁ గిష్కింధ ♦ కరిగి యపుడు. 99

శా. దేవేంద్రాత్మజు వాలిఁ జంపి కపిరా♦డ్దేశంబు పాలింప సు
గ్రీవుం బట్టముఁ బ్రీతిఁ గట్టి సారిదిం ♦ గీశౌఘముల్ గొల్వఁ బా
రావారం బవలీల దాఁటి కడు దు♦ర్వారంబునన్ లంక వా.
పోవం గోటలు లగ్గపట్టి మఱియున్ ♦ భూరిప్రతాపంబునన్. 100

సీ. అహితజయోపాయు ♦ నతికాయు విస్ఫుట
సాంద్రమదోన్మత్తు ♦ నింద్రజిత్తు
సంగ్రామకేళివి ♦ చక్షు విరూపాక్షు
ఘోరసత్వసుపర్ణుఁ ♦ గుంభకర్ణు
నఖిలజిష్ణాంతకుం ♦ డైనదేవాంతకు
ఘనపరాక్రమధాము ♦ ఖడ్గరోము
చిరబాహుబలగర్వ ♦ జిహ్వు విద్యుజ్జిహ్వు
రమణీయవిఖ్యాతు ♦ రశ్మికేతు
మహితవిక్రమసప్తఘ్ను ♦ మకరదంష్ట్రు
నగ్నికేతు మహాపార్శ్వు ♦ నగ్నిపర్ణు
వజ్రకవచుఁ బ్రహస్తుని ♦ వజ్రదంష్ట్రు
నీఱుఁ జేసెను బాణాగ్ని ♦ నిండ నేఱపి. 101

క. మఱియును బవరములందును
గఱ కెక్కినయట్టి దైత్య ♦ గణముల నెల్లన్
బఱవుటయు నొంటిబడి యీ
తఱి నాకును నిన్నుఁ బ్రీతిఁ ♦ దలఁపఁగవలసెన్. 102

క. భీమప్రతాప నిన్నును
నామదిఁ దలఁచుటకు నిపుడు ♦ నావగ దీఱెన్ ;

రాముని నాతనితమ్ముని
నీమాయలు పన్ని చంపు ♦ నిష్ఠురవృత్తిన్. 103

వ. అని యిట్లు చెప్పి విభీషణుండు మిమ్ముం గలసిన తెఱంగును జెప్పిన విని మనంబున
నొండొకసేపు చింతించి మైరావణుండు రావణున కిట్లనియె. 104

క. మానుగను మాతృగర్భ
స్థానమునం దజుఁడు వ్రాయు ♦ చందము దక్కన్
దా నింతవాఁడ ననుకొన
గా నెటువలె వచ్చు నెట్టి ♦ ఘనులకు నైనన్ 105

క. ఇనకులుల దాశరథులను
మనుజులు గాఁ దలఁచి యల్ప♦మతి వై చని సీ
తను నేల దెచ్చి తక్కట!
దనుజేశ్వర! కార్యమెల్లఁ ♦ దప్పెం గదవే. 106

చ. పరులకు నవ్వుపట్టు తన ♦ బంధుజనంబుల కెల్ల నింద య
స్థిరముల కాలయంబు కడు ♦ సిగ్గులచేటున కాస్పదంబు స
త్పరమములోవ గాక కడు ♦ భాసురకీర్తికి మూలహాని యె
వ్వరికిఁ బరాంగనం గలియ ♦ వర్తనయే బల మెంత గల్గినన్ 107

సీ. కరుణాకటాక్ష మే ♦ ఘనునికన్నుల నుండు
దాక్షిణ్య మే పుణ్యుఁ ♦ దగిలి యుండు
సత్య మే ప్రభువాక్కు ♦ నిత్య మై యుండును
శాంత మే ధన్యుని ♦ చెంత నుండు
నమృతవాక్యంబు లే ♦ యధిపుజిహ్వను నుండు
నుపకార మే ధన్యు ♦ నూహ నుండు
దాన మే బలియుహ♦స్తమునఁ బాయక యుండు
మాన్య మే యనఘునె ♦ మ్మది వసించు
నతని జయలక్ష్మి చేకొను ♦ నలఘుమహిమ
సకలలోకంబు లెల్లను ♦ సన్నుతింప
నాయు రారోగ్యసంప ♦ త్తర్కాభివృద్ధి
మీఱి యుండుట యద్భుతం ♦ బే తలంప. 108

క. ఈవిధిఁ జరించుపుణ్యుఁడు
గావున జయలక్ష్మి నతఁడు ♦ గైకొనఁగా నీ
కీవిధమున వ్యథనుండం
గావలసెం గాదె కూరి ♦ కర్మముకతనన్ 109

క. సురలం బ్రోవఁగ దానవ
వరులం దనదివ్యబాణ ♦ వహ్నిని గాల్పం
బరమాత్ముఁ డైనవిష్ణుఁడు
నరుఁ డై జనియించె రామ ♦ నామం బలరన్. 110

ఉ. రాక్షసలోకనాథ! రఘు ♦ రాముని నాజి నెదిర్చి గెల్వ ఫా
లాక్షుని నమ్మరాదు విను ♦ మాగ్రహ మొప్పదు సీత ముందుగా
నక్షయదివ్యరత్నకన ♦ కాంబరరాజిని గానుకఁ గొంచు నీ
వీక్షణమందు నేగి కను ♦ మెంతయు నాతనిపాదపద్మమున్. 111

క. శరణంబు వేఁడితేనియుఁ
గరుణారస మొప్ప నిన్నుఁ ♦ గాచును జంపం
బరికింపఁడు రఘురాముని
సరి గలరే లోకములను ♦ జర్చింపంగన్. 112

వ. అని యుపదేశించిన నతండు తొలుత మనంబునం జెనంగొని యున్నకోపంబు
ముప్పిరిగొనఁ బదిముఖంబులం గలకన్నుల నెఱమంట లుప్పతిల్ల వీక్షించి యిట్లనియె.

ఉ. ఇత్తునె సీత భీతి నిటు ♦ లేటికిఁ బల్కెదు పంద వై వడి
న్నిత్తఱి రామలక్ష్మణుల ♦ యే పఱఁగించి కృతాంతుఁ జేరఁగా
మొత్తి రణంబులోపలను ♦ మ్రొగ్గినదైత్యులనెల్లఁ గొంచు నే
వత్తునొ కాక నామనము ♦ వాంఛితముల్ సమకూర శూరతన్. 114

క. ఇచ్చట నినుఁ దలఁచినపని
మెచ్చఁగఁ జేసితివి చాలు ♦ మెల్లన నిఁక నీ
వచ్చినత్రోవనె క్రిమ్మఱి
విచ్చేయుము వలవ దిచట ♦ వెఱచెద వనినన్. 115

ఉ. రావణ చిత్తగింపుము దు ♦ రంబునఁ గన్గొన నాకు భీతి న
లావుఁజలంబుపేర్మిసక ♦ లంబు నెఱుంగనె బుద్ధిఁ గాంతు నా

భావములోనఁ దోఁచుటకుఁ ♦ బల్కితి నంతియె కాక పోయి యో
ధావళి మెచ్చ నీరిపుల ♦ నందఱఁ జంపెదఁ గోప మేటికిన్. 116

క. కావున నామాయలచే
భూవరులం గొంచు నాదు ♦ పురి కేగి మహా
దేవికిని భద్రకాళికి
రావణ బలియిత్తు నీకుఁ ♦ బ్రమదం బెసఁగన్. 117

క. ననుఁ బంపు మీక్షణంబునఁ
జని కార్యముఁ జక్కఁబెట్టి ♦ చతురత మఱి నే
నినుఁ గాన వత్తు ననవుఁడు
దనుజేశ్వరుఁ డతనిఁ బంపెఁ ♦ దగఁ బ్రియ మెసఁగన్ 118

వ. అని రావణువలనియవ్వార్త యంతయు నెఱింగి వేగులవారు మీరు రణశ్రమంబున
నిద్రాసక్తు లైయున్నసమయంబున విభీషణుపాలికిం బోయి రావణమైరావణుల
మాటలు సకలంబునుం జెప్పిన విని మనంబులోపల భీతిల్లి యతండు సుగ్రీవాంగద
పనసనలనీలాంజనేయజాంబవదాదులతో ని ట్లనియె. 119

క. నృపతులు నిద్రం జెందిరి
కపటము పుట్టె నని తెలుపఁ ♦ గా రా దెందుం
గపులార! మనకు నిప్పుడు
విపరీతపువార్త వచ్చె ♦ వింటిరె దానిన్

క. సుతబంధుమిత్రకోట్లును
జతురంగబలంబు దనుజ ♦ సంఘము నట్టుల్
హతమైనను దా నొక్కఁడు
గతి చెడియును రావణుండు ♦ గర్వము పేర్మిన్. 121

క. పాతాళలంక యేలెడు
నాతని మైరావణాఖ్యు ♦ నాత్మఁ దలంపన్
బ్రీతిని జయ్యన నతఁడును
నేతెంచి దశాస్యు గాంచె ♦ నెంతయుఁ గడఁకన్. 122

ఉ. కాంచిన రావణుండు తన ♦ కార్యముభావము గానఁ జెప్పి ప్రా
ర్థించి దినేశవంశజులఁ ♦ గృత్రిమలీలలఁ జంపు మంచుఁ బు

తెంచిన వచ్చినాఁడఁట ప్ర ♦ తిజ్ఞ చలంబును మీఱ నొండు భా
వించఁగ రాదు వాని నొక ♦ వేషము దాల్చిన నేమి సేయుదున్. 123

క. మనలోన మనకుఁ గలహము
పెనుపంగా నేర్చు మిత్ర ♦ భేదము పుట్టన్
ఎనమండ్రిలోనఁ బదుగుర
గనుమాయల మొఱఁగి తివియఁ ♦ గా నేర్చుఁ దగన్. 124

ఉ. చెప్పఁగరానిమాయల వి ♦ చిత్రపురూపులు దాల్చి యింక వాఁ
డెప్పుడు వచ్చునో యిటకు ♦ నేమతి యుండినఁ గార్య మంతయుం
దప్పెడుఁ గాన రాఘవులఁ ♦ దద్దయుఁ గాచువిధంబు గొబ్బునన్
జొప్పడఁ జెప్పఁడా తెలియ ♦ సూనృతవర్తనులార! నావుడున్. 125

మ. దిననాథాత్మజుఁ డాంజనేయుని లస ♦ త్ప్రీతిం దగం జూచి ము
న్నను సౌమిత్రికి మాకుఁ బ్రాణము లొగి ♦ న్నాలోఁకల్పి రక్షించి తీ
వనఘా! నేఁడును నీవు కాక కలఁడే ♦ యంభోజమిత్రాంశపా
వనులం బుణ్యుల రామలక్ష్మణులఁ గా ♦ వ న్నొక్కఁ డిం దెమ్మెయిన్. 126

మ. పరమార్థంబుగ నీవిభీషణుఁడు దాఁ ♦ బల్కెన్ మనం బింక సో
మరిచందంబున నుండు టొప్పదు పెస ♦ న్నాయాసురాధీశు చే
ధరణీశుల్ మృతిఁ బొందకుండఁగ జయో ♦ త్సాహంబునం గాంచి యా
చిరకీర్తుల్ వెలసిల్లవే యనుటయున్ ♦ శీఘ్రంబునన్ ధీరుఁడై. 127

శా. నక్షత్రగ్రహపఙ్క్తులో విపదవి ♦ న్యస్తంబులై యొప్పఁగా
నక్షీణస్ఫుటసత్త్వుఁడై పెరిగి బ్ర ♦ హ్మాండావళుల్ మీఱుచున్
రక్షోనాయకు మిమ్ము లక్ష్మణుఁ గపీం ♦ ద్రశ్రేణులన్ లోనుగా
దక్షుండై ఘనవాలవప్రము జగ ♦ త్ప్రాణాత్మజుం డిచ్చినన్ 128

క. కరువలితనయునిఁ బాదప
చరులెల్లను బొగడి రాత్మ ♦ సంతోషమునన్
సురలపుడు పుష్పవర్షముఁ
గురియించిరి దివిని నుండి ♦ గొబ్బునఁ బరవన్ 129

గీ. వరుసతోడుత నవ్వాల ♦ వప్రమునకుఁ
బ్రహరివర్తించి రయ్యెడ ♦ భయము లేక

ఈఱక్కసూనుండు నారావ ♦ ణాసురుండు
సమ్మదంబున నొక్కొక్క ♦ జామునందు. 130

క. "చాలబలజాలబలరో
పాలంబులవార" యనుచుఁ ♦ బదిలముతోడన్
మేలుకొనంగాఁ బిలచుచుఁ
గోలాచక తిరుగుచుండ్రి ♦ ఘనసత్త్వమునన్. 131

వ. అక్కడ మైరావణుండు. 132

క. అంతటఁ దనపురికిని జని
యంతఃపురమందు నొక్క ♦ యనువగుచో నే
కాంతమున నుండి తనకుల
కాంతను మాతంగిఁ బిలువఁ ♦ గాఁ బంపుటయున్. 133

ఉ. అన్నవకానుదీఁగ యసి ♦ యాడఁగఁ బయ్యెద పిక్కటిల్లుచున్
జన్నులు తొంగలింప మరు ♦ సానను దిద్దినరూపులో యనన్
గన్నులు బిత్తరింపఁ గను ♦ గం దొకయించుక సోక తిన్ననై
పున్నపుఁజందురునొప్పిదముఁ ♦ బోలెడుమోమున నవ్వుదేరఁగన్. 134

ఉ. మారునిమోహనంబునకు ♦ మాడ్కిని బ్రాణము లైదు నున్నబం
గారపుబొమ్మరీతిఁ దొలు ♦ కారుమెఱుంగులప్రోక భంగి శృం
గారరసంబునం దొలచి ♦ కట్టినపువ్వులయెత్తుభాతి న
న్నీరజగంధి వచ్చి తగ ♦ నిల్చెను బ్రీతిని భర్తముందటన్. 135

గీ. అతివ యిట్లు నిలిచి ♦ యల్లన మోమెత్తి
మగనిదిక్కుఁ జూచి ♦ మనములోన
వగచి మిగుల దీన ♦ వదన యైపలెక్కను
వడఁకుకొనుచు నోరు ♦ వడియు లేక. 136

ఉ. కన్నుల వాడుదోఁచినది ♦ కాంతిఁ దొఱంగిన ధ్యానంబు మే
నున్నతి చాలఁ దక్కినది ♦ యొప్పక యున్నది గర్వరేఖ పై
కొన్నది మేన లక్ష్మి మదిఁ ♦ గుందుచునున్నది నీకు నేల నా
కన్నియుఁ జెప్పవే తెలియ ♦ నాత్మ గలంగెడు జీవితేశ్వరా! 137

క. అన విని మాతంగిని గనుఁ
గొని మైరావణుఁడు వలుకెఁ ♦ గోమలి నీకున్
మనమున బెగడఁగ నేటికి
విను మొకకార్యంబు తెలుఁగు ♦ వినుపింతుఁ దగన్. 138

ఉ. రాముని మోసపుచ్చి యభి ♦ రామను సీతను గొంచు వచ్చి కై
కో మదిఁగుంద మర్కటులు ♦ గొల్వ నతండును లంకఁ జొచ్చి సం
గ్రామములోన దానవని ♦ కాయము నెల్లను వీటిఁ బుచ్చినన్
దీమసమెల్లఁ దక్కె తన ♦ డెందములోపల నుమ్మలించుచున్. 139

క. నను నిపుడు రావణాసురుఁ
డనురక్తిం దలఁప నచటి ♦ కరిగితి నరుగన్
ననుఁ బెద్దఁజేసి యాతఁడు
తనకార్యము సెప్పి నాకుఁ ♦ దగులము సేసెన్. 140

క. కావునను మెలఁగి దశరథ
భూవరతనయులను నాదు ♦ పూనిక దక్కన్
ఈవేళఁ దెచ్చి కాళిక
కే (వొ)ప్పన చేతుఁ దలఁక ♦ కిమ్ముల దరుణీ. 141

చ. అన విని కీలుబొమ్మగతి ♦ నంబుజలోచన బిట్టు గూలి మే
దిని బడి మూర్ఛ నొంది తను ♦ దెల్పఁగ మెల్లన సేద దేఱి య
ద్దనుజవరేణ్యుఁ జూచి మది ♦ తల్లడ మందుచు గద్గదస్వరం
బునఁ గనువిచ్చి పల్కెఁ దన ♦ బుద్ధిని దోఁచిన కార్యపద్ధతుల్. 142

చ. కటకట! యేటి కయ్య యప ♦ కారము పుట్టెఁ గదయ్య ప్రాణసం
కట మగుపూనికెం దగవు ♦ గాదన కిట్లు సహింతు రయ్య నీ
పటుతరబుద్ధి యేల భువి ♦ పాలుగఁ జేసితి వయ్య నేఁడు నా
కిటువలెఁ జేటువార్త విన ♦ నేటికిఁ జెప్పితి వయ్య వల్లభా! 143

చ. చదువులు గొంచు సోమకుఁడు ♦ సాగర ముద్ధతిఁ జాఱి చొచ్చినన్
వదలక మీనమై కినిసి ♦ వారిధిలోపల వాని జంపి య
చ్చదువులు గ్రమ్మఱన్ గమల ♦ జాతుని కిచ్చినయాదిదేవునిన్
పదమలమూర్తి దైత్యకుల ♦ సంహరు రాముఁడుగా నెఱుంగుమీ. 144

చ. బలిమిని దేవదానవులు ♦ పాలసముద్రముఁ దచ్చుచోట న
గ్గలికకు మందరాచలము ♦ గ్రక్కునఁ గ్రుంగిన కూర్మరూప మై
యలవడ నుబ్బ నెత్తినకృ ♦ పాంబుధి నవ్యయు నాదివిష్ణునిన్
జలజదళాక్షు నచ్యుతుని ♦ శౌరిని రాముఁడు గా నెఱుంగుమీ. 145

చ. అనుపమలీల భూమిఁ గన ♦ కాక్షుఁడు గొంచు రసాతలంబుఁ జొ
చ్చినను వరాహరూపమున ♦ శీఘ్రత వానిని ద్రుంచి దేవతల్
దనుఁ గొనియాడఁ దొంటిగతి ♦ ధారిణి నిల్పినయట్టిదేవునిన్
సనకసనందనాదిమునిసన్నుతు ♦ రాముఁడు గా నెఱుంగుమీ 146

చ. సకలము విష్ణుదేవుఁ డని ♦ సన్నుతి సేసెద వంచు నాహిర
ణ్యకశిపుఁ డాత్మజుం గినిసి ♦ నంతటిలో నరసింహరూప మై
ప్రకటవిచిత్రఘోరనఖ ♦ పఙ్క్తిని వానిని జీఱినట్టి ప్రా
సకశతకోటితుల్యు బుధ ♦ వత్సలు రాముఁడు గా నెఱుంగుమీ 147

చ. త్రిదశులఁ జాఱఁదోలి బలి ♦ తేజముతో దివి నేలుచుండ న
య్యదమున గుజ్జురూపమున ♦ నాతనిఁ గాంచి రసాతలంబునన్
ముదమున నుండఁ జేసి తన ♦ మూర్తి జగంబులఁ బిక్కటిల్ల స
మ్మదమున నుండుదేవు నల ♦ మాధవు రాముఁడు గా నెఱుంగుమీ. 148

చ. మునికి జనించి రాముఁ డన ♦ మూర్తి వెలుంగఁగఁ గార్తవీర్యునిం
దునిమి ధరిత్రి విప్రులకుఁ ♦ దోరపుభక్తిని ధారవోసి య
త్యనుపమధీరుఁ డైనపరు ♦ నాగమసన్నుతపాదపద్మునిన్
ఘనకరుణాకటాక్షుఁ ద్విజ ♦ గత్పతి రాముఁడు గా నెఱుంగుమీ. 149

వ. ఇండియు నొక్కరహస్యంబు పెద్దలు చెప్పినవిధంబునఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుము.

చ. పలుమఱు రావణాసురుని ♦ బాధల కోర్వక యెల్లదేవతల్
దలఁకుచు దుఃఖవార్ధి నహి ♦ తల్పము పై శయనించు దేవునిన్
బెలువుగఁ గాంచి విన్నపము ♦ చేసిన నాతఁడు వాని జంపఁగా
జలజహితాన్వయంబునను ♦ సంభవ మయ్యెను రాఘవుం డనన్ 151

క. సురలెల్ల నపుడు పాదప
చరులై జనియించి రధిక ♦ సత్త్వములలరన్
దురమునను వాని గెల్వఁగ
దరమే బ్రహ్మాదులకును ♦ దలపోయంగన్ 152

క. కారణపురుషుఁడు లోకా
ధారుఁడు కరుణాకరుండు ♦ దనుజాంతకుఁ డా
శ్రీరాముఁడు నీ కాతని
మైరావణ! చెనకితేని ♦ మనరా దెందున్. 153

క. వడి మ్రాను విఱిచి మీఁదికిఁ
బడఁదివుచుకొనంగఁ దలఁచు ♦ పాలసుభంగిన్
కడుఁ బోరి రాముచారికిఁ
దొడిబడఁ జూచెద వి దేల ♦ దుర్మతి వృట్టెన్. 154

క. జననాథునకును నీకును
మనమునఁ దలపోయ హస్తి ♦ మశకాంతరముల్
విను మెఱుఁగ కేల పోరెద
వనినన్ విని యతఁడు పలికె ♦ నంగదతోడన్. 155

గీ. ఏల చెప్పెదు నీ వింత ♦ జాలిపడుచు
నేను విన్నాఁడ మదినిండ ♦ నీవుమున్న
యాదివిష్ణుండు రఘురాముఁ ♦ డౌట సురలు
మర్కటోత్తము లగుటయు ♦ మధురవాణి. 156

చ. దనుజవరేణ్యుఁ డిష్టుఁ డని ♦ తద్దయు నన్నొగి గౌరవించినన్
వనరుహమిత్రవంశజుల ♦ వావిరిఁ జంపెద నంచు శూరతన్
బనివడి వచ్చి యింక్ష పగ ♦ పాడి దలంకఁగ నీతిశాస్త్రముల్
వినినను నవ్వరే యకట! ♦ వీరజనంబులు నన్ను మేదినిన్. 157

క. ఈకాయము నిజ మని యొరు
దూఁకొని విడనాడి కాంచు ♦ దుర్గతి మేలో
కాకుత్థ్సుచేతఁ జెగినను
వైకుంఠపదంబు మేలో ♦ వారిజనేత్రా! 158

క. కావున నాదుప్రతిజ్ఞయు
రావణునిచలంబుఁ దక్క ♦ రయమునఁ జని నే
నావసుధేశుని దెచ్చెద
నీ వేగము లోని కనిన ♦ నెటి దూలంగన్. 159

గీ. కమ్మకస్తురి చెక్కులఁ ♦ గరఁగి జాఱఁ
జన్నుగవమీఁదిపయ్యెద ♦ చంగలింప
నడుగుదమ్ములు మిక్కిలి ♦ తడబడంగ
నరిగె లోనింటి కడలుచు ♦ నలరుబోఁడి. 160

వ. అని చెప్పఁ దరువాతివృత్తాంతం బె ట్లని 161

చ. యవనకళింగవంగమగ ♦ ధాంధ్రపుళిందదశార్ణకోసల
ద్రవిడవిదేహకుంతలవి ♦ ధర్భయుగంధరభోజమేదినీ
ధవవరమంత్రివర్గనిర ♦ తస్తుతచారుకవిత్వకారస
త్ప్రవిమలవాగ్విలాసఘన ♦ బంధురకాండవవంశవర్ధనా. 162

క. రామాంబికామనోహర
రామాజనికరనూత్న ♦ రతిరాజ లస
ద్రామానుజమతసువ్రత
రామానుజకీర్తిహార ♦ రసికవదాన్యా. 163

మాలిని: సుకవిజనమహీజా ♦ శుద్ధసత్కాంతిరాజా
ప్రకటమతిఫణీంద్రా ♦ భవ్యభోగామరేంద్రా
సకలగుణసముద్రా ♦ సంతతైశ్వర్యభద్రా
వికచకమలనేత్రా ♦ విద్విషద్ధ్వాంతమిత్రా. 164

గద్యము.—ఇది శ్రీభీమేశ్వరవరప్రసాద కవితాధురీణ సకలశాస్త్ర
ప్రవీణ సుకవిజనమిత్ర సర్వయామాత్యపుత్త్ర
మాడయనామధేయప్రణీతం బైనమైరావ
ణచరిత్రంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

మైరావణచరిత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీపతిసంభృతవరకరు
ణాపూరవిశేషలబ్ధ ♦ నవగుణమూర్తీ
రూపవతీజననవసుమ
చాపా శేజెర్లయప్ప ♦ సచివునిగోపా. 1

వ. అకాలశోద్భవుండు రామభద్రున కిట్లనియె సాపమయంబున మైరావణుండు దృశ్యాంజనాకర్షణంబులును, వాదవశ్యవయస్తంభనంబులును, భృగుమత భేతాళమతంబులును, నింద్రజాల మహేంద్రజాలంబులును, బరకాయప్రవేశ కామరూపగమనంబులు నాదిగాఁగల వివిధవిద్యలు దనకు సాధనంబులుగా నలవరించుకొని బహుదివ్యశస్త్రంబులు ధరియించుకొని తనప్రధానులయందుఁ గపటమాయోపాయంబులం బ్రచండు లైనసూచీముఖ ఘటకుల రావించి యవ్వివరం బెఱింగించి వారును దానుం గూడుకొని చనునట్టియెడ. 2

క. సురగాలి యెదురు వీఁచెను
వఱ డొక్కటఁ గూఁక వెట్టె ♦ వసుమతి వణఁకెన్
ఉరగంబులు పొడచూపెను
హరిణసమూహంబు త్రోవ ♦ కడ్డము దాఁటెన్. 3

గీ. ఎడమనుండి పాల ♦ కుడికి నేతెంచెను
బసిడికంటి వీఁచె ♦ బయలు రొప్పె
విఱిగి పడియెఁ దరువు ♦ దొరలుచు ధరమీఁద
గుండె లవియ మింటఁ ♦ గొఱడు దోఁచె. 4

క. మఱియును దుశ్శకునంబులు
తఱచుగఁ బొడచూప, వానిఁ ♦ దలఁపక రయే క్ర
చ్చఱ హనుమంతుఁడు వెట్టిన
గుఱి గడచినతోఁకకోట ♦ కడు దగ్గరగన్ 5

చ. కలరవగృధ్రఘూకశుక ♦ కాకపికాదివిహంగభీమసం
కులముల నొప్పుచున్న యొక ♦ కుంజగుహాంతమునందు ధీరతన్
నిలిచి నిశాచరేంద్రుఁ డతి ♦ నిర్దయుఁ డప్పుడు కృత్రిమంబు లి
మ్ములఁ దలపోయుచున్ ఘటకు ♦ మోముఁ గనుంగొని పల్కె నంతయున్ 6

చ. తరుచరు లేమి చేసెదరొ ♦ తామరసాప్తకులాబ్ధిచంద్రు లే
పరవిని నున్నవారొ దను ♦ జప్రభుతమ్ముఁడు సావిభీషణుం
డరయుచు నెందు నుండెఁ జని ♦ యంతయు నీ వొగిఁ గాంచి వేగమే
మర లిట కేగి రమ్మనుచు ♦ మన్నన నంపిన వాఁడు నంతటన్. 7

క. అల్లనఁ గపివేషముతో
బల్లిదుఁ డై పోయి కోట ♦ పరికించి మదిం
దల్లడ మందుచు రాక్షస
వల్లభుతోఁ దిరిగి పోయి ♦ వాఁ డిట్లనియెన్. 8

ఉ. దేవ! నిశాచరేంద్ర! జిత ♦ దేవగణేశ్వర! చిత్తగింపు నేఁ
బోవుట కేటి కొక్కకపి ♦ పుంగవుఁ డాహనుమంతుఁ డెందు దై
త్యావళి చేరకుండ వసు ♦ ధాధిపచంద్రుల కీశసేనతోన్
దా వలయంబు గాఁగ భయ ♦ దంబగువాలముఁ గోట పట్టినన్ 9

క. అనుపమ మగునకోటను
బనివడి యొక్కొక్కజాము ♦ బలసంపదలన్
దనుజాధీశ్వరతమ్ముఁడు
వనజాప్తసుతుండు ప్రహరి ♦ వర్తించునెడన్. 10

క. ఉడుమండలంబుదాఁకను
వడి నేగితిఁ గోట దాఁట ♦ వచ్చునొ యంచుం
గడ తెగక యంతకంతకుఁ
బొడవయ్యెను నాకు దాఁటి ♦ పోరా దయ్యెన్ 11

చ. అనవిని నేత్రకోణముల ♦ నగ్నికణంబులు రాల నుగ్రుఁడై
దనుజవరేణ్యుఁ డాఘటకుఁ ♦ దప్పక చూచి మనంబులోపలన్
వనరుచు భీతిఁ బొంది కపి ♦ వాలపుఁగో టొకయద్భుతంబుగాఁ
జేనఁటి! దురాత్మ! యిట్లు కడుఁ ♦ జెప్పెద వేటికి నాకు నావుడున్ 12

చ. ఎలమిదలిర్ప సూచిముఖుఁ ♦ డిట్లని పల్కెను రాక్షసేంద్ర! నీ
యలఘుతరప్రతాపమున ♦ నాజిని గెల్చితి లోకపాలురన్
బలువిడి సప్తశైలములు ♦ బంతులకైవడిఁ బట్టి యాడితిన్
వల నగుమర్కటాధముని ♦ వాలపుఁగో టది నాకు నడ్డమే. 13

క. ననుఁ బంపు మీక్షణంబున
వనచరకీటంబువాల ♦ వప్రము దునియం
గను గన్నపెట్టి యటు చని
దిననాయకకులుల నిటకుఁ ♦ దెచ్చెద ననినన్ 14

క. సూచిముఖు నపుడు కరుణా
లోచనుఁడై చూచి నాదు ♦ లోకములోనన్
నీచను విచ్చెదఁ దెమ్మిట
కేచందమునందునైన ♦ నినవంశజులన్. 15

చ. అని యిటు గారవించి తగ ♦ నంపిన వాఁడును నేగి యంజనా
తనయునివాలవప్రమటు ♦ దగ్గరి త్రిమ్మరి చూచి మిక్కిలిఁ
మనమునఁ జోద్యమంది తన ♦ మానుష మూఁతగఁ జేసి ధాత్రి ము
క్కునఁ దగఁ గన్నపెట్టె నల ♦ కోమలభంగిని వేయుకోశముల్. 16

గీ. ఇట్లు కన్నపెట్టి ♦ యిక్క చక్కఁగఁ ద్రవ్వి
లోని కేగఁ గాక ♦ నే నటంచుఁ
గడఁకతోడఁ ద్రవ్వఁ ♦ గడతేక యవ్వాల
వప్ర మచట నున్న ♦ వాఁడు భ్రమసి. 17

క. అరుదుగఁ బదియోజనములు
ధరఁ గ్రిమ్మఱ లోఁతుఁ బరపుఁ ♦ ద్రవ్వుచు నచటన్
గరువలితనయునివాలముఁ
బరికించి నిశాచరుండు ♦ భావములోనన్. 18

క. జగతీతలంబుఁ ద్రవ్వఁగ
మొగ మోర్చుంగాక యంచు ♦ ముట్టుదు నింకన్
నగచరునివాలమధ్యముఁ
దెగఁ ద్రవ్వక పోదు ననుచు ♦ ధీరతతోడన్ 19

గీ. మొఱయుకొనుచు సూచి ♦ ముఖుఁ డంతలోపలఁ
దగర చేరి కొండఁ ♦ దాఁకుభంగి
మానితఘనవజ్ర ♦ మయ మైనకపితోఁక
మోరచాపి తాఁక ♦ ముక్కు విఱిగె. 20

ఉ. భూవర! యిట్లు నాసికము ♦ పోయిన రక్తముచేత బ్రుంగుఁడై
జేవుఱుఁగొండచందమునఁ ♦ జెయ్యువలు దక్కి నిశాచరుండు వా
పోవుచు లోన సిగ్గుఁ దల ♦ పోయుచు వచ్చినత్రోవ నేగి మై
రావణుఁ గాంచి మ్రొక్కి కడుఁ ♦ గ్రిమ్మినభీతిని బల్కె నంతయున్. 21

చ. ఘటకునిమాట నిశ్చయము ♦ గా దనవచ్చునె రాక్షసేంద్ర! మ
ర్కటపతితోఁకకోటతుద ♦ గానఁగ నోపక నేను ముక్కునన్
గిటివిధమొప్ప భూమి తల ♦ క్రిందుగఁ గన్నము చాలఁదీర్చి యం
తటఁ జనుచోటఁ గ్రమ్మఱను ♦ దారుణవాలపుఁగోటఁ గాంచితిన్. 22

గీ. కాంచి దానినడుమ ♦ ఖండింతు ననిపూని
వీఁకఁ దాఁక ముక్కు ♦ విఱిగిపోయె
నెన్నఁ డిట్టిదాని ♦ నెఱుఁగ నేమనిచెప్ప
వచ్చు హనుమవాల ♦ వప్రమహిమ. 23

చ. పనివడి యేటికిన్ మనకుఁ ♦ బాటిడిబండ్లకుఁ గాళ్లు సాఁపఁగా
వినుము నిశాచరేంద్ర యొక ♦ విన్నప మొక్కటి పత్త్రికంతుఁ డే
వననిధిఁ గూలె నేమి జన ♦ వల్లభు లేవిధిఁ బోయి రేమి వ
చ్చినగతి దప్పకుండఁగను ♦ శీఘ్రము వెళ్లుట మేలు నావుడున్. 24

ఉ. ఓరి దురాత్మ! నాయెదుర ♦ నోటమిలో మును మించి శూరతన్
బీరము లాడి యిప్పు డతి ♦ భీతిని బల్కెదు పందకైవడిన్
వారక సప్తశైలములు ♦ వప్రములైన నగడ్తలందు న
వ్వారిధు లేడునైన జన ♦ వంద్యులఁ దెచ్చుట నాకసాధ్యమే. 25

క. అని కడురోషావేశం
బున వాని నదల్చి తన్నుఁ ♦ బోనివ్వక చు
ట్టినకాలపాశఘనబం
ధనములు ప్రేరేపుచున్నఁ ♦ దా నొక్కరుఁడున్. 26

క. మాయావిభీషణుం డై
వాయుతనూభవునివాల ♦ వప్రముకడకున్
డాయంగఁ బోయి మాయో
పాయంబులు మనములోనఁ ♦ బరికించుతఱిన్. 27

క. కర మర్థి నిజవిభీషణుఁ
డరయుచు నటవచ్చి కోట ♦ యవ్వలి కరుగన్
దురితాత్ముఁ డగుచు నవ్వల
నరిగి మరుత్తనయుఁ గాంచి ♦ యతఁ డిట్లనియెన్. 28

చ. కరువలిపుత్త్ర! యేమఱకు ♦ కంజహితాన్వయుఁ డెల్లసేనలున్
బరమసుఖంబునన్ నిదుర ♦ పండువు సేయుచు నున్నవారు భా
స్కరుఁ డుదయించు నింక నఱ ♦ జామున నంతటఁ బత్త్రికంఠునిన్
దురమున రాఘవుండు వెసఁ ♦ ద్రుంచును నీవును గీర్తి దక్కెడున్ 29

క. శరణాగతవత్సలు లతి
తరుణారుణకోటినిభులు ♦ దశరథసుతు లే
పరిణయమున నుండుదురో
కరుణాకర! యేను వారిఁ ♦ గనివత్తుఁ దగన్ 30

సీ. అని యిట్లు పలుకంగ ♦ ననఘ! మైరావణు
మాయఁ గానఁగలేక ♦ వాయుసుతుఁడు
నొక్కింత తనదేహ ♦ మోహటించిన వాఁడు
నమ్మార్గమునఁ జొచ్చి ♦ యలఘుఁ డగుచుఁ
బ్లవగవల్లభుల వా ♦ గ్బంధనంబులతోడ
బ్రాఁగన్నువడఁ జొక్క ♦ మందుఁ జల్లి
సమ్మోహనముచేత ♦ సౌమిత్రి మిమ్మును
జేష్టలు దక్కించి ♦ చేరఁ దీసి

మంత్రియంత్రంబులందును ♦ మాయలందు
గట్టిపడి యున్నయొకయుక్క ♦ పెట్టె నునిచి
బాహుమూలంబునందున ♦ బదిలపఱిచి
తడయ కేతెంచి మారుత ♦ తనయుఁ బల్కె. 31

చ. పవనతనూజ! యెంతయును ♦ భవ్యభవద్ఘనవాలవప్రసం
భవచటులప్రతాపమున ♦ భానుకులేశులు నెల్లసైన్యముల్
ప్రవిమలనిద్రలం దగిలి ♦ భద్రసుఖంబున నుండి రాత్మలోఁ
దివిరెడుసంశయంబు చనఁ ♦ ద్రిమ్మరి చూచితి సమ్ముదంబునన్. 32

క. క్రూరాత్ము లైనరాక్షసు
లేరూపముతోడ నైన ♦ నేతెంతు రొగిన్
బారి దిరుగంగ నేనెద
మారుతి పదిలుండ వగుచు ♦ మఱవకు మెందున్. 33

చ. అనుటయు నోహటించి తెరు ♦ వప్పటి నిల్చిన నందు వెంటఁ జ
య్యనఁ దగ వెళ్లి మంత్రుల ర ♦ యంబునఁ గూర్చుక తొంటిరూపుఁ డై
తోని తనలంకలోపలికిఁ ♦ గ్రూరత వాఁడును మిమ్ముఁ గొంచు న
త్యనుపమవాయువేగమున ♦ నప్పుడు వోయె నిగూఢవృత్తిగన్ 34

చ. వివిధములై చెలంగుపరి ♦ వేష్టితభూతపిశాచఢాకినీ
నివహము లట్టహాసములు ♦ నిండి తొలంకెడి భద్రకాళికా
భవనములోన డాఁచి యురు ♦ బాహుబలోన్నతమైనక్రూరదా
నవతతిఁ గాపువెట్టి వద ♦ నంబునఁ దేజము మిక్కుటంబుగన్ 35

వ. తనప్రధానులం గనుంగొని సకలప్రాకారద్వారపాలకులకుఁ బదిలంబుగఁ గాపై యుండుం డని నియోగించి యంతఃపురంబునకుం జనుటయు వాండ్రును నట్లచేసి తమనివాసంబులకుం జనుటయుఁ బట్టణంబునం గలయాబాలగోపాలంబును నవ్వార్త యెఱింగి పదిలంబులై యుండి రయ్యవసరంబున. 36

సీ. కలఁగి వారధులపం ♦ కము నివ్వటిల్లెను
కులపర్వతములు కొం ♦ గోడుపడియె
గగనంబు నక్షత్ర ♦ గణములతో వ్రాలెఁ
జక్రంబుగతిని భూ ♦ స్థలము దిరిగె

దిగ్గజంబులు గుండె♦దిగులెత్తి మొగ్గెను
శేషాహి బిట్టులికి ♦ చెవుడువడియె
నాహారవంబున ♦ నఖిలభూతావళి
భీతిచేఁ గుందుచుఁ ♦ బ్రేలిపడియె
వెఱచె గ్రహరాజి మిక్కిలి ♦ వీఁక నడచె
సురసమూహంబు మునిఁగెను ♦ శోకజలధి
సకలలోకంబు లెంతయు ♦ జలదరించెఁ
గమలగర్భుండు మదిలోనఁ ♦ గళవళించె. 37

వ. తదనంతరంబ విభీషణుండు తోఁకచుట్టునం బరికించి మనంబునం గలఁకవుట్టెడు రామలక్ష్మణుల కేమియుం గాదుగదా యని చింతించుచు నేతెంచి హనుమంతుం జూచి యిట్లనియె. 38

క. పేరినిద్రలఁ గూరెడు
భూరమణులకడకు నొరులు ♦ వోకుండంగా
భూరిబలంబునఁ గాచుచు
మారుతి యున్నాఁడవయ్య ♦ మఱవక యెందున్ 39

చ. అనవుడు వాయుసూనుఁ డసు♦రాధిపుతమ్మునిదిక్కుఁ జూచి నీ
వనఘచరిత్ర! రాఘవుల♦కర్మిలి భృత్యుఁడవంచు లోనికే
నిను నొకమాటికిం గడుప♦నేరకపంపితి నింతెకాక యు
ష్వనరుహసంభవాదు లిట♦వచ్చిన నవ్వలి కేగనిత్తునే. 40

క జనపతుల నరయ లోనికిఁ
జనివచ్చితి విపుడు పరిహరి ♦ చక్రిముభంగిం
గనుగీటినంత మాత్రన
దనుజేశ్వర తిరిగి తెల్లు ♦ తడయక పేర్మిన్. 41

చ. అన విని వజ్రఘోషముల ♦ కద్రి తలంకెడునట్లు భీతిచే
ననయము భీతిఁబొంది యతఁ ♦ డల్లనఁ దెప్పిఱి చూచి పల్కె నే
నినకులు లున్నచోటికిని ♦ నెప్పుడు పోయితినయ్య చెల్లబో
విను మది నమ్మియుండఁగను ♦ నీవును నేమఱితయ్య పావనీ! 42

ఉ. ఈవిట నుండఁగాను మఱి ♦ యేటికిఁ బల్మరు రానటంచు నే
నావల నీవలం దిరిగి ♦ యాడఁగ నాకలరూపుఁ దాల్చి పై
రావణుఁ డేగుదెంచి మన♦రాజుల నెత్తుక వోయెనో కదా
పావని! యేమిసేయుదును ♦ భావములోపలజాలి వుట్టెడున్ 43

మ. అనినన్ వాయుతనూభవుండు మదిలో ♦ నాశ్చర్యము బొంది య
త్యనుకంపం దగఁ జూచి యంతఁ గడునా♦శ్చర్యంబుతోఁ బల్కె నో
దనుజాధీశ్వర! నీవు వచ్చి చని నా♦ధైర్యంబు శోధింప ని
ట్లనుచున్నాఁడవొ కాక నిశ్చయమొ మా ♦ యాదైత్యురా కెంతయున్ 44

గీ. అనిన హనుమంతుఁ గనుఁగొని ♦ దనుజవిభుఁడు
దండ్రి! యిట్లాడ నాకును ♦ దగునె నిన్నుఁ;
బాపకర్ముండు చనుదెంచి ♦ భానుకులుల
నేమిసేయునొ రావయ్య ♦ యెఱుఁగవలయు. 45

క. అనుటయుఁ బెదవులు దడపుచుఁ
దనువునఁ జెమటొదవఁ ♦ గాళ్లు దడబడ శోకం
బున నతఁడును దానును నో
జనవర! యకోఁటఁ జొచ్చి ♦ చని యచ్చోటన్ 46

సీ. చంద్రుఁడు లేనట్టి ♦ శర్వరిభంగిని
వనజబంధుఁడు లేని ♦ దినముపగిది
ధవుఁడు వాసినపద్మ ♦ దళనేత్రచందాన
జనపతి లేనిరా ♦ ష్ట్రంబుపగిది
జలములు లేనట్టి ♦ జలజాకరముభాతి
విద్యయేమియు లేని ♦ విప్రుమాడ్కి
నుడివోయి యుండిన ♦ యుర్వీరుహముపోల్కి
ప్రాణంబు లేనిగా ♦ త్రంబులీల
శుభములను బాసి, సర్వంబు ♦ శూన్యమగుచు
సోలి పడియున్నకపిసేనఁ ♦ జొచ్చి చూచి
మిమ్ముఁ బొడగాన కక్కడ ♦ మిగులభీతిఁ
బుడమిపైఁ బడి పెనుమూర్ఛఁ ♦ బొంది తేఱి. 47

సీ. హారామ! ఘనతాట ♦ కాటవీపావక!
హాదిననాథవం ♦ శాబ్ధిచంద్ర!
హాఘోరదైత్యకు ♦ లాద్రివజ్రాయుధ!
హాజానకీహృద ♦ యాబ్జభృంగ!
హాసర్వలోకాశ్రి ♦ తామృతప్రదహస్త!
హాకృపారసలోచ ♦ నాబ్జయుగళ!
హాభవ్యవేదవే ♦ దాంతసన్నుతమూర్తి!
హాచారుపరమస ♦ త్త్వాలవాల!

మమ్ము నందఱఁ బోరిలో ♦ వమ్ముపఱిచి
దుష్టరావణుఁ బ్రాణంబు ♦ తోడ డించి
పావనుండైనతమ్ముఁడు ♦ నీవుఁ గూడి
పోయితటవయ్య! రాక్షస ♦ మాయఁ దగిలి. 48

ఉ. లంకకు నాఁడు పోయి కమ ♦ లానిభ జానకిఁ గాంచి రావణుం
బొంక మడంచి నిన్నుఁ గొని ♦ పోయెదు రాముఁడు తల్లి! నీవు ని
శ్శంకను నుండుమంచును ని♦జంబుగఁ బల్కినవాఁ ప్రతిజ్ఞ యే
వంకకుఁ బాఱఁదోలి యిన♦వంశజ! యేగితి విప్పు డెక్కడన్ 49

వ. అని విభీషణుదిక్కుఁ జూచి. 50

సీ. మైరావణుం డను♦మరకాఁడు చనుదెంచి
యెరపైనమాయల ♦ యోడ నెక్కి
ముద్వేలవపార్థి ♦ మాటమాత్రనె దాఁటి
తరుచరద్వీపంబుఁ ♦ దనరఁ జొచ్చి
పొందుగాఁ దనచేతి ♦ మందుమంత్రంబుల
సరకులు పచరించి ♦ చాలఁ జల్లి
రామలక్ష్మణరాజ ♦ రత్నంబులను గొంచుఁ
దనదీవి కేగెనే ♦ దండితోడ

నేమి సేయుదు సాధింప ♦ నేమి వెరవు
నిమిషమాత్రంబు గడచిన ♦ నీచదనుజుఁ

డకట వధియింపకుండునే ♦ యన్నచు మఱియు
భూమిపై వ్రాలి పెనుమూర్ఛ ♦ బొంది యుండె. 51

గీ. అప్పు డెంతయు శోకాబ్ధి ♦ దొప్పదోఁగి
సత్యనిధియైనయవ్విభీ ♦ షణుఁడు దాను
జేరి యవ్వార్త నప్పుడు ♦ చెప్పఁదొడఁగె
వాయుసూనుండు ధీరత ♦ వానరులకు. 52

సీ. ఘనులార! రండు రా ♦ ఘవనిధానంబును
మోసపోయితి మొక్క ♦ మొఱఁగుచేత
బలసమున్నతులార! ♦ తెలిసి చూడుఁడి దైత్యు
పాలు చేసితి మజ్జ ♦ బంధుకులుల
ధర్మాత్ములార! ని ♦ ద్రలు మానుఁ డింతటఁ
బోనాడితిమి రాజ ♦ పుంగవులను
కపివీరులార! మే♦లక్కనుఁ డింకఁ జెయ్యార
నప్పగించితి మింతె♦యవనిపతుల
ననుచుఁ దెలుపంగఁ గర్ణంబు ♦ లందు వాఁడి
భల్లములు వైచి మెదిపిన ♦ పగిదియైనఁ
గలఁగి బిట్టులిక్క యోలిని♦కళవళించి
భ్రమసి భీతిల్లి మర్కట♦పతులు లేచి. 53

క. హారామ! రామ! యనుచును
ధారిణిపైఁ బొరలి పొరలి♦తనువులు వణఁకన్
ఘోరున నేడ్చిరి కన్నుల
నీ రేరులరీతిఁ బాఱి♦నీరధిఁ గలయన్ 54

వ. మఱియు ననేకదుఃఖావేశంబులం గపిసైన్యంబులు వదనరంధ్రంబులు వాడి కరువల్లు వట్టి హస్తాంబుజంబుల నవనీతలంబుఁ బుణుకుచు ముందర వెనకయుం గానక తమ్ముందాము మఱచియుండ నధికశోకాక్రాంతుండై సుగ్రీవుండు విభీషణుం జూచి.

సీ. అయ్యయో! మనరాజ ♦ హవ్యవాహనులను
గాల్చెగా రాక్షస ♦ కాననంబు

చెల్లబో! మనరాజ ♦ సింహపోతంబుల
మట్టెఁగా దానవ ♦ మత్తగజము
కటకట! మనరాజ ♦ ఖగకులాధీశులఁ
గఱచెఁగా దైత్యోర ♦ గంబు చెలఁగి
అక్కటా! మనరాజ ♦ హంసమండలములఁ
గప్పెఁగా దైత్యాంధ ♦ కారమెలమి
ఎంతశౌర్యంబు గల్గిన ♦ నేటి కక్కటా!
యమరపతికైన హరికైన ♦ నజునికైనఁ
బూర్వకర్మానుభవములఁ ♦ బొదల కేల
దప్ప దనుమాట లిప్పుడు ♦ తథ్యమయ్యె. 56

క ఆవిష్ణుఁ డైనదశరథ
భూవరతనయునకుఁ గీడు ♦ వొందునె తలఁపన్
దైవమునకన్నఁ గర్మమె
భావింపఁగ నధిక మగుట ♦ పరమం బరయన్ 57

క. వాలిని ధారిణి వ్రాలఁగ
వాలమ్ముల నేసి నన్ను ♦ వరసత్కృపతో
నేలినఫలమున కసురుల
పాలుగఁ జేసితిని యిట్టి ♦ బంటుం గలఁడే. 58

క నమ్మెను బతి నన్నును నే
నమ్మితి హనుమంతు నతఁడు ♦ నమ్మెను నిన్నున్
నమ్మికలకార్య మెల్లను
వమ్మయ్యెను నొరుల నమ్మ ♦ వల దెచ్చోటన్ 59

ఉ త్రుళ్లినరావణాసురుని ♦ దున్మింపక సంతతశోకమగ్నయై
తల్లడ మందుచున్నవసు♦ధాసుతఁ గావక వీరధర్మమున్
బొల్లుగఁ జేసి రాఘవులు♦వోయినయప్పుడె యేను ప్రాణము
ల్వెల్లను నంగదుం గొనుచు♦వారిధి మెల్లనె దాఁటుఁ డిందఱున్. 60

వ. అని ప్రలాపించుచుండ నంగదజాంబవంతసుషేణాదులు హనుమంతుం జూచి యిట్లనిరి. 61

సీ. ఏతండ్రి తండ్రియై ♦ యేప్రొద్దు మనకును
రమణతో సత్కృపా ♦ రసముఁ జిలుకు
నేతండ్రి భవ్యుఁడై ♦ ప్రీతితోఁ జనువిచ్చు
నుచితంబు నెడనెడ ♦ నొప్పుమిగుల
నేతండ్రి యాప్తుఁడై ♦ హృదయంబులోపలి
మర్మంబు లెల్లను ♦ మనకుఁ జెప్పు
నేతండ్రి దైవమై ♦ యిహపరంబులు రెండు
మనము రంజిల్లంగ ♦ మనకు నొసఁగు
నట్టితండ్రిని రఘురాము ♦ నతనియనుజుఁ
దెచ్చి మాలోనిభయములఁ ♦ దీర్ప నింక
నెవ్వరున్నారు నీవిపు ♦ డిట్లు మూర్ఛ
నొంది యుండంగఁ బవమాన ♦ పుత్త్రతిలక! 62

క. దిననాథవంశజాలకును
దిననాథసుతుండు వగచి ♦ ధృతిఁ దూలెడు నీ
వనఘాత్మ! యతని వలదని
ఘనసత్త్వము మీఱ నొక్క ♦ కడఁ జేర్ప తగున్. 63

క. నావుడుఁ దెప్పిరి మారుతి
భావంబును గొంత పదిల ♦ పఱుచుక వారిన్
గైవార ముడుగుఁ డని సు
గ్రీవునితోఁ బలెక్కఁ జిత్త ♦ గింపు మటంచున్. 64

క. దానవశేషం బెక్కడఁ
గానంబడకుండఁ జంపి ♦ కడు వేగముతో
భానుజ! భానుకులేశుల
నేనిటఁ దేకున్న యాంజ ♦ నేయాఖ్యుఁడనే. 65

వ. అట్లు గాకుండిన. 66

ఉ. పట్టుదు చేత నాగగన ♦ భాగము ధారుణి నొక్కముద్దగాఁ
గట్టుదు వాలరోమముల ♦ గర్వముఁ దక్కఁగ లోకపాలురం

గొట్టుదు నబ్జజాండ మిటు ♦ గుల్లలకైవడిఁ గూలి డొల్లఁగా
మట్టుదు రావణాసురుని ♦ మస్తకపఙ్క్తులు వ్రక్కలై చనన్. 67

శా. సాధింతున్ మఱి దైత్య గంధవహదృ ♦ క్స్వామామరాధీశులన్
గ్రోధింతుం గ్రహ తారకాగణమరు ♦ ద్రుద్రాదిసంఘంబులన్
శోధింతున్ బెగడొంద వారిధిహరి ♦ క్షోణీధరశ్రేణులన్
బాధింతున్ భువనత్రయంబు వణఁకన్ ♦ బ్రహ్మాదిదైవంబులన్ 68

వ. అని విజృంభించి విలయకాలాగ్నికణంబులచందంబున నక్షుల నిప్పు లుప్పతిల్ల సమరదుర్వారాభీలవాలంబుఁ దిగిచి యల్లార్చి భుజంబు లప్పళించి చతుర్దశభువనంబు లొక్కకడి చేసి మ్రింగునట్టియుద్యోగంబున నున్నసమయంబున విభీషణుం డిట్లనియె.

చ. అలఘుతరప్రతాప! పవ♦నాత్మజ! నీకు నసాధ్య మెందునుం
గలుగుట పోల దైన బలు♦గార్యము శౌర్యమునందుఁ జేయ మొ
క్కల మగుఁ గాన శాంతుఁడవు♦గమ్ము రసాతలలంక కేగు మ
త్తులువ నడంచి రాఘవులఁ♦దోడ్కొని వత్తువు నీవు నావుడున్. 70

క. హనుమంతుండు విభీషణుఁ
గనుఁగొని యుత్సాహ మొప్పఁ ♦ గా నిట్లను నో
దనుజాధినాథ! యొక్కటి
కినుకను బల్కెదను జిత్త♦గింపు మటంచున్. 71

క. పూతాత్మ! నీవు చెప్పిన
నీతి తెఱం గుత్తమంబు ♦ నేఁ జేసెద నా
పాతాళలంక కరుగఁగ
నే తెరు వటఁ గలదు దాని ♦ నెఱిఁగింపు తగన్. 72

గీ. అనిన నట్లకాక ♦ యని విభీషణుఁ డాంజ
నేయుఁ దోడుకొనుచు ♦ నెమ్మితోడ
లంక కుత్తరంబు ♦ వంకను విలసిల్లు
నబ్ధితీరమునకు ♦ నరిగి యచట. 73

వ. వీనులకుఁ జల్లనిగానంబుల నింపు సొంపారం గొసరి కొసరి కుహూకారంబులు సేయుకొదమకోకిలతండంబులకు నాలయంబులై యతిమృదుమధురామృతరసంబులు

చిలుకం బలుకుకలికికాచిలుకపిండునకు నాస్పదంబులై యనంగకేలీసమయంబునకు మనోహరంబుగా నెచ్చరించి పరిపరివిధంబులఁ గులుకరించుకప్పువారంపుఁగదుపులకు వీడుపట్లై కెరలి పొరలి పురివిచ్చి మురియుచు బహువిధనర్తనంబులం జెలంగు మత్తమయూరంపుమందలకుఁ బట్టుగొమ్మలై గురువిందలతలం బెనంగొనియున్న లేమావిజొంపంబులకెలంకుల విరవాదితీవల ననుకరించుప్రేంకణంబులగుంపులం గదిసి జాజులనెత్తావిం బొదలినసురపొన్నలక్రీనీడలం బరగుచంద్రకాంతోపలంబులను చంద్రోదయంబునం గరంగి ప్రవహించినతియ్యనినీటిచలిమిరిం బరిపక్వంబులై పొరలు విచ్చినకర్పూరంపుఁదరువులమొల్లంబులు గలయుభయతటంబులవలనను మఱియుఁ గందర్పుండు విటవిటీజనంబులమీఁద దండెత్తం దలంచి కొండికప్రాయపుఁదుమ్మెదలతండంబుల రమ్మని పిలువంబంచిన నవి మెంతుగలపూఁదేనియలు గ్రోలి చొక్కి పోలేక్కుండిన నతండు వానిం గోపించి దండింపం దలంచిన వెఱచి పోయి శరణంబు వేఁడిన నుండుండని యెఱుంగకుండ దాఁచినవిధంబున గర్భంబుల నిమిడికొని ముకుళించిన దండిగలపుండరీకంబులవలనను మారుతాత్మజునకుఁ బాతాళలంకకుఁ ద్రోవయెఱింగింప నుపశ్రుతిదోఁపంబలుకు పలుకులుగల బకక్రౌంచకారండవాదిపక్షిసంకులంబులవలనను మృణాళంబు లాహారంబులుగ మెసంగి యొరగొని సుఖించు రాజహంసంబులుం గలపులినస్థలంబులవలనను క్రూరాసురసంఘంబు లేగుమార్గంబునకు సోపానంబులు చేర్చి యొండొంటితోఁ డాసినభయంకరరూపములుగల కమఠనక్రగ్రాహమండూకపన్నగంబులవలనను నేత్రానందంబై పొలుపుదీపించి. 74

క. సల్లలితకమలకైరవ
హల్లకమకరందపరిమ ♦ ళాకీర్ణమిళ
త్కల్లోలమాలికాంచిత
ఫుల్లం బగునొక్క సరసి ♦ పొలు పెసఁగంగన్. 75

వ. అప్పుడు చూపి. 76

చ. అనిలజ! కంటె యాసరసి ♦ జాకరమధ్యమునందు నల్లనై
తనరెడునొక్కనాళ మొగి ♦ తత్పరమందున సూక్ష్మరూపమై
చనుము రసాతలంబునకుఁ ♦ జయ్యన నంచును త్రోవ చూపి య
ద్దనుజవరేణ్యుఁ డేగుటయుఁ ♦ దానును వేగమె సూక్ష్మరూపమై. 77

ఉ. శూరత నొక్కనాళ మొగిఁ ♦ జొచ్చి చనంగ నెఱింగి లోకముల్
భోరుకలంగ నార్చి యట ♦ పోకుము పోకుమటంచు వారిధిన్

వారిధి దాఁటుచందమున ♦ వచ్చి మహాభుజసత్త్వ మొప్పఁగా
వారిచరాధిపుండు వడి ♦ వానరనాథుని దాఁకి యిట్లనున్. 78

ఉ. అంబుజసంభవాదులకు ♦ నైనను దప్పక చూడరాని యీ
యంబుజనాళి మెక్కెడవు ♦ నాత్మ నొకింతయు భీతిలేక గ
ర్వంబునఁ జొచ్చి పోయెదవు ♦ వానరకీటమ నిన్ను నింక మ
త్స్యంబులపాలు సేయ కిటు ♦ సాగిచనంగఁ దొలంగ నిత్తునే. 79

మ. అనిన న్వాయుతనూభవుండు విని యు ♦ ద్యత్క్రోధకాలాగ్నిలో
చనుఁడై యాతనిఁ జూచి మండి సమరో ♦ త్సాహప్రతాపస్ఫుట
ద్ఘనవాలంబునఁ గంధరంబు బిగియం ♦ గాఁ జుట్టి పద్మాకరం
బున ముంచెత్తి విదిర్చి వేగ దరికిం ♦ బోవైచె మూర్ఛిల్లఁగన్. 80

క. తడయక తెప్పిరి కనుగొని
యుడుపథమున దిగ్గజములు ♦ నుర్వీతలముం
గడగడ వడఁకఁగ ననిలజుఁ
బిడుగుగతిం జాఱు తెంచి ♦ పిడికిటఁ బొడిచెన్. 81

క. పొడుచుటయు నతఁడు వానిని
నడఁచెం బెడచేత దాని ♦ కలయక వాఁడున్
బెడిదముగఁ బెనఁగి పవనజుఁ
బొడువుగ వెస నెత్తి యార్చి ♦ పుడమిన్ వైచెన్. 82

ఉ. వైచిన లేచి ధీరతను ♦ వానరనాథుఁడు మత్స్యవల్లభున్
జూచి యదల్చి వక్త్రమున ♦ శోణితధారలు గ్రమ్మ నంఘ్రులం
దాచె నురంబు దాని కటు ♦ తద్దయు గంపమునొంది లేచి వాఁ
డేచినయుల్కతోఁ గపికు ♦ లేశ్వరుఁ గొట్టెఁ జలింప కెంతయున్. 83

లయవిభాతి. వడిఁ గపికులాధిపుఁడు ♦ జడియక జలంబునను
జలచరనివాలమున ♦ నడరఁగను మోదెన్
డిబడక వాఁడు తన ♦ కడిఁదిభుజసత్త్వమున
నొడిచి పవమానసుతుఁ ♦ బిడికిటను నొంచెం
డయక మతిద్దఱును ♦ బెడిద మగుజంకెలను
నుడుగనిమహోగ్రముల ♦ కడుధృతిని బోరన్

దొడరుసురువేగమునఁ ♦ గెడసి పెనురక్తములు
వెడలి వసుధాస్థలిని ♦ బడి యలుక నుర్విన్. 84

తరల. చెనకి కొట్టుదు రెలమిఁ జేతుర ♦ చేయిచేయియు వీడ్వడన్
బెనచి పట్టుదు రుదరఁ ద్రోతుర ♦ భీమహుంకృతు లొప్పఁగన్
మొనసి పాయుదు రంటి దిగుతుర ♦ ముష్టిముష్టియు మీఱఁగన్
గినిసి తాఁకుదు రొండొరున్ రణ ♦ కేళిచిత్రము దోఁపఁగన్. 85

లయగ్రాహి. పెండియ సరోషమునఁ ♦ గొండలవిధంబునను
గొండొరులఁ జేరి తమ ♦ మెండు గనువేల్పుం
దండములకన్నలకుఁ ♦ బండువులుగాఁ గమల
జాండమదరం బుడమి ♦ మండలము గ్రుంగన్
ఖండనము సేయునెడ ♦ నండజకులేశ్వరుఁడు
చండజయశాలిఁ ♦ గపిదండధరుపోల్కిన్
మండుచును రక్తములు ♦ గండలును గ్రక్కుచును
గుండె లవియించి తన ♦ దండ మిగులంగన్ 86

వ. ఇవ్విధంబున నయ్యిరువురుం బ్రళయకాలానలార్చులవిధంబునం జేరి సింహనాదంబులు చెలంగించి పాయనిమచ్చరంబులం గలయుచును బాహుదంష్ట్రముష్టిపాదాలింగనంబులచే మిక్కుటంబుగా జర్మంబు లుడుకెత్తి రాఁజఱచియును గుండియలు కలంగి పాఱంబొడిచియును మస్తకంబులు బీటలువార నడఁచియును గాత్రంబులు నేలం బడఁ ద్రొక్కియును గంఠంబులు బిగియఁ గదియనొక్కియును నఖదంష్ట్రలం జీరియును పరస్పరఘాతంబులకుఁ దప్పిజాఱియును ననేకఘోరయుద్ధంబులు సేసి యలసి యున్న సమయంబున హనుమంతుండు తనసత్త్వంబునకు నతనిసత్త్వంబు సమంబైయున్న మనంబున నాశ్చర్యంబు నొంది. 87

క. నరఖేచరామరాసుర
వరులందును నిట్టిశౌర్య ♦ వంతునిఁ జూడన్
ధరలో వీఁడును నెవ్వఁడొ
పరికించెద ననుచు మత్స్య ♦ పతితో ననియెన్. 88

ఉ. ఎవ్వఁడు తండ్రి నీకు జన ♦ కెవ్వతె నీనిజనామ మేమి నీ
వెవ్వనిఁ గొల్తు వీసరసి ♦ నేటికిఁ గాచెద విట్టివిక్రమం

వెవ్విధిఁ గల్గె నీకుఁ దగ ♦ నేర్పడఁ జెప్పుము నాకు నావుడున్
నవ్వుచు ధీరుఁడై పవన ♦ నందను కండజనాథుఁ డిట్లనున్ 89

చ. కలహముఁ గోరి బాహుబల ♦ గర్వముతోడుతవచ్చుశూరులన్
జలమునఁ గిట్టి పట్టి వెసఁ ♦ జంపుట సచ్చుట రెండుదక్కఁగం
గలనను గోత్రనామముల ♦ కారణ మే మడుగంగ నిస్సిరో!
తెలఁగుచు వియ్యమందెదవొ ♦ చెప్పిన నిప్పుడు నీవు నావుడున్ 90

ఉ. పేరును బెంపునుం దెలిసి ♦ పేర్కొన కూరక యెట్టివారితోఁ
బోరుట గాదటంచు బుధ ♦ పుంగవు లెప్పుడు నండ్రుగావునన్
వారిచరేంద్ర! చెప్పినను ♦ వాసి దొలంగదు వీరధర్మ మే
యారికిఁ బోదు నిక్కముగ ♦ నున్న తెఱం గెఱిఁగింపు మెంతయున్. 91

వ. అనిన నొడంబడి నీ వడుగంగా నాకుం జెప్పరాదే యని యతం డిట్లనియె. 92

చ. విను మిది నాదువర్తనము ♦ వృత్తచరాధిప! పోలఁ జెప్పెదన్
జనని తిమింగిలం బనఁగ ♦ సన్నుతికెక్కిన మీన పంజనా
తనయుఁడు గన్నతండ్రి పతి ♦ దానవనాథుఁడు మత్స్యవల్లభుం
డనదగువాఁడ నీసరసి ♦ యన్యులు డగ్గరకుండ నుండుదున్ 93

క. ఘనుఁ డైనయాంజనేయుని
తనయుఁడ నగుకేతన బాహు ♦ దర్పము మెఱయున్
దును మాడుదు ననిలోపల
దనుజామరఖచరమనుజ ♦ తరసంఘములన్. 94

సీ. అనిన మారుతి మన ♦ మున కసంగతమైన
జలచరేంద్రునితోడఁ ♦ బలికె నగుచుఁ
బవమానతనయుండు ♦ బ్రహ్మచర్యాలు సల్పుఁ
గొదలేక పుట్టిన ♦ మొదలుగాఁగ
సతి నేదినంబున ♦ నతఁ డాస వరియించి
పుత్త్రినిఁ గాంచె న ♦ ద్భుతముగాను
జలచరంబుల కద్రి ♦ చరులకు నేకాల
మునఁ గల్గుసంయోగ ♦ ములు దలంపఁ

గూర్చి సారెకు నిన్ను నే ♦ గుచ్చిగ్రుచ్చి
యేమి యడిగితి నీవు నా ♦ కేమి చెప్పి
తింతమాత్రన నోరకూ ♦ రేమి పోయె
నకట! నిజమాడ కిట్లేల ♦ యంటి వీవు. 95

క. బొంకిన నాయువు తేజము
నింకును సిరి దొలఁగు కీర్తు ♦ లెల్లను మాయుం
బొంకంబుఁ దూలి రౌరవ
పంకంబునఁ గూలు జముని ♦ బాధలచేతన్. 96

వ. కావున నెవ్వరికిం బొంకం దగ దనిన నతం డిట్లనియె. 97

సీ. కపినాథ! నీతోడఁ ♦ గల్లలాడఁగ నేల
నమ్మవేనియుఁ గార ♦ ణంబు వినుము
తనదేవి నరయంగ ♦ దశరథాత్మజుఁ డంప
నంబుధి దాఁటుచో ♦ ననిలజునకు
స్వేదంబు వొడ మబ్ధిఁ ♦ జెందిన నాఁకట
నలి దాని నటఁ దిమిం ♦ గిలము మ్రింగె
నట్లు మ్రింగిన ఘర్మ ♦ మది యమోఘము గాన
నద్భుత మొదవంగ ♦ నాక్షణంబ
మిక్కుటం బగుగర్భ మా ♦ మీనమునకు
నైన నను గాంచెఁ గాంచిన ♦ యప్పుడేను
దల్లి యెవ్వండు నాకును ♦ దండ్రి యంటి
ననిన నెఱిఁగించె హనుమంతుఁ ♦ డనుచుఁ బ్రీతి. 98

క. అంతట నాజన్మము నే
నెంతయు విని యతులసత్త్వ ♦ మెసఁగఁగ నిచటన్
బంతమునఁ బోరి దనుజుల
నంతకుపురిఁ జూడ నరుగ ♦ నంపుచు నుండన్ 99

వ. మైరావణుం డొక్కనాఁడు రావణాసురుఁ బొడగనం బోవుచు నన్ను వీక్షించి నా భుజబలంబున కలరి నామంబున మత్స్యవల్లభాఖ్యానంబు వేరుపెట్టి ప్రియోక్తులఁ దన్నుఁ గొలువ నొడంబడంబలికి తనయాజ్ఞ లేక యీపంకజనాళంబు చొచ్చి

పోరాతండ నియమించిపెట్టిన సుండుదు ననినవిని హనుమంతుండు మనంబున నత్యాశ్చర్యంబు నొంది యిట్లనియె. 100

క. ఇనవంశజుపంపున మును
వననిధి దాఁటితిని నేనె ♦ వాయుసుతుండన్
వనజజువ్రాఁతఫలంబునఁ
దనయుఁడవై తీవు నాకు ♦ ధర్మవిచారా. 101

గీ. తండ్రిబిడ్డలు తమలోనఁ ♦ దగవు దప్పి
కలహమెక్కించఁగారాదు ♦ గాన నాకుఁ
బుత్త్రి నినుఁజూచి, మోహంబు ♦ పుట్టఁదొడఁగె
నలిగిపోరాడఁ జిత్తంబు ♦ గొలుపదింక. 102

చ. అనవుడు సంతసిల్లి యతఁ ♦ డదిరిచరాధిపుఁ జూచి యంజనా
తనయుఁడ నంచుఁ బల్కితివి ♦ దైవకటాక్షమువల్ల మిమ్ము నా
కును బొడగాంచఁ గల్గెఁ ♦ గపికుంజర! ధన్యుఁడ నైతి నైన నా
మనమునఁ గొంతయున్నదను ♦ మానము నీనిజమూర్తిఁ జూపవే. 103

వ. అనుటయు నయ్యవసరంబున. 104

సీ. బాలభానుప్రభా ♦ పటలంబుకైవడి
నుగ్రలోచనముల ♦ నొప్పు మిగుల
ఘనతరనీలమే ♦ ఘంబుచందంబునఁ
జటులవిస్ఫుటతను ♦ చ్ఛాయ దనరఁ
జండదిగ్వేదండ ♦ తుండంబులట్టుల
నురుభయంకరబాహు ♦ యుగ్మ మమర
నిరుపమాయత లస ♦ ద్వరుణపాశము మాడ్కి
వరుసనుద్దీపిత ♦ వాల మెసఁగ
మృత్యుదేవతకత్తుల ♦ రీతి మెఱసి
నిశితఘనదంష్ట్రపఙ్క్తులు ♦ నీటుకొనఁగ
ధైర్యధర్మాద్రి మారుత ♦ తనయుఁ డపుడు
పెరిగె నక్షత్రగణములు ♦ పేర్లు గాఁగ. 105

గీ. అంత హనుమంతుఁ గన్నుల ♦ నలరఁ జూచి
మత్స్యవల్లభుఁ డానంద ♦ మగ్నుఁ డగుచు
సంఫ్రిసరసీరుహంబుల ♦ కర్థి మ్రొక్కి
హస్తములు మోడ్చి యిట్లని ♦ పరిస్తుతించె. 106

ఉ. శ్రీరఘురామపాదసర ♦ సీరుహకోమలమత్తభృంగ సం
సారనికుంజపుంజపటు ♦ సాంద్రధనంజయ సర్వపాపదు
ష్టోరగవైనతేయ చటు ♦ లోన్నతబాహుబలప్రతాప వి
స్ఫారమహోగ్రదైత్యకుల ♦ భంజన పావనవాయునందనా! 107

చ. సురుచిరజానకీహృదయ ♦ శోకనివారణ యక్షరాక్షసా
మరవరకిన్నరప్రముఖ ♦ మానితసన్నుతపాదపద్మ భీ
కరనిజవిక్రమస్ఫురణ ♦ కారణపూరుష వీరవర్య సం
గరధరణీతలప్రళయ ♦ కాలసమాన కపీంద్రశేఖరా! 108

మత్తకోకిల. మున్నెఱుంగక బేలనై కడు ♦ మూఢభావముతోడుతన్
నిన్నుఁ బోరితి నాత్మలోపల ♦ నేర్చు నేరము లాత్మలో
నెన్న కెంతయుసత్కృపారస ♦ మేర్పడన్ ననుఁ దండ్రి నీ
కన్నదమ్ములఁ జూడవే తను ♦ కంప మెల్లను వీడఁగన్. 109

గీ. అనుచుఁ బ్రస్తుతింప ♦ ననురాగమును బొంది
పులకలంగమునను ♦ బొంగలింపఁ
గొడుకుఁ జేరఁదిగిచి ♦ గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చి
పలికె నిట్లు భక్తిఁ ♦ బవనజుండు. 110

గీ. వత్స! మనలోన నజ్ఞాన ♦ వశమునందుఁ
గలహ మొక్కటి పుట్టిన ♦ కారణమున
నాత్మ కడుఁబొక్కె నప్పటి ♦ నాత్మజానకు
నలుగ నేర్తునె తప్పులు ♦ గలిగె నేని. 111

క. సుతుఁ డగుటఫలము తండ్రికి
నతిముద మొదవంగఁజేయు ♦ టది యుచితము నీ
యతివినయశౌర్యధైర్య
స్థితిఁ జూచిన యపుడె నాకుఁ ♦ జిత్తం బలరెన్ 112

క. వరచామీకరచామర
కరిఘోటకసుభటరత్న ♦ కాంచనదివ్యాం
బరభూషణములు వడసినఁ
బరలోకము లేదు సుతులఁ ♦ బడయక యున్నన్. 113

క. కావున నీ వొగి నాకును
దైవానుగ్రహముకతనఁ ♦ దనయుఁడ వగుటన్
భావనుఁడ నైతి మిక్కిలి
భావంబునఁ బ్రమద మిపుడు ♦ పర్వెఁ గుమారా! 114

వ. నే వచ్చినకార్యంబు నీ కెఱింగించెద వినుము. 115

ఉ. రావణుపంపు వూని కపి ♦ రాజుల నన్నను మోసపుచ్చి మై
రావణతస్కరుం డిపుడు ♦ రాఘవులం గొనిపోయె నేను దై
త్యావలితోడ వాని నుఱు ♦ మాడి పరాక్రమమొప్పఁ గ్రమ్మఱన్
భూవరచంద్రులంగొనుచుఁ ♦ బోయెదనంచును నేను వచ్చితిన్. 116

ఉ. వచ్చి సుపుత్త్రి నిన్ను బుధ ♦ వత్సలుఁ గాంచితిఁ బ్రొద్దుపోయె వాఁ
డచ్చట ధారిణీపతుల ♦ నల్పమతిం దెగఁజూడకుండ నేఁ
జెచ్చెరఁ బోయి రాజులను ♦ శీఘ్రతఁ గొంచును వచ్చి వేడ్కఁ నీ
కిచ్చెదఁ గోర్కె నన్న నవు ♦ డేమఁట వేఁడుము నీవునావుడున్. 117

క. జనపతులపోకకును దన
జనకుం డగువాయుసుతుని ♦ సాహసమునకున్
మనమున విస్మయ మందుచు
వనధిగభీరుండు మత్స్య ♦ వల్లభుఁ డనియెన్ 118

క. అరుదారఁ దొంటిరూపము
కరమొప్పఁగఁ దాల్చి నిన్ను ♦ ఘనభుజశక్తిన్
ధరియించి లంక చేరువ
సరభసమునఁ బెట్టి మగుడఁ ♦ జనుదెంతుఁ దగన్ 119

వ. అనుటయు ననిలజుండు సూక్ష్మరూపంబు ధరియించిన. 120

ఉ. ఆహవకాంక్షుఁడై కడిమి ♦ నాగ్రహ మొప్పఁగ మున్ను దానవ
వ్యూహముమీఁదఁ బోవుపుర ♦ షోత్తముఁ దాల్చినతార్క్ష్యుకైవడిన్

బాహుబలుండు మత్స్యపతి ♦ పావని నప్పుడు వేడ్కఁ స్వభుజా
రోహణుఁ జేసి కొంచుఁ జనె ♦ రూఢి రసాతలలంకయొద్దకున్. 121

వ. ఇవ్విధంబునం గొనిపోయి యాలంకబహిర్భాగంబునఁ బొలుచుసరోవరంబున డించి ముకుళితహస్తుండై యిట్లనియె. వినుండు ఘోరరాక్షసపాలితం బైనయప్పుర ద్వారంబున నొక్కత్రాసు గలదు. అది శత్రుజనంబు లెక్కిన విఱిగి పడుం గావున పదిలుండవై పోవలయు; నొక్కలంబునం బోవలవదు; ఇక్కడ నుండుసకల రాక్షసస్త్రీజనంబు దీని యుదకంబునకుం జనుదెంతురు; వారివలన రామలక్ష్మణుల వార్త వినంబడియెడు; విని మఱి సాధింతురుగాని యని చెప్పి మత్స్యవల్లభుండు వీడ్కొనుటయు హనుమంతుం డాత్మగతంబున. 122

సీ. అసువుల నున్నారొ ♦ వసుధేశు లనువార్త
వీనులు చల్లఁగా ♦ వింటి నొక్కొ
విని వారికడకును ♦ దనుజు లెవ్వరు నాదు
పొలమెఱుంగకయుండఁ ♦ బోదు నొక్కొ
పోయి కన్నులకాంక్ష ♦ వోవంగ నంతట
నాతపఃఫలములఁ ♦ జూతు నొక్కొ
చూచినప్పుడె వారిఁ ♦ జోద్యంబుగాఁ బోయి
వనచరావళిలోన ♦ నునుతు నొక్కొ

యనికిఁ జనుదెంచుమైరావ ♦ ణుని వధించి
చెనఁటిదైత్యుల నీఱుగాఁ ♦ జేతు నొక్కొ
కాక దైవాజ్ఞ యేమిగాఁ ♦ గలుగు నొక్కొ
యనుచుఁ జింతించుచుండున ♦ య్యవసరమున. 123

గీ. రాక్షసేంద్రుండు కాళికా ♦ రాధనంబు
సేయఁ జింతించి యేకాంత ♦ సీమ నుండ
జేటికావృత్తిఁ గడలేని ♦ పాటువడుచుఁ
ఖేదగతి నున్నదుర్దండిఁ ♦ బిలిచి పలికె. 124

చ. దశముఖుపంపుఁ బూని ఘన ♦ దారుణవానరసేనఁ జొచ్చి నే
దశరథరాజనందనుల ♦ దర్పమెలర్పఁగఁ దెచ్చినాఁడ నీ

నిశి గొని భద్రకాళికిని ♦ నిండినభక్తిని వారిఁ బెట్టెదన్
విశదనవోదకంబు లతి ♦ వేగముతోడుతఁ దెమ్ము నావుడున్. 125

ఉ. అంచితహేమకుంభము క ♦ రాబ్జమునందు ధరించి యాత్మఁ గో
పించఁగఁ బాదయుగ్మమునఁ ♦ బెట్టిన సంకెలజోడు ఘల్లుఘ
ల్లంచును మ్రోయఁ గోట లొగి ♦ నల్లన వెల్వడి యాలకించి న
క్తంచరచంచలాక్షి కడు ♦ దైవముదూఱుచు నుమ్మలింపుచున్. 126

సీ. మఱు మాయదైవంబ ♦ మైరావణుని బారిఁ
జంపెదే రామల ♦ క్ష్మణుల నేఁడు
కట్టిడి దైవంబ ♦ కడతెగ మ్రింగెదే
వనజబాంధవవంశ ♦ వర్ధనులను
కష్టంపు దైవంబ ♦ కరుణ యింతయు లేక
కోరెదే దశరథు ♦ కూర్మిసుతుల
నీచ దైవంబ దు ♦ ర్నీతి నాశించెదే
రాజీవనేత్రుల ♦ రాఘవులను
చెనఁటి దైవంబ ధర్మప ♦ ర్తనము విడిచి
సత్యసంధుల లోకర ♦ క్షామణులను
గలుషచిత్తంబుతోడుతఁ ♦ దలఁచె దేల
యనుచు దైవంబు దూఱుచు ♦ నడలి యడలి. 127

సీ. అనుపమజయశాలి ♦ యవ్వాలితో బుట్టు
సుగ్రీవుఁ డేవంక ♦ నురిగె నొక్కొ
సంతతపతిహిత ♦ సంపన్నుఁ డైనట్టి
వాయుసంభవుఁ డెందుఁ ♦ బోయె నొక్కొ
దానవమర్మజ్ఞుఁ ♦ డైనవిభీషణుఁ
డలసుఁడై తా నెందు ♦ నరిగె నొక్కొ
గణుతింప రానట్టి ♦ కపిసమూహంబులు
తొలఁగి యేగొందిని ♦ దూరె నొక్కొ
దిక్కు లేనట్టి దీనులఁ ♦ దెచ్చు రీతి
రాఘవులఁ దెచ్చి చంప మై ♦ రావణుండు

కినలుచున్నాఁడు వాని ను ♦ గ్రతను దాఁకి
యకట! యొకఁడైనఁ గాపు సే ♦ యంగ వలదె? 128

క. గతి మాలిన నాకును నా
సుతునకుఁ జావైన నేఁడు ♦ చొప్పడుఁగా క
ద్భుతకపిసైన్యములుం గల
పతులకు నేఁ డిట్టిచావు ♦ పాడియె తలఁపన్ 129

క. ఎవ్వరితోడుతఁ జెప్పుదు
నెవ్వరు గల రాప్తు లిందు ♦ కెవ్వరు ముఖ్యుల్
ఎవ్వరు గల రీ రాజుల
కివ్విధిఁ దప్పింప ననుచు ♦ నేడ్చుచునుండన్ 130

గీ. అనిలసూనుండు గనుఁగొని ♦ యాత్మలోన
దీనిచే నాదుకార్యంబుఁ ♦ దెలియవచ్చు
పగిదినున్నది మాటల ♦ భావ మరయ
ననుచుఁ జేరంగఁబోయి య ♦ వ్వనిత కనియె. 131

ఉ. ఎవ్వరిదాన వీవు కమ ♦ లేక్షణ నిర్దయ నిట్టిసంకెలల్
ఎవ్వఁడు నీకుఁ బెట్టె దను ♦ జేశ్వరచిహ్నలు గానవయ్యెడున్
మవ్వపు నీశరీరమున ♦ మానవనాథునికార్యభారమై
నెవ్వగ నేలగుందెదవు ♦ నిక్కము చెప్పుము నాకు నన్నియున్ 132

క. వెఱవక చెప్పుము చెప్పిన
నఱిముఱి నీశత్రువులను ♦ నాహవభూమిన్
నుఱుమాడి నాప్రతాపము
నెఱయఁగ నీపట్టణంబు ♦ ని న్నేలింతున్. 133

వ. అనవుడు దుర్దండి హనుమంతుని గనుంగొని. 134

క. చెన్నారు నీదుపలుకులు
విన్నంతనె చల్లనయ్యె ♦ వీనులు మఱియుం
గన్నులు ముదమందెడు నీ
వన్నా! యెవ్వఁడవు చెప్పు ♦ మని పల్కటయున్. 135

ఉ. రావణవైరిబంటఁ గపి ♦ రాజహితుండను వాయుపుత్త్రుఁడన్
రావణుపంపునన్ మొఱఁగి ♦ రావణవైరులఁ దెచ్చినట్టిమై
రావణుఁ గిట్టి యద్భుతప ♦ రాక్రమమొప్పఁగఁ జంపివైతు నై
రావణవాహనాదు లను ♦ రాగముఁ బొందఁగ నంచువచ్చితిన్ 136

వ. కావున. 137

క. చింతింపవలదు నీ తెఱఁ
గంతయు వినిపింపు మనిన ♦ నంగన మదిలో
సంతోషమగ్నయై హను
మంతునితోఁ బల్కె నొగిస ♦ మస్తముఁ దెలియన్. 138

వ. కృపారసా! నిన్నుఁ గనుంగొనినయప్పుడె నామనంబు నిశ్చింతం బయ్యె నావృత్తాంతం బంతయుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుము; సకలలోకకంటకుం డైనమైరావణుతోడం బుట్టి కాలదండుం డనురాక్షసేంద్రునకుం బత్నినై దుర్దండీనామంబునం బ్రవర్తింపుచుండి యనేకకాలంబు గొడ్డువీఁగి దైవకృతంబున నొక్కకుమారుని నీలమేఘాకారుం గాంచి నీలమేఘుం డనుపేరు పెట్టి పెనుచుచుండఁ దదనంతరంబ యాకాశవాణి మైరావణుం జూచి నీసహోదరికిం బుట్టిననీలమేఘుండు నీసుతంబరిణయించి యిప్పాతాళలంకారాజ్యంబునకుఁ బట్టభద్రుండై నెగడంగలవాఁ డనిన నప్పాపాత్ముం డులికి యాక్షణంబున. 139

క. పొత్తులలోపలఁ బొదలెడి
నెత్తురుకం దనక యులికి ♦ నెఱి నాబిడ్డం
గుత్తుక పిసుకఁగ వచ్చిన
నత్తఱి నాపతియు నేను ♦ నతిశోకమునన్. 140

గీ. పాదయుగ్మంబు చేతులఁ ♦ బట్టి విడువఁ
జాల కేలయ్య మమ్మును ♦ జంపవయ్య
యఖిలనిర్జరభీమ మై ♦ నట్టిహస్త
సరసిజంబున శిశువును ♦ జంపవలదు. 141

మ. అనిప్రార్థించినఁ జంపనోడి కృపతో ♦ నావేళకుం బోయె నా
తనయుం డెంతయుఁ బూటపూటకు సము ♦ ద్యత్తాఱుతి నీడేరఁగాఁ
గని చూపోపక చావుతో సరియగా ♦ కారాగృహం బందులో
నునిచెన్ శృంఖలబంధపాదములతో ♦ నుండం జలం బొప్పఁగన్. 142

ఉ. అంతటఁ బుత్త్రశోకమున ♦ నారడిఁ గుందుచునుండలేక మే
ఘాంతయు వేఁడినం గరుణ ♦ యింతయు లేకను నల్గి నావిభుం
డెంతలఁ జేరనీక నను ♦ శీఘ్రము చంపక క్రూరకర్ముఁడై
సంతతమున్ విచారమునఁ ♦ జావఁగఁ బెట్టెను శృంఖలంబులన్ 143

వ. వెండియు. 144

క. బంటును బానిసఁ బోలుచుఁ
గంటికిఁ గలనైన నిదురఁ ♦ గానక పగులన్
గంటకుఁడై నిత్యముఁ దన
యింటం గలపనులకెల్ల ♦ నీడ్చుచుఁ బెలుచన్. 145

గీ. ఇపుడు నన్నుఁ బిల్చి ♦ యినవంశజులఁ బత్త్రి
వదనుపూనికఁ గొంచు ♦ వచ్చినాఁడ
భద్రకాళికేను ♦ బలియిత్తుఁ బొమ్ము వే
వేగ నుదకమునకు ♦ వెలఁది యనిన. 146

క. ఏతెంచి నీళ్లుగొని చనఁ
జేతులు కాళ్లాడకున్న ♦ శ్రీరాఘవులన్
ఓతండ్రి! తలఁచి వగచెద
నాతనయునిదుఃఖమునకు ♦ నాకున్ వగవన్. 147

చ. అనవుడు వాయుసూనుఁ డను ♦ రాంగనఁ గన్గొని నీకృపారసం
బునకును మెచ్చితింకమది ♦ బొందకు దుఃఖము వీనిఁ జంపి నీ
తనయుని రాజుఁ జేసెదను ♦ దప్పదు నావచనంబు నన్నుఁ గొం
చును జని రెండుకన్నులను ♦ జూపుము రాజుల నీవు నావుతన్. 148

చ. అనిలజ! యట్టివాఁడ వగు ♦ దైనఁ ద్రిలోచనునంతవానికిం
గనుఁగొనరాదు ఎవ్వరికిఁ ♦ గా మయనిర్మిత మిప్పురంబు నీ
కనఘ! తలంపఁ జూడఁ జన ♦ నద్భుత మీ వది యెట్లు చెప్పుమం
చన వినుపించెదన్ వినుము ♦ సత్యముగా మొదలింటినుండియున్. 149

క. మేరునగప్రాంతంబున
వారిజభవుఁగూర్చి పెక్కు ♦ వర్షము లమలా
చారముతోడుతఁ బాయక
మైరావణుఁ డుగ్రతపము ♦ మానుగఁ జేసెన్. 150

సీ. ఆపద్మసంభవుఁ ♦ డరుదెంచి ప్రత్యక్ష
మై వచ్చి నీకిష్ట ♦ మైనవరము
నడుగుమన్నను మ్రొక్కి ♦ హస్తాబ్జములు మోడ్చి
మితిలేనియట్టిస ♦ న్నుతులు సేసి
దనుజనిర్జరయక్ష ♦ మనుజపన్నగతార్క్ష్య
సిద్ధవిద్యాధర ♦ శ్రేణివలన
మరణంబు లేకుండ ♦ మాకును వరమిచ్చి
పాతాళమున నొక్క ♦ పట్టణంబు
మెచ్చులొదవంగఁ గడఁక ని ♦ ర్మింపు మనిన
నతఁడు నట్లనె కాకంచు ♦ నడిగినట్టి
వరము కృపసేసి మిక్కిలి ♦ వరదుఁ డగుచు
బురము గల్పింప మయునంపె ♦ గురుతరముగ. 151

వ. పంపిన నతండును బాతాళంబునకు నేతెంచి పంచాశద్యోజనవిస్తీర్ణంబును నష్టాశీతియోజనాయతంబునుం గాఁ బురస్థలంబేర్పఱిచి యం దేడుకోట్లశివాలయంబులును మూఁడులక్షవీథులును జంద్రకాంతోపలవేదులును నీలస్తంభహర్మ్యంబులును గోమేధికపురంబులును మరకతమంటపంబులును మాణిక్యకుడ్యంబులును మౌక్తికకేళీగృహంబులును వజ్రసోపానంబులును విద్రుమకవాటంబు లనేకంబులు నిర్మించి యంబుధిసన్నిభంబు లగుపరిఘాచతుష్టయంబులుం గలపాషాణంబులకోటయు నైదుకోట్లదంచనంబులచేత సంచితం బగునినుపకోటయు మిక్కుటంబగు నున్నతంబగు నున్నతంబునఁ గ్రిక్కిరిసి మూఁడుకోట్లబిరుదటెంకెంబులచేతం బొలుపెక్కిన యుక్కుకోటయును నేఁబదికోట్లకాంచనసోపానంబులు గలయోవరిచేత రమ్యంబగుకంచుకోటయు నెనిమిదిగోపురంబులు గలరజతంపుఁగోటయు నమితదివ్యరత్నస్థాపితం బైనపసిఁడికోటయు ననంగలయేడుకోటలు గల్పించి యక్కోటకోటకు నెనిమిదేసిగవనుల నలవరించి యగ్గవనిగవనియందు నహోరాత్రములు నిద్ర లెఱుంగక పదిలంబుగఁ గాపుండునట్లుగా సెలయేఱులతోడి నడగొండలుంబోలు మదద్రవదంతావళంబులు రెండుకోట్లును వాయువేగంబున కధికవేగంబునుంగల జవనాశ్వంబులు నాలుగుకోట్లును బటుభయంకరకాలకింకరుల నహంకరించి బింకంబులు గల్గువివిధశస్త్రాస్త్రపారీణు లైనవీరదానవు లెనిమిదికోట్లు నుండ సృజించిన నతండు సంతోషస్వాంతుం డై పాదపద్మంబుల కెఱఁగి ముకుళితహస్తుం డై యిట్లనియె. 152

చ. సరసిజగర్భదేవగణ ♦ సన్నుత నీకృపచేతఁ జాలన
చ్చెరువుగ నామనోరథముఁ ♦ జేకుఱె నింక మహావిభూతినిం
బరగితి నొక్కటింకమిముఁ ♦ బ్రార్థనసేసెదఁ జిత్తగించి నా
కరిజనుఁ డెవ్వఁ డాతనిన ♦ యానతి యిం డెఱుఁగంగ నెంతయున్. 153

చ. అనుటయు భూమికోట యొక ♦ టప్పుడు చాలసృజించి దానికిన్
ఘనముగ నొక్కవాకిలియు ♦ కా నొనరంగ నొనర్చి యుక్కునం
దనరెడునట్టి త్రాసు బెడి ♦ దంబుగ నొక్కటి యందుఁ బెట్టి య
వ్వనరుహగర్భుఁ డిట్టులనె ♦ వాసరనాయక ! దైత్యనాథునిన్. 154

క. హితజనుఁ డెక్కినఁ గడు నిది
జతనంబున నుండు శత్రు ♦ జనుఁ డెక్కినచో
గతిదప్పి విఱుగుఁ గావునఁ
బ్రతిపక్షుని నెఱుఁగు మప్పుడు ♦ పరమార్థముగన్. 155

క. అని చెప్పి యతఁడు వోయిన
దనుజాధీశ్వరుఁడు ఘోర ♦ దైతేయులఁ బ
ద్దెనిమిదికోటులఁ ద్రాసున
కనిశంబును గావలుండు ♦ నట్లుగఁ బెట్టెన్. 156

క. పెట్టె చలంబున ఫణులకుఁ
గొట్టెను గలనైన మారు ♦ కొనకుండంగాఁ
బట్టెను మనుజులఁ జెఱలను
బెట్టెను గంధర్వయక్ష ♦ బృందారకులన్ 157

క. కావున నిన్నను గొని యే
నేవెఱవునఁ జొత్తు నీవు ♦ నేగతితోడన్
భూవరులకడకు వచ్చెదు
పావని యెఱిఁగింపు మనినఁ ♦ బడఁతుక కనియెన్. 158

గీ. కోట లెట్టివైనఁ ♦ గుంజరతురగంబు
లెన్నియైన దైత్యు ♦ లెందఱైనఁ
గన్నుగీటినంతఁ ♦ గడతేర్తు నామాట
నిక్కముగ నమ్ము ♦ నీరజాక్షి ! 159

క. అని పలికి నాదురూపముఁ
గనుఁగొను మిది యంచు నింగి ♦ కడవఁగఁ బెరిఁగెన్
ఘనతర మగుతద్రూపముఁ
గని యది వెఱగంది పలికెఁ ♦ గపివీరునితోన్. 160

సీ. అంజనాగర్భర ♦ త్నాకరహిమధామ
కుటిలదానవమేఘ ♦ పటలపవన
రామలక్ష్మణపాద ♦ రాజీవసేవక
గిరిజాధినాయక ♦ వరకుమార
సురగరుడోరగా ♦ సురనిత్యసన్నుత
పదపద్మమిత్రజ ♦ ప్రాణమిత్ర
దశకంఠపట్టణ ♦ ద్వారదావానల
రౌద్రభీషణరణ ♦ రంగధీర
వేయుగన్నులు గలయట్టి ♦ వేల్పునకును
గుఱుతుపెట్టంగ వర్ణింపఁ ♦ గోలఁదిగాని
కోటిరవితుల్య మైననీ ♦ మేటిరూపుఁ
గంటి నెంతయుఁ గన్నుల ♦ కఱవు దీఱ. 161

క. తడయఁగ నేటికి నింకన్
గడునూత్నం బైనరూపుఁ ♦ గైకొను మిపు డీ
కడవంచునందు నిను నే
నిడుకొని పోయెదను ధార ♦ ణీశులకడకున్. 162

క. అనవుడు విని దుర్దండిని
గనుఁగొని మదిలోనఁ బొంగి ♦ కరుణాకరుఁడై
ఘనమైన శృంఖలంబులు
దునిమెన్ దుత్తుమురుగాఁగ ♦ దోర్బలమొప్పన్. 163

గీ. పవనసూనుండు తింత్రిణీ ♦ పర్ణమాత్రుఁ
డయ్యె నయ్యింతి యాశ్చర్య ♦ మందుచున్న
నట్టు లౌఁగాదొ యొకవేళ ♦ నణఁగి యుండు
నెట్టిసునుఁడైనఁ గార్య మీ ♦ డేఱుదాఁక. 164

వ. అని చెప్పినఁ దరువాతివృత్తాంతం బెట్టిదని యడుగుటయును. 165

చ. కవిజనమిత్ర బంధుజన ♦ కల్పమహీరుహ సర్వధారిణీ
ధరవరసత్సభాంతరప్ర ♦ ధానసుతస్ఫుటధీవిచార కాం
డవకులకంజభాస్కర దృ ♦ ఢవ్రత నిష్ఠురమంత్రిభీకరా
ర్ణవబడబాగ్నిరూప సుర ♦ రాజసుతప్రతిమానవిక్రమా. 166

క. శ్రీవత్సగోత్రజలనిధి
జైవాతృక విపులసకల ♦ శాస్త్రాగమవి
ద్యావాణీప్రియ విశ్రుత
దేవేంద్రసమానభోగి ♦ ధీవరచంద్రా. 167

మాలినీ. అతులసుగుణహారా! ♦ యబ్బమాంబాకుమారా
రతిపతిసమరూపా ♦ రమ్యసంపద్దిలీపా
ధృతసుమనసగోత్రా ♦ ధీజనస్తోత్రపాత్రా
వితతవసుమతీశా ♦ విష్ణుభక్త్యంబరీషా. 168

గద్యము.—ఇది శ్రీభీమేశ్వరవరప్రసాద కవితాధురీణ సకలశాస్త్రప్రవీణ
సుకవిజనమిత్ర సర్వయామాత్యపుత్త్ర మాడయనామధేయ
ప్రణీతం బైనమైరావణచరిత్రంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు

మైరావణచరిత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీపతిపదాబ్జభృంగా
కాపాలిజటాంతరంగ ♦ గంగాసదృశా
టోపయశానుతజంబూ
ద్వీపా లేజెర్లయబ్బ ♦ ధీమణిగోపా!

వ. అక్కలశోద్భవుండు రామచంద్రున కిట్లనియె రఘురామా చిత్తగింపు మప్పుడు దుర్దండి కాంచనకుంభంబున నిర్మలోదకంబులు ముంచుకొని యక్కలశంబు లోని యంచున నాంజనేయు నిడుకొని మహాప్రళయావసరంబున మృత్యుదేవత తనకు సహాయంబుగ జంతుసముదాయంబు మీఁదనంతకుఁగొనిపోవుచందంబునఁ గోటరయొద్దకుం గొనిపోయి యమ్మయమాయాకారం బైనత్రాసు మెట్టుకొని చనునెడ నది విచిత్రంబుగా భంగం బగుటయుఁ దద్ద్వారపాలకు లత్యంతరౌద్రాకారులై నేత్రకోణంబుల నగ్నికణంబులు రాల నీక్షించి యొరలు వెడలంగ నడిదంబులు వెఱికి జళిపించియు సంబళంబులు ద్రిప్పియుఁ గుంతంబు లెగవైచియు గుణరావంబు లెసంగఁ జాపంబు లెక్కువెట్టియు బాణంబులు తెగనిండ సంధించియు హుంకారములతోఁ జుట్టుముట్టి యోసికులద్రోహి తొలుత సరోవరంబునకుఁ జనునప్పు డున్న సంకెల లిప్పు డూడ్చుకొని నిశ్శంకం జనుదెంచి దానవమయనిర్మితం బైనయిత్తులాపాత్రంబు విఱుగం ద్రొక్కితి నీవలన శత్రుభావంబు గానంబడి యున్నది యెఱింగింపు మెఱింగింపకుండిన నిన్ను ఖండంబులు సేసి మాంసఖండంబులు భక్షింతు మనుచు నిర్బంధించిన. 2

గీ. కడవయంచున మునిఁగిన ♦ కపివరుండు
ధరణిమీఁదికి లంఘించి ♦ దర్పమెసఁగఁ

ప్రళయకాలంబునాఁటిభై ♦ రవునిరీతి
మిన్నుముట్టంగ నెంతయు ♦ మేను పెంచి. 3

సీ. వీరదానవమత్త ♦ వేదండములమీఁదఁ
గంఠీరముమాడ్కిఁ ♦ గవిసి కవిసి
చక్రవాళాచల ♦ సముదీర్ణ మగువాల
పాశంబుచేఁ జుట్టి ♦ పట్టి పట్టి
చండనిష్ఠురకాల ♦ దండంబుగతి నొప్పు
పెడచేత లోచేత ♦ నడఁచి యడఁచి
చటులవజ్రస్తంభ ♦ సన్నిభం బగునట్టి
పదయుగంబునఁ ద్రొక్కి ♦ మెదిపి మెదిపి

ఘోరకాలాభ్రభూరిని ♦ ర్ఘోషతుల్య
సింహనాదంబు చెలఁగించుఁ ♦ జిక్కి జీరు
పడఁగ నిమిషంబులోపలఁ ♦ ద్రోడరి చంపె
నుక్కుకైనను బీరువో ♦ కుండఁ దరమి. 4

ఉ. అంతట దైత్యకాంత పవ ♦ నాత్మజుఁ గన్గొని పొంగి దేవ! నీ
వెంతయు దైత్యులం గడిమి ♦ నిప్పుడు చంపినవార్త విన్న న
త్యంతబలోగ్రదైత్యు లిట ♦ కడ్డము వత్తురు రాకమున్న భూ
కాంతుల రామలక్ష్మణులఁ ♦ గానఁగఁ బోదము రమ్ము వేగనన్. 5

మ. అనుచుం దోడ్కొనిపోవుచోఁ బవనజుం ♦ డాపట్టణంబొప్పుఁ దా
మునువిన్నంతకు నేత్రపద్మములకున్ ♦ మోదంబు పుట్టింపఁగాఁ
గనుఁగొంచు న్నెదురైనదైత్యవరులం ♦ గర్జించి భంజింపుచుం
జనియెన్ వేగనఁ గాళికానిజనివా ♦ సం బుగ్రతం జేరఁగన్. 6

గీ. అట్లు చేరఁబోయి ♦ యాలోనఁ గలకలం
బాలకించి దైత్య ♦ రాలిఁ జూచి
మధ్యరాత్రి నిద్ర ♦ మాని యీగుడిలోన
నెలమి నున్నవార ♦ లెవ్వ రనిన. 7

సీ. ఇది భద్రకాళికా ♦ సదనంబు దీనందు
నునిచినాఁ డధిపుల ♦ దనుజనాథుఁ

డిప్ప డాకలకలం ♦ బెసఁగంగ మేలాకించి
యున్నవారలు కావ ♦ లున్నవారు
ఇంక వారికి నీకు ♦ నిచ్చోట ఘనమైన
యుద్ధంబు గలుగక ♦ యుండ దరయ
బలసత్త్వ మొప్పంగఁ ♦ బదిలుండవై చను
మనవుడుఁ బవమాన ♦ తనయుఁ డపుడు
భీకరాకారదైతేయ ♦ లోకనికర
తీవ్రకరవాలతుల్యంబుఁ ♦ ద్రిప్పుకొనుచు
నమితభుజసత్త్వసంపన్నుఁ ♦ డగుచు భద్ర
కాళికాద్వార ముద్ధతిఁ ♦ గదియుటయును. 8

వ. ఆద్వారపాలకు లతనిం గనుంగొని. 9

క. మువ్వురువేలుపులకుఁ జోర
నెవ్విధమున రానియట్టి ♦ యీపురికిని వీఁ
డెవ్వఁడొ నిర్భయవృత్తిని
గ్రొవ్వున నేతెంచె ననుచుఁ ♦ గోపం బెసఁగన్. 10

సీ. ప్రవిమలబ్రహ్మాండ ♦ పఙ్క్తులు చెదరంగ
భీకరస్ఫూర్తితోఁ ♦ బేర్చి యార్చి
కరవాలముసలము ♦ ద్గరచక్రపట్టిస
ధనురస్త్రశూలకుర ♦ తములు దాల్చి
చండబాహాదండ ♦ సంరంభ మొప్పఁగ
నొక్కఁ డొక్కఁడుకన్న ♦ నుక్కుమిగిలి
భానుబింబము నభ్ర ♦ పటలంబు వొదివిన
కైవడి గర్జించి ♦ కదియఁ బోవఁ
జెనకుటయుఁ జూచి పావక ♦ శిఖలమీఁద
నాజ్యభాండంబు వైచిన ♦ నధికముగను
మండుచందాన మారుతి ♦ మండుకొనుచు
నుగ్రదైత్యులమీఁదికి ♦ నుతికి యుతికి. 11

క. సోలుచుఁ దలుపులమీఁదికిఁ
గూలఁగఁ బదయుగమునందుఁ ♦ గొందఱఁ దన్నెన్

వాలమునఁ జుట్టి కొందఱఁ
గాలికి బలిద్రిప్పి నేలఁ ♦ గదియంగొట్టెన్. 12

క. వనరుచుఁ గాళ్లుంజేతులు
పెనుచుక ధరమీఁదఁ బీన్గు ♦ పెంటలుగాఁగా
మనమునఁ గోపము ముప్పిరి
గొన వడిఁ బిడికిళ్లచేతఁ ♦ గొందఱఁ బొడిచెన్. 13

ఉ. వెండియుఁ దత్సమీపమున ♦ వృక్షశిలాదులు నేల రాల్చి యు
ద్దండపటుప్రతాపమున ♦ దానవసైన్యముఁ జొచ్చి రక్తముల్
కండలు గ్రక్కకొంచుఁ బడి ♦ కట్టలు కట్టలు గట్టి పీనుఁగుల్
గొండలపోల్కి నుండఁ గపి ♦ కుంజరుఁ డందఱఁ జంపె నుగ్రుఁడై. 14

చ. తొలఁగక దైత్యకాంత తన ♦ తోడనె ప్రీతిని నేగుదేరఁగా
బలువడి కాళికాలయము ♦ బంధురవృత్తిని జొచ్చి యెంతయుం
గలయఁగఁ జూచి మిమ్ముఁ బొడఁ ♦ గానక మిక్కిలి యాత్మలోపలన్
గలఁగుచు నంతఁ గాళిఁ బొడ ♦ గాంచి కరంబులు మోడ్చి యిట్లనున్. 15

సీ. ఘనశూలఖడ్గకం ♦ కాళహస్తాంబుజ
నాగకంకణవామ ♦ భాగపీఠ
లాలితోజ్జ్వలరుండ ♦ మాలికాలంకృత
సంపూర్ణసితభాను ♦ సన్నిభాస్య
సకలబృందారక ♦ సన్నుతపదయుగ్మ
ఢంకానినాదతాం ♦ డవవినోద
కమనీయసంతత ♦ కరుణారసాపాంగ
స్ఫుటసమంచితపరం ♦ జ్యోతిరూప
యఖిలలోకంబులకుఁ దల్లి ♦ వైననీదు
సదనమందున దైతేయుఁ ♦ డదయుఁ డగుచు
ధారుణీశులఁ గొనివచ్చి ♦ దాఁచినాఁడు
వారిఁ బొడసూపి నాలోని ♦ వగపు మాన్పు. 16

వ. అని ప్రొక్కి యనేకవిధంబులం బ్రార్థించి యడిగిన నమ్మహాదేవి కైకొనకున్న చందంబున నున్న నుత్కటకోపాత్ముం డై హనుమంతుండు గాళికం గనుంగొని. 17

క. నినుఁ బెద్దసేసి వేఁడినఁ
గనికర మొదవంగ నన్నుఁ ♦ గనుఁగొన కాత్మన్
మనుజేశునిపై నలిగిన
ఘనకర్మికి నీకుఁ గరుణ ♦ గలదే తలఁపన్. 18

చ. పరహితమొప్ప రాఘవులఁ ♦ బ్రార్థన సేసినఁ జూడవైతి ని
ర్భరచటులోగ్రవాలమునఁ ♦ బట్టి విదల్పఁగఁ గూలి చూర్ణమై
యరుగుచు దైన్యభావమున ♦ నప్పుడ చూపెదుగాక యంచుఁ ద
త్పరిజనభూతము ల్వెఱచి ♦ పాఱఁగ హుంకృతితోడఁ జేరఁగన్. 19

గీ. ఉరగలోకంబు బిరబిరఁ ♦ దిరుగఁ దొడఁగె
నదరె భూదేవి దిక్కులు ♦ బెదరె నంత
నమ్మహాశక్తి కడుఁగంపి ♦ తాత్మ యగుచుఁ
బవనపుత్త్రుని వీక్షించి ♦ బలికెఁ బ్రీతి. 20

క. ఓహో! సహింపు మేటికి
ద్రోహము నామీఁద నూని ♦ రోషింపఁగ నే
నాహా! భానుకులేశుల
నాహారముఁ గొనఁగఁ దలఁచి ♦ యణఁతునె నీకున్. 21

క. దనుజుఁడు రాజులఁ గొనిరాఁ
జనునప్పుడు తెచ్చి దాఁచి ♦ చనునప్పుడు నే
ననఘాత్మ! యెఱుఁగ నెఱిఁగిన
నొనఁగూడనిపాపమునకు ♦ నొడికట్టుదునే. 22

వ. అని యొక్కింతతడవు ముకుళితలోచనయై తనమనోవీథి సకలంబునుం బరికించియుం గానక తనభోజనాగారంబునందు దాఁచుట యెఱింగి యాక్షణంబున భూతసంఘంబులం బనిచి తెప్పించి తొలుత వాఁడు పెట్టినయుక్కుపెట్టెలోన యిచ్చిన నిరుపేద పెన్నిధిఁ గని పుచ్చుకొనుచందంబునం బుచ్చుకొని యప్పెట్టెఁ దెరచి జాత్యంధునకు దృష్టి గలిగినఁ గడలేనికాంతుతోడుతం జూచుచందంబునం జూచుచు నంకురితపులకాంగుం డై యానందంబునుం బొంది నిద్రాభంగంబు గాకుండఁ గ్రమ్మరం బెట్టి మూసి భుజంబున నిడుకొని యద్దేవికిఁ బునఃపునఃప్రణామంబులు సేయుటయు సకలరాక్షసుల కజేయుండవు గమ్మని దీవించి యంపుటయు, దోర్దండితోడనే చనుదేరఁ బట్టణంబు వెడలి యనతిదూరంబున నొక్క నిగూఢం బగులతా

గృహంబునఁ బెట్టికడించి పదిలంబుగా దాఁచి దుర్దండిం గనుంగొని. 23

క. అల్లరఁగ మునుసీతోడుతఁ
బలికిననాప్రతిన దక్కఁ ♦ బవరములోనన్
గలదైత్యవరుల నెల్లను
బొలియించక కొంచుఁ బోను ♦ భూమీశ్వరులన్. 24

క. ఉపకారికి నీకును బ్ర
త్యుపకారము సేయుదాఁక ♦ నుల్లములోనం
దపియించుచుండుఁ గావునఁ
గపటాత్ముని ద్రుంతు రమ్ము ♦ కనుఁగొను నన్నున్. 25

గీ. అనుచు ధీరుఁడగుచు ♦ నప్పుడు నప్పట్ట
ణంబుఁ జొచ్చి గోపు ♦ రంబు లవని
డుల్లఁ దన్ని మేడ ♦ లెల్లయుఁ బడఁద్రోచి
మేటికోట లొక్క ♦ పాటు సేసి. 26

సీ. ద్వారపాలక దైత్య ♦ వర్గంబులను నొండు
మొన కట్టకుండంగఁ ♦ బెనచి కొట్టి
వీథులయం దున్న ♦ వీరదానవకోట్లఁ
బాఱిపోవకయుండఁ ♦ బట్టి చంపి
ప్రహరివర్తించెడి ♦ రాక్షసవ్యూహంబు
తలచెడి పాఱంగఁ ♦ దరిమి కూల్చి
పాలెంటు లున్నట్టి ♦ భయదానవావలిఁ
గిట్టి మాఱొక్కనకుండఁ ♦ గీటడంచి
భద్రవేదండఘోటక ♦ పరికరములను
మట్టిమల్లాడి సంగరో ♦ న్మత్తుఁ డగుచుఁ
దిరుగుచుండంగ నయ్యెడ ♦ దీనవృత్తిఁ
దల్లడించుచు హతశేషు ♦ లెల్ల పాఱి. 27

ఉ. అంతిపురంబువాకిట మ ♦ హాధ్వనితోడుత మొఱ్ఱవెట్టు. చో
నంతట నిర్జరారి విని ♦ యాత్మ గలంగఁగఁ బాఱుతెంచి నే
త్రాంతములందుఁ గెంపెసఁగ ♦ నందఱఁ జూచి యదేల మీరు ఘ
భ్రాంతిని మొఱ్ఱవెట్టెదరు ♦ పట్టెనొ మిమ్ముల భూతసంఘముల్ 28

క. అనవుడు భూతంబులు మా
కును మీకృపఁ జేయ వెట్లు ♦ కొట్నంబుల మ
మ్మును బట్టనోపునే యవి
యని పదముల కెఱఁగి పలికె ♦ రంతయుఁ దెలియన్. 29

సీ. విను చిత్తగింపుము ♦ దనుజాధినాయక
యురుబాహుబలుఁ డొక్క ♦ తరుచరుండు
పంకనాళముఁ జొచ్చి ♦ శంకలేకేతెంచి
ద్వారనిర్మిత మైన ♦ త్రాసు విఱిచి
కావ లున్నట్టిర ♦ క్కసితండములఁ జంపి
కాళికాలయము ను ♦ గ్రతను జొచ్చి
యద్దేవి నదలించి ♦ యవనీశతిలకులఁ
గొనిపోయి క్రమ్మరఁ ♦ గోప మెసఁగ
వచ్చి పురిఁ జొచ్చి గోపుర ♦ వప్రహర్మ్య
సదననికరంబు లన్నియు ♦ సదును సేసి
కడిఁది దైత్యులఁ బెక్కండ్రఁ ♦ బొడ వడంచి
మదగజాశ్వంబులను ద్రుంచి ♦ యెదురులేక. 30

క. వేటాడుచుఁ బురవీథుల
ఘోటింపుచు వారి లెక్కఁ ♦ గొనఁ డెవ్వరినీ
యాటోప మొప్ప నాకపి
కీటంబును ద్రుంచి మమ్ముఁ ♦ గృపఁ బ్రోవఁగదే. 31

చ. అనవుడు దానవాధిపతి ♦ యాత్మగతంబున నిట్టివాని న
య్యనిమిషసిద్ధయక్షఖచ ♦ రాద్భుతపన్నగముఖ్యులందునం
గని విని యెన్నఁడు న్నెఱుఁగ ♦ గాఢపరాక్రముఁ డీతఁ డంజనా
తనయుఁడు తప్ప దంచు నతి ♦ ధైర్యము శౌర్యము మీఱ వేగనన్. 32

గీ. కలితవిమలరత్న ♦ కాంచనమయ మైన
కొలువుకూటమునకు ♦ నలర వచ్చి
యతులసింహపీఠి ♦ నాసీనుఁ డై మంత్రి
పుంగవులను బిల్వఁ ♦ బుచ్చుటయును. 33

సీ. అఖిలకంటకుఁ డష్ట ♦ హస్తుండు బహుముఖ
సూచీముఖుఁడు రత్న ♦ లోచనుండు
ఘటనాసికుఁడు శూర్ప ♦ కర్ణుండు ద్విశిరుండు
కాండుండు నగభయం ♦ కరుఁడు బలుఁడు
నిర్జరాంతకుఁ డూర్ధ్వ ♦ నేత్రుండు శార్దూల
దంష్ట్రుండు సింహకే ♦ తనుఁడు విజయుఁ
డుష్ట్రభోజనుఁ డాహ ♦ వోన్మత్తుఁ డభయుఁడు
సూకరవదనుండు ♦ శూలజిహ్వుఁ
డలికదంతుండు మొదలుగాఁ ♦ గలప్రధాన
ముఖ్యు లేతెంచి పొడగాంచి ♦ మ్రొక్కి నిలిచి
గర్వదుర్వారసంరంభ ♦ కలితు లగుచు
నసురపతితోడ నిట్లని ♦ రెసఁగ మెసఁగ. 34

వ. దేవా! యీయర్ధరాత్రియందు మమ్ముం బిలువంబంప నవధరించితిరి యభియాతి
గలిగుండుఁగదా కలిగె నేని. 35

చ. జలధులు పుక్కిలించి కుల ♦ శైలము లేడును నుగ్గుసేసి రు
ద్రులఁ బరిమార్చి దేవతల ♦ త్రుళ్లడఁగించి దినేశచంద్రులం
బొలుపుఁదొలంగఁ గొట్టి ఫణి ♦ పుంగవుచేదు దలంగ మట్టి ది
క్కులు పగిలించి బ్రహ్మ నొక ♦ కొక్కికిఁ దెచ్చెద మీక్షణంబునన్. 36

గీ. సెలవు వెట్టు దేవ ♦ చింతింప నేటికి
శత్రువరులమీఁదఁ ♦ జనుట మాకు
వేడుకొదవఁ బెండ్లి ♦ యాడంగఁ బోయెడు
నట్లు కాదె నీదు ♦ కరుణ ననిన. 37

క. జననాథుల నేఁ దెచ్చుట
హనుమంతుం డెఱిఁగి వచ్చి ♦ యసురావలులన్
దునుమాడి వారిఁ గొనిచని
కనలుచు నిటవచ్చినాఁడు ♦ క్రమ్మఱ ననికిన్. 38

క. వాహినులతోడఁ జని మీ
రాహవమున నతనిఁ జంపుఁ ♦ డటు గాకున్నన్

బాహాప్రతాపవిజయో
త్సాహముతోఁ బట్టి తెంచు ♦ సయ్యన నిటుకున్. 39

చ. అని ఘటనాసికుం ఘటకు ♦ నష్టభుజుం బలునూర్ధ్వనేత్రునిం
బనిచిన వాండ్రు లోకములు ♦ భస్మము సేయఁగ నేగుభంగి న
త్యనుపమఘోరరాక్షసభ ♦ టావలి గొల్వ రథంబు నెక్కి మే
దినియును మిన్నుఁ గ్రక్కదల ♦ దిక్కులు మ్రొగ్గఁగ నేగి యార్చుచున్. 40

చ. అనిలజుఁ జుట్టుముట్టుకొని ♦ యద్భుతదివ్యశరంబు లుద్ధతిన్
ధనువున నిండ నేయుచును ♦ దారుణఖడ్గము లెత్తి వైచియుం
గొనకొని వాఁడిశూలముల ♦ గ్రుచ్చియుఁ గుంజరఘోటకంబులన్
మొనయఁగ డగ్గరించియును ♦ ముష్టియు దృష్టియు మీఱఁ బోరుచున్. 41

ఉ. భానుకులేశ యప్పు డతి ♦ బాహుపరాక్రముఁ డాంజనేయుఁ డ
ద్దానవనాథుమంత్రులను ♦ దద్భటులం గరిఘోటకంబులన్
ఊనినయల్కతోఁ బొదలు ♦ చుండఁ గనుంగొని మేను వెంచి తో
డ్తోన మహీజము ల్పెరికి ♦ దోర్బల మొప్పఁగఁ దాల్చి ధీరుఁడై. 42

సీ. కుంభినీభృత్సమా ♦ రంభంబు నణఁగించు
దంభోళిగతిని సం ♦ రంభ మలరి
భూరివిస్ఫుటమరు ♦ ద్భుగ్బృందములఁ జెండు
ఖగకులాధిపుమాడ్కిఁ ♦ గడిమి గలిగి
చటులనిర్భరమేఘ ♦ పటలంబుఁ దూలించు
జంఝానిలము రీతి ♦ జవము మిగిలి
గురుతరాద్భుతగాఢ ♦ ఘోరాటవిని గాల్చు
కార్చిచ్చులీల ను ♦ గ్రత వహించి
కాల్బలంబుల నురుమాడి ♦ కరులహరుల
నేపణంగించి రథముల ♦ నెల్ల జదిపి
వాల మంకించి బలునేల ♦ వ్రాలఁ గొట్టి
ఘటకు నెంతయు రక్తంబుఁ ♦ గ్రక్కఁ జంపె. 43

గీ. ఊర్ధ్వనేత్రుని బడఁ దన్ని ♦ యుదరకుండఁ
బట్టి నేత్రంబు లుద్ధతిఁ ♦ బగులఁ బొడిచి

హతముఁ గావించి మఱి యష్ట ♦ హస్తుఁ గినిసి
పుడమిపై డొల్లఁ బిడికిటఁ ♦ బొడుచుటయును. 44

క. ఘటనాసికునాసిక ము
క్కటముగ బెదరంగఁ బొడిచెఁ ♦ గడువేగముతో
నటయిట చనకుండఁగ నం
తట వక్షముఁ బొడిచె బిట్టు ♦ ధరణిం గూలన్. 45

వ. అప్పుడు హతశేషులైనదైత్యులు భీతిగదురం బాఱి మైరావణున కెఱింగించిన నతం డంత రౌద్రాకారుండై యష్టభుజు శూర్పకర్ణు నరభయంకరు నిర్జరాంతకు శూలజిహ్వు నఖిలకంటకు నభయు శార్దూలదంష్ట్రు నధికదంతు సింహకేతు సూకరవదనుం గనుంగొని మీ రమ్మర్కటాధముం జంపి రం డని పంపుటయు వారును బ్రళయకాలాభీలకరాళపావకోజ్జ్వలులచందంబున నడచుచు వజ్రకవచంబులు దొడిగి వివిధశస్త్రాస్త్రపాణులై మహనీయకేతనాకీర్ణంబు లైనదివ్యరథంబు లెక్కి యుభయపార్శ్వంబులఁ జతురంగబలసహస్రంబులు గొలువ భేరీనిస్సాణాదిరవంబులు చెలంగ నార్పులు నింగిముట్ట జగంబులు తల్లడం బంద మహోద్ధతిం బోయి మరుత్తనయుం దాఁకి పుంఖానుపుంఖంబులై పర్వ నిశితవిశిఖజాలంబుల వృష్టిఁ గప్పిన నక్కపిరాజకంఠీరవుండు సింహనాదంబు సెలంగ భుజం బప్పళించి కాల్బలంబులమీఁదఁ గవిసి మహాభయంకరవాలంబునఁ బదుర నూర్వుర వేవుర నొక్కొక్కమాఱు గుదియంబట్టి బంధించి నభోమార్గంబునం జరజరం ద్రిప్పి విసరి ఘోటకంబులమీఁద వైచిన నవి జర్జరంబులు ద్రెస్సి యొరలుచుఁ గరిఘటంబులమీఁదఁ ద్రెళ్లం ద్రెళ్లినయుద్ధతినవి మదంబులుడిగి పొంకంబులు దొరంగి వజ్రపాతహతిం గూలుధరాధరంబులచందంబునధరమీఁదం గూలం గూలినవేగంబుననవి తుత్తుమురుగా విఱిగి చాపకట్టువడియెఁ బడినయప్పుడ యయ్యోధవరులు ధరాతలంబునకు లంఘించి క్షురికతోమరచక్రశూలభిండివాలముసలముద్గరగదాద్యాయుధంబులచేతం గప్పిం పందొడంగిన వానికి మనంబునం జలింపక మారుతాత్మజుండు త్రిపురదైతేయులం బరిమార్చునట్టి యాదిరుద్రుండునుంబోలె రౌద్రానలస్ఫురితాక్షుండై యొక్క యున్నతసాలవృక్షంబు పెఱికి కేలంబూని బారిసమరినవిధంబున నొక్కొక్క పెట్టున నొక్కొక్కని నుగ్గణంగించి విజృంభించి యార్చి వెండియు రణకౌతుకంబునం దిరుగుచున్నయెడం జెదరి పాఱినదైత్యు లతిభయాతురులై పోయి మైరావణుం గాంచి యిట్లనిరి. 46

గీ. దైత్యవంశనాథ! ♦ తరుచరమాత్రుండు
గాఁ డతండు మంత్రి ♦ గణము నెల్ల
మితము లేనియట్టి ♦ చతురంగబలముల
తోడఁ గినిసి జమునిఁ ♦ జూడఁ బంపె. 47

క. అనవుడు దానవనాయకుఁ
డనికిని దాఁ బోవఁదలఁచు ♦ టది యెఱిఁగి మనం
బున భీతినొంది యాతని
వనితామణి వచ్చి కాంచి ♦ వగచుచు ననియెన్. 48

క. ఏలయ్యా! జీవితేశ్వర!
కాలము కొలఁ దెఱుఁగ కిట్లు ♦ కదలెద వనికిన్
వాలినకడిమిని ననిలజుఁ
గైలాసనివాసుఁ డైనఁ ♦ గలఁడే గెలువన్. 49

చ. మదిమదినుండి చెప్పినను ♦ మానక రాజులఁ దెచ్చి యెన్నఁడున్
ఉదరనియుప్పురంబునకు ♦ నొప్పమిఁ దెచ్చితి వింకనైన దు
ర్మదముఁ దొఱంగి నీవు హను ♦ మంతుని దివ్యపదాబ్జయుగ్మముల్
ముదమునఁ గాంచు దానవస ♦ మూహముఁ గాచును నాతఁడెంతయున్. 50

గీ. దనుజలోకనాథ! ♦ తరికింపఁగా నీకుఁ
జలము మేలో కాక ♦ ఫలము మేలో
కలఁగుచున్న నాకుఁ ♦ దెలియంగఁ జెప్పవే
యనిన నతఁడు పలికె ♦ నబలతోడ. 51

సీ. బలభేదిఁ బట్టి దు ♦ ర్బలునిగా ఝాడించి
పావకుఁ బెనుమంట ♦ పాలు సేసి
సమవర్తిబింకంబు ♦ సమయఁగా నదలించి
దనుజేంద్రు నొకకోణ ♦ మునకు నొత్తి
నీరధీశ్వరువాఁడి ♦ నీఱుగా భర్జించి
గాలిని గాలించి ♦ తూలఁగొట్టి
విత్తాధిపతిని గ్రొ ♦ వ్వడలంగ బాధించి
చంద్రశేఖరుని భి ♦ క్షుకుని జేసి

బ్రహ్మ మెప్పించి వరములు ♦ వడసినట్టి
నాకు లక్ష్యంబె యొక్కవా ♦ నరుఁడు నేఁడు
కడక నేతెంచి యి ట్లేల ♦ పలికె దబల!
నాపరితాపంబుఁ దలఁపక ♦ నాతి నీవు. 52

వ. అదియునుం గాక. 53

క. శాస్త్రంబు విడిచి భీతిని
శాత్రవుఁ బొడగాంచి లజ్జఁ ♦ జచ్చుటకంటెన్
జితారిపిధారచేఁ దెగి
వృత్రారిపదంబు గాంచి ♦ వెలయుట యొప్పున్. 54

క. కావునఁ బ్రత్యుత్తర మొగి
నీవల దలివేణి లోని ♦ కేగుమటన్నన్
దైవాజ్ఞ గడువనోపను
నీవశమే యనుచు నరిగె ♦ నెవ్వగతోడన్ 55

వ. అయ్యవసరంబున మైరావణుండు మహాప్రళయాంతకుచందంబునం గోపించి నిష్ఠుర ప్రథనచేతోముదంబునం బొంగుచు దివ్యచందనమాల్యాంబరాలంకృతుం డై బాలారుణకిరణచ్ఛవి నపహసించుకిరీటంబు ధరియించి విద్యుల్లతానికరప్రతిమాన శోభితంబు లగుమకరకుండలంబులు ధరియించి సంపూర్ణచంద్రికావిలసనోపమాన వజ్రకీలితంబు లగుపతకంబులు వెట్టి నవరత్నఖచితంబు లగుకేయూరంబులు కంకణంబులు దొడిగి చతుర్దశలోకభీకరంబు లగుగండపెండేరంబులు వెట్టి కరవాల శూలముసలముద్గరగదాఖడ్గచక్రక్షురికభిండివాలతోమర శరశరాసనాదివివిధశస్త్రాస్త్రపాణియై నీలాంబుదోన్నతబంధురజవసాశ్వసహస్రాభీలంబును సమంచిత బహుఘంటికాకీర్ణ నినదంబును సముత్తుంగ భీషణస్ఫుటాష్టాదశచక్రభాసురంబును నైనయనలార్కసంకాశం బగురథం బట్టహాసుండు సారథియై నడుపఁ దద్రథా రూఢుండై బ్రహ్మాండభాండంబు లదరఁ బ్రస్థానభేరి వేయించి వందిజనకైవారంబును మాగధమంజులగానంబును మంగళపాఠకపఠనంబును జెరసి వీనులకుం జల్లనై పాలయఁ జటులభేరీనిస్సాణపటహశంఖకాహళాది భేరీరవంబులు మిన్నందె భోరున గలంగ నతులోద్యత్స్ఫారనిర్మలమణిదీపికాసహస్రంబులు వెలుఁగ ధవళవిచిత్రఛత్ర చామరధ్వజంబులు తండోపతండంబులై మెండుమిగుల శ్వేతహస్తుల్పందడి జడియం జెలంగుచు బరాబరులు సేయ నానావోర్వృత్తుం డై మాదీముఖ్యరక్తలోచనవిజయ

కాండు లద్భుతదేదీప్యమానరథంబు లెక్కి యుభయపార్శ్వంబులఁ గ్రందుకొని నడువ మదగజాశ్వశరభగండభేరుండభల్లూకలులాయగార్ధభోష్ట్రశునకసూకరకుక్కుటప్లవంగమార్జాలజంబుకమకరదర్వీకరవృశ్చికాదివాహనంబుల నెక్కి వీరదానవసముదయంబులు పంతంబులు వలుకుచు బిరుదులు వక్కాణించుచుఁ బ్రతాపోద్దీపితులై నేల యీనినవిధంబున బలసి నల్గడలంగొల్వఁ దత్సైన్యసంభ్రమస్ఫురితనిర్ఘాతధూళిపటలంబు సకలలోకంబుల కంధకారంబు దోఁచుచందంబునం గలయం బర్వ నురుతరస్యందననేమిస్వనంబులును దుర్ఘంగహేషారవంబులును మదభద్రఘుంకారంబులును నుగ్రభటసింహనాదంబులును రాహుత్తులవీరాలాపంబులు నొండొంటిం గలిసి విభేదంబు లేక యేకధ్వనితోడ మించి దిక్కులకు భయంబు పుట్టింపం గదలి మహోద్ధతిం బోయి యప్రతిమప్రతాపుం డగునక్కపివీరపుంగవుం డాఁకి చుట్టుముట్టిన. 56

క. మృగముల నాఁకటఁ గనుఁగొను
మృగపతిచందమునఁ జూచి ♦ మే నుద్ధతితో
గగనంబు దాఁటఁ బెంచుచు
నగసప్తక మడల నొక్క ♦ యద్భుత మొదవన్. 57

సీ. భానుబింబంబులు ♦ పండ్రెండు నొక్కటై
తరుచరరూపంబుఁ ♦ దాల్చె నొక్కొ
మొగిమిఱు నగ్నులు ♦ మూఁడును నొక్కటై
యగచరాకృతి యొప్ప ♦ నయ్యె నొక్కొ
కడుజవంబున నేఁడు ♦ గాడ్పులు నొక్కటై
ప్లవగపుంగవురీతిఁ ♦ బరఁగె నొక్కొ
హరునిచిచ్చఱకన్ను ♦ గరళంబు నొక్కటై
యలవడఁ గపిచంద ♦ మయ్యె నొక్కొ
యనుచు దైతేయసైన్యంబు ♦ లడరి చెదరి
యల్లకల్లోలమై పాఱ ♦ నాంజనేయుఁ
డుగ్రదుర్వారపటునిష్ఠు ♦ రోగ్రభీమ
వాల ఘంకించి సంగర ♦ లోలుఁ డగుచు. 58

సీ. రథములమీఁదికిఁ ♦ బృథుశక్తి నలరించి
యురవరలై పాఱ ♦ విఱుగఁ ద్రొక్కి

కుంభికుంభములపైఁ ♦ గుప్పించి కుప్పించి
నఖపఙ్క్తిచేఁ జించి ♦ నష్టపఱిచి
మేటిఘోటకరాజి ♦ మీఁదికి నురువడి
నరికి యచ్చో నేల ♦ నొరల నులిపి
పటుభయంకరదైత్య ♦ భటకదంబుమీఁది
కెగసి రక్తము లొలుక ♦ నేపుఁ జూపి
యంకమున కుబ్బి యడరించి ♦ యస్త్రశస్త్ర
తతుల నొప్పించుయోధులఁ ♦ దరిమి పట్టి
కాళ్లువ్రేళ్లును శిరములు ♦ గరము లురము
లొక్కవర్ణంబుతో నుండ ♦ నుక్కడంచి. 59

వ. మఱియు మనంబులోనం బెనంగొనియున్న యుత్కటరోషంబు రెట్టింప నప్పవనతనయుండు విజృంభించి సింహనాదంబు చెలంగించి దక్షాధ్వరంబునాఁటివీరభద్రుండునుంబోలె నంతకంతకు సైన్యంబులోఁ జొచ్చి నిర్భరసంగరలోలుం డగుచు నాభీలవాలంబునం బదురం బదిపదుల వేల లక్షలం బెనఁచి పట్టి నభోమార్గంబునం జిరజిరం ద్రిప్పి వసుంధరాతలంబున రయంబునం గట్టలుకట్టఁ ద్రెళ్లవైచుచున్నంతఁ దత్సైన్యంబు లెక్కడెక్కడం గనుంగొనియె నక్కడక్కడ హనుమంతసహస్రంబులై యుండిన భ్రమసి తమలో నొక్కఁడొక్కఁడుం దలపడి యద్భుతదివ్యశస్త్రంబులు వేసియు నడఁచియు వ్రచ్చియుఁ గ్రుచ్చియుఁ బీరంబు వొలివోని చలంబునం బోరుచు ఖండవిఖండంబులై కాలునుం గాలునుం బెనచుకొని కూలుకాల్బలంబులును నక్కాల్బలంబులమీఁదం గవిసి నుగ్గునూచంబులై దొర్లురథంబులును రథంబులమీఁదం బడి సోలి మదంబున వ్రాలుతురంగంబులును నత్తురంగంబులమీఁదం దునిసి స్రుగ్గుకళేబరంబులును నక్కళేబరంబులమీఁదం బడి చూర్ణంబులగుసింహశరభశార్దూలగండభేరుండాదిక్రూరజంతువాహనంబులునునవ్వాహనంబుల సందడిం జడిగొని ముడివడం దొఱంగు ఛత్రచామరాలవర్త్తధ్వజంబులు నై యెల్ల సైన్యంబులుం దెగటారె నప్పుడు రక్తలోచనుం డధికరక్తలోచనుం డై కనుంగొని రథంబుఁ డాయం దోలించి యిట్లనియె. 60

చ. నిలు నిలు పోకు వానరమ! ♦ నీచులఁ గొందఱఁ జంపి యుబ్బునన్
మెలఁగెడునట్లు కాదు కడు ♦ మించినమచ్ఛరవృష్టిచేత నీ

తల నుఱుమాడి రక్తమును ♦ ద్రావెద సత్కృప నీకు నడ్డమై
జలజభవుండు వచ్చినను ♦ సైరణ సేయక సంహరించెదన్ 61

క. అనవుడు మారుతి నిప్పులు
గనుఁగవలం దురల దైత్యుఁ ♦ గని రోషముతో
ఘనసాలవృక్ష మొక్కటి
యనువొప్పఁగఁ దాల్చి యరద ♦ మవని గూల్చెన్. 62

గీ. కూల్చి వాలంబు మెడఁజుట్టి ♦ కుదియఁ బట్టి
జన్మభూమికి బలిద్రిప్పి ♦ సకలభూత
కోటి వినుతింపఁ జెల్లార్చి ♦ కూఁకలిడఁగ
విసరివైచిన హతుఁడయ్యె ♦ విహ్వలించి. 63

ఉ. అంతటఁ గాండుఁ డల్గి ప్రళ ♦ యాంతకురీతిని నేపుమీఱి య
త్యంతకఠోరభూరివిశి ♦ ఖావలిచే హనుమంతు దేహ మా
వంతయుఁ దప్పకుండఁ గడు ♦ నద్భుతలీలల నేసి ధీరుఁడై
యెంతయు మించి వన్నతఁ డ ♦ హీనపరాక్రమమానసంబునన్. 64

క. అట తనతనువున నాటిన
చటులాస్త్రము లవని నురుల ♦ ఝాడించి మహో
త్కటకోపుఁ డగుచు దిక్కులు
పెటపెటపగులంగ నార్చి ♦ పృథుసత్వమునన్. 65

శా. చక్షుశ్శ్రోత్రను జూచునంతఁ గడును ♦ త్సాహంబుతోఁ బొంగున
పక్షీంద్రుండును బోలెఁ గాండుభుజద ♦ ర్పంబెల్ల వీక్షించి స
ద్వృక్షం బొక్కటి దాల్చి పూచిపటుదో ♦ ర్వీర్యంబునన్ ధీరుఁడై
రక్షోవర్గము తల్లడింప నొగి సం♦రంభంబునన్ వైచినన్. 66

గీ. గుఱ్ఱములు నాల్గు తేరు ను♦గ్గులుగఁ జెదర
ధనువు పేడెత్తి సారథి ♦ ధరణిఁ బడినఁ
గడిమిఁ గాండుండు పలుకయు ♦ నడిద మొప్పఁ
దాల్చి హనుమంతు నుద్ధతిఁ ♦ దాఁకుటయును. 67

క. పిడుగుఁ దడబఱుపఁ జాలెడు
పిడికిట నడినెత్తిఁ బొడువఁ ♦ బెదవుల వెంటన్

వడి రక్త మొలుక ధరపైఁ
బడి ప్రాణంబులకుఁ బాసెఁ ♦ బార్థివతిలకా! 68

క. భజనసిడి వాఁడు గూలిన
విజయుఁడు నని ఘోరబాణ ♦ వితతుల నేయన్
భుజసత్వ మొప్పఁ బాటల
కుజ మొక్కటి దాల్చెఁ బ్లవగ ♦ కుంజరుఁ డంతన్. 69

చ. కడుఁ దనమేన నొక్కవిశి♦ఖంబును మూడకమున్న రథ్యముల్
దొడిదొడి ధారుణిం బడఁగఁ ♦ ద్రుంచి మహాద్భుతవాల మెత్తి కే
ల్మడఁగఁగఁ జుట్టిపట్టి ♦ రథమండనముల్ చెదరంగఁ ద్రిప్పి బ
ల్విడి నెగనెత్తి వైచెఁ బల♦వించుచు రక్తము వెల్లి ద్రెళ్లఁగన్. 70

సీ. అప్పు డుద్ధతితోడ ♦ సాహసోన్మత్తుఁడు
సూచీముఖుం డంతఁ ♦ జూచి మండి
గుణరావమున మించు ♦ గురుచాపమున దివ్య
శరములు సంధించి ♦ చక్కఁ గదిసి
పొరిపొరి పుంఖాను♦పుంఖమై పర్వంగ
నేయుచోఁ గోపించి ♦ వాయుజుండు
వాలముఖంబున ♦ వడి వాని బంధించి
బలుచాపములు ద్రుంచి ♦ పాఱవైచి
యరద మరదంబుతోడుత ♦ నంటఁ దన్ని
యెగసి యిద్దఱు నొక్కట ♦ నిరియఁ బట్టి
పక్క టెముకలు విఱుగంగ ♦ నొక్కి చంపి
సింహనాదంబు సెలఁగించె ♦ సృష్టి గలఁగ. 71

వ. అనంతరంబ మైరావణుండు నిశ్శేషంబుగా సైన్యంబు దెగటారిన నధికరోషావేశంబుతో నెఱమంటలు గన్నుల న్వెడల నాంజనేయు వీక్షించి రథంబుఁ గదియందోలించి భూభాగనభోభాగంబు లాకంపింప నురుతరశరాసనంబు గుణారావంబు సెలంగ నెక్కువెట్టి సింహముఖ శార్దూలముఖ భల్లూకముఖవరాహముఖాది మార్గణపరంపరలు కులనగేంద్రంబుమీఁదం గాలాభ్రంబు వర్షించుచందంబున నిగుడింప నక్కపివీరకంఠీరవంబు గనుంగొని యిప్పుడుగదా మత్కోపబడబానలంబునకు భవద్దేహసాగరంబు గ్రోలంగలుగుట యని భయద్వియోగదుఃఖావేశంబునం బొరలు

శాఖామృగసైన్యకోటికోకనదీకూలంబగుమహాభీలవాలమల్లార్చియార్చియశ్చాణంబులు
ఖండించి తత్సమీపశైలవృక్షంబులు రెండుచేతులం బూని తండతండంబులై షాఱఁ
బ్రచండకోపమున వైచిన నద్దానవేంద్రుండు చలింపక నిష్ఠురాంబకంబుచే నవి
నడుమనే తుంచి విజృంభించి యి ట్లనియె. 72

ఉ. పంకజగర్భుఁ డొండె బలి♦బంధనుఁ డొండె పురారి యొండె ని
శ్శంకను మీఱినట్టినృప♦చంద్రుఁడు రాఘవుఁ డొండె కాక నా
పొంకపుబాణవహ్ని నినుఁ♦బోటికిఁ జేరఁగ నెట్లువచ్చు బో
మ్మింకను లావుసేసితివి ♦ యింతయె చాలును నీకుఁ బావనీ! 73

క. చలమునఁ బోక యెదిర్చినఁ
గలశాంబుధి దాఁటినట్టి♦గతియును ద్రోణా
చల మెల్ల పెఱికి తెచ్చిన
బలిమియు వెడలింతు ననినఁ ♦ బవనజుఁ డనియెన్ 74

చ. దనుజదురాత్మ! నీకు నిఁకఁ ♦ దస్కరవృత్తిని జొచ్చి మాయ నీ
దినకరవంశ్యులం దొడరి ♦ తెచ్చినపద్ధతిఁ బోవరాదు నా
ఘనతరవాలరోమమునఁ ♦ గట్టి జగంబులు మెచ్చ నిన్ను న
య్యనిమిషు లెల్ల భీతి నిట ♦ నడ్డము వచ్చినఁ గావఁ జంపెదన్. 75

మ. అని శైలంబులు వీఁకఁ దాల్చి యతులో♦ద్యద్వేగసంరంభ మొ
ప్పన మీఁదం బడవైచి తన్ని భుజద♦ర్పం బాఱఁగా నిల్చినన్
దనుజేంద్రుండు దలంక కార్చి యలుకం ♦ దట్టించి దుర్వారుఁడై
హనుమంతున్ సకలాంగము ల్దడిపె ఘో♦రాస్త్రౌఘవర్షంబులన్. 76

క. నిండినచలమున నతఁ డొక
కొండ వడి వ్రైచె వైవ ♦ గొబ్బున నడుమన్
ఖండించె నసుర నాలుగు
ఖండంబులు గాఁగ దానిఁ ♦ గడుచిత్రముగన్. 77

గీ. అంతఁ బవనసూనుఁ ♦ డత్యంతరోషంబు
మనములోనఁ బొడమి ♦ పెనఁగొనంగ
దనుజుమీఁద వైచె ♦ ఘనవృక్షపఙ్క్తులు
తోడ నేయఁ జేతు ♦ లాడకుండ. 78

వ. ఇట్లువైచిన.

ఉ. క్రూరనిశాటుఁడస్త్ర మరిఁ♦గొంకక తిన్ననఁబోసి నారి వి
స్తారముగాఁగ విల్దిగిచి ♦ దిక్కులు తల్లడమంద నార్చి వి
స్తారమహోగ్రకోపశిఖ ♦ చక్షులఁ బర్వఁగఁ జూచి యేసినన్
మారుతిబాహుమధ్య మస♦మానగతిన్ వడి గాడిపాఱఁగన్. 79

ఉ. దానఁ గడంక దూలి బెడి♦దంబుగ మూర్ఛఁ బెనంగి తేరి య
ద్దానవనాథునప్పటిని ♦ దారుణభూరుహశైలసంఘముల్
పూని యదల్చి వైవ నవి ♦ భూరిశరంబుల నేసి వాఁడు తో
డ్తోడన ద్రుంచివైచెఁ గడు♦దోర్బల మొప్పఁగ సాహసంబునన్. 80

వ. అంత. 81

క. పుట మెగసి తాళవృక్షము
చటులోద్ధతిఁ బూని; పెఱికి ♦ సారథి నవనిన్
విటతటముగఁ బడవైచెను
బటుభుజసత్వంబు మెఱయఁ ♦ బవనజుఁ డల్కన్. 82

చ. చలమున దానవుం డపుడు ♦ సారథియున్ రథికుండు దాన యై
జలధులు నబ్జజాండములు ♦ ఝల్లనఁగా నొకబొబ్బ వెట్టి భూ
తల మదరంగ దేరు గడుఁ♦దార్కొన బీరమువాఱఁదోలి చే
తులకసి వోవ నేసెఁ బలు♦తూపుల మారుతపుత్త్రు గాడఁగన్. 83

వ. ఇ ట్లేసినం గడిమిఁదొరంగ కతండు నంతకంతకు భుజాటోపంబునం బొంగుచు
హుంకారంబుతో రథోపరిభాగంబున కుప్పరం బెగసి పదఘట్టనంబులచే ఘోట
కంబులఁ గీటడంచి చక్రంబులు వక్రంబులుగా విఱిచి నిష్ఠురప్రధనభీకరం బగు
వాలం బంకించి యొడసి చాపంబులు తుస్సిపో వైచి లలాటకర్ణమధ్యంబులఁ
బిడికిటం బొడిచెఁ బొడుచుటయు సమస్తభూషణంబులు చెదరి కొండొకసేపు
జిరజిరం దిరిగి రక్తంబులు గ్రక్కికొనుచు వసుంధరాతలంబునం బడి మూర్ఛం
బొంది యాక్షణంబునం దెలసి విరథుం డయ్యు మహాప్రతాపంబునం బదాతి యై
నిలిచి యి ట్లనియె. 84

చ. వెలసిననాదువర్తనము ♦ వీనులసోఁకినయంత మాత్రలో
వలపలు వోదు రుక్కఱఁగి ♦ వాసవుఁ డాదిగ దేవసంఘముల్
గలఁగక భూరిబాహుబల ♦ గర్వము సూపితి వీవు మేలు కొం
దలపడకుండు మింక బెడి♦దం బగుమద్ఘనశస్త్రరాజికిన్ 85

మ. అని మార్తాండ మరుత్సరాభ మగును♦ద్యచ్ఛాల ముగ్రాకృతిన్
దనుజాధీశుఁడు కేలఁ బూని పటుసాం♦ద్రస్ఫారసత్వంబునన్
హనుమంతున్ వడి వైచె వైచినసతం♦డాఖీలవాలంబునన్
దునిమెం ఛానిని గండ్రలై పడ వెసం♦దుర్వారుఁడై యార్చుచున్. 86

ఉ. అంతట నిర్జరారి విల♦యాంతకుకీతిని బేర్చి విశ్వభృ
ద్దస్తగదాయుధంబు భయ♦దంబుగఁ జేత ధరించి పూనికతో
నెత్తి యవల్చి వైవ నది♦యేపున మండుచు నేగి యాప్లవం
గోత్తముఫాలదేశము మ♦హోద్ధతి మీఱఁగఁ దాఁకె నంతయున్. 87

క. అగ్గదతాఁకున కలయుచు
నగ్గిరిచరుఁ డవని వ్రాలి ♦ యతివేగముతో
నగ్గలిక లేచి యురువడి
నగ్గిరిరిపురిపుని వైచె ♦ నచ్చటిగిరులన్. 88

చ. దనుజవిభుండు వెండియును ♦ దట్టపుఁ గోపముతోడ శూరతం
గని యొకశక్తి వైవ నది ♦ కాలగళస్ఫుటఫాలనేత్రసం
జనితమహాదవాగ్నిసదృ♦శంబుగ మండుచు క్షుద్రఘంటికా
నినదము లుప్పతిల్ల నతి♦నిష్ఠురవృత్తిని రాఁగ నంతయున్. 89

క. తూలక తచ్ఛక్తిం గని
వాలం బంకించి యపుడు ♦ వసుధం బడ మై
రాలఁగ బిట్టడఁచెను వడి
వాలిసహోదరునిమంత్రి ♦ వాలినకడిమిన్ 90

క. దనుజాధీశ్వరుఁ డప్పుడు
హనుమంతుపరాక్రమమున ♦ కచ్చెరువడుచున్
మునుభద్రకాళి యిచ్చిన
సునిశితఖడ్గంబు వైవఁ ♦ జూచిన నంతన్. 91

మ. దిగిభేంద్రంబులు మ్రొగ్గె మిన్నగిలె న♦ద్రిశ్రేణు లల్లాడెఁ బ
న్నగనాథుండు దలంకె వార్ధులినికెన్ ♦ నక్షత్రముల్ రాలె లోఁ
బగిలెం ధారిణి పంకజాప్తశశిబిం♦బంబుల్ గడు న్మ్రొగ్గె ము
జ్జగము ల్తల్లడమందె బ్రహ్మ దలఁకెన్ ♦ సాధ్వంసంబు పేజెత్తఁగన్. 92

చ. అనిలతనూభవుండు వెస ♦ నంతటమున్న నిశాటు వైవఁ బ
ట్టినతనచేతికొండఁ గని ♦ డెందములో భయ మింత లేక య
య్యనఘులుఁ డైనరాఘవుల ♦ కే నిజభృత్యుఁడ నైతి నేనియుం
జని యిది వానిఖడ్గమును ♦ జయ్యనఁ ద్రుంచెదుఁగాక యుగ్రతన్. 93

క. అనుచున్ వైచె నతం డె
త్తినచెయ్యిఁ గదల్పకుండ ♦ దిక్కులు వడఁకన్
జని ఖడ్గము బరిమార్చెను
జనవర! నీనామమంత్ర ♦ సామర్థ్యమునన్. 94

చ. త్వరితముతోడ దానవుఁడు ♦ వాలు కరంబునఁ బట్టి దీన నే
సురగరుడోరగామరుల♦శూరుల శత్రులఁ జంపినాఁడ వా
నరవర! నిన్ను గెల్చుటకు♦నాకు భరంబె యటంచు నవ్వి ని
ర్భరచటులాగ్రహం బెసఁగఁ ♦ బల్కిన నాతఁడు ధీరచిత్తుఁడై. 95

ఉ. అల్పనిశాచరేంద్ర! వెస ♦ నాలములోపల నీకు నిర్వృథా
జల్పము లాడ నేల బల♦సంపదఁ జూపెదుఁగాక నాదుసం
కల్పము సెప్పెద న్వినుము ♦ కంజభవాద్రిసుతేశవాయుభు
క్తల్పులు దోడువచ్చినను ♦ దాఁగినఁ బోరిన నిన్నుఁ జంపుదున్. 96

వ. అని మరుత్తనయుండు సమస్తలోకంబులుం బగుల సింహనాదంబులు సేసి మైరావణుం గదిసి వాలు వాలంబునం దిగిచికొని విఱిచి పాఱవైచిన నతం డాననంబునఁ బావకజ్వాలలు భుగులు భుగులున వెడల్ప నీక్షించి యట్టహాసంబుతోడుతం బిడికిళ్లు సాఁపుచుఁ గదియుటయు విజృంభించి పావని గని కరకమలంబు లవనీతలంబున జమరియు భుజం బప్పళించుకొని యుల్లంబు మల్లడిగొను కోపంబు వెల్లివిరియ మల్లయుద్ధంబునకు బల్లిదుండై తొడంగె నప్పు డయ్యిరువురు ప్రచండమార్తాండబింబంబులచందంబున మండుచు మహాప్రళయకాలమేఘద్వయంబును గులమహీధరయుగ్మంబును గంఠీరవయుగళంబును దంభోళియుగళంబును దలపడువిధమ్మునం దలపడి వృత్రామరేంద్రాదులభాతిని గుమారతారకులమాడ్కి ని శంకరగజాసురేంద్రుల కైవడి నంతకంతకుం బొంగుచు నొరండొరుల జేరుచుఁ బాయుచు తాయుచు డాయుచుఁ బట్టుచుఁ గొట్టుచుఁ గఱచుచుఁ బొడుచుచు నడుచుచుఁ ద్రొక్కుచుం బోరుచో రక్తసిక్తాంగులై వసంతసమయంబునం బూచినశాల్మలీకింశుకావనీరుహంబులచాడ్పున నురిడి రోషమయంబున. 97

క. కడు నలిగి గాలికూరిమి
కొడుకు వడిం దాఁకి యార్చి ♦ గురుసత్త్వమునన్
బిడికిటను దనుజువక్షముఁ
బొడిచిన వపు డేపుదొఱఁగి ♦ పుడమిన్ వ్రాలెన్ 98

క. వ్రాలిన నంతట వానిం
గాలునిపురి కంప నాకుఁ ♦ గల్గె నటంచున్
ఆలోకింపఁగ దానవుఁ
డాలోనన తెలిసి మీఱి ♦ యతికోపమునన్. 99

చ. పటుగతి కాలదండనిభ♦బాహువు లెంతయుఁ జాఁపుకొంచుది
క్తటములు చెంగలింప బెడి♦దంబుగ నార్చుచు వచ్చి తాఁకి మి
క్కుటముగఁ జుట్టువట్టుకొని ♦ కుమ్మరిసారెవిధంబుఁ దోఁప మ
ర్కటవరుఁ ద్రిప్పి వైచెఁ దను♦కంపముతోడ ధరిత్రిఁ ద్రెళ్ళఁగన్. 100

ఉ. ఆకపిసింహుఁ డంతట ర♦యంబునఁ గంపము మాని లేచి యు
గ్రాకృతితోడ నింకఁ దెగ♦టార్చెదఁ గాకని చూచి దైత్యునిన్
భీకరవాల మెత్తి వడిఁ♦ బేర్చి గళం బవలీలఁ ద్రుంచె ద
ర్వీకరమస్తకంబుఁ గడు ♦ వీఁక సుపర్ణుఁడు ద్రుంచుకైవడిన్. 101

క. చటుల మగువీనికడి మిం
తటఁ దీఱె నటంచు నలరి ♦ తరుచరుఁ డరుగన్
గుటిలనిశాటుఁడు క్రమ్మఱ
నట యొక్కడఁ బోయె దంచు ♦ నడ్డము దాఁకెన్. 102

ఉ. మచ్చర మొప్ప నంత హను♦మంతుఁడు రాక్షసుఁ జూచి యాత్మలో
నచ్చెరు వంది వీనిఁ దెగ♦టార్చిన నెప్పటియట్ల వీఁడు గా
ర్చిచ్చువిధంబునం గవిసెఁ♦ జెచ్చెర వాలము పెంపుఁ దప్పెనో
జచ్చుట కల్లయో యిది ని♦శాచరమాయయొ యంచు ధీరుఁడై. 103

చ. చఱచెను వాల మెత్తి ఘన♦సత్త్వము మీఱఁగ దైత్యు నుగ్రతన్
గఱచెను వాఁడు వాయుజుని ♦ కంఠ మతం డమరారిదంతమున్
విఱిచెను రక్తము ల్దొఱఁగ ♦ వీకను దద్దనుజుండు పావనిం
బఱచెను ముష్టిఘట్టనలఁ ♦ బావని వ్రచ్చెను గోళ్ల నాతనిన్. 104

ఉ. చెండియు వానరేంద్రుఁ డతి♦విక్రమశాలి మదంబుతోడ నా
ఖండలుఁ డల్కతోఁ బవిము♦ఖంబులఁ జక్కన నద్రిపక్షముల్
చెండినయట్లు దైత్యుతలఁ ♦ జేతులు గాళ్లును సంగరావనీ
మండలభూతసంఘములు ♦ మాటికి మెచ్చఁగఁ ద్రుంచె నెంతయున్. 105

క. ఈరీతిఁ దునిమి మొండెము
లార న్నలుదెసల వైచె ♦ నసురాధముఁ జే
యారగఁ జంపితి ననుచును
మారుతి యటచనఁగ వాఁడు ♦ మఱి చిత్రముగన్. 106

చ. తనువునఁ గాంతి యెప్పటివి♦ధంబునఁ జెన్నుదొలంగ కెంతయుం
గనుఁగవ నిప్పు లొల్కుచు వి♦కంపము నొందఁగ నార్చి పేర్చి య
య్యనిలజుఁ గూడ ముట్టి ♦ యట నద్రిచరాధమ! పోకు నిల్వుమీ
నిను దునుమాడ కేమిటికి♦ నేనిటఁ బోవఁగనిత్తు నావుడున్. 107

క. మైరావణుఁ బరిమార్చితి
మైరావణుఁ డిందులోన♦మఱియుం గలఁడో
మైరావణతుల్యుం డై
వారక దైతేయుఁ డొకఁడు ♦ వచ్చెనొ పోరన్ 108

వ. అనుచు నత్యద్భుతంబును బొందుచు గంధసింధురఘీంకారంబులు వీనుల సోఁకిన కంఠీరవంబు వడువున నప్పవనతనయుండు సంగరోత్సాహంబునం దిరిగి యవలోకించి మైరావణుంగా నిశ్చయించి మఱియును. 109

సీ. కదిసి యుద్ధతిఁ బట్టి ♦ కాళ్లుచేతులు గూడఁ
దిగిచి విఱువ నవి ♦ తిరిగి మొలచుఁ
బెనఁగి లాగి శిరంబుఁ ♦ బెఱికి వైచినఁ దొంటి
వడువుకంటెను దగ ♦ వచ్చియుండుఁ
దొడరి గాత్రము పెక్కు♦తునియలు గాఁ జేసి
వైచినఁ గ్రమ్మఱ ♦ వచ్చి యుండు
మొనసి యంగము లొక్క♦ముద్దగాఁ బిసికినఁ
దననాఁటిచెలువంబుఁ ♦ దప్ప కుండు

నున్న వీక్షించి మారుతి ♦ యన్నిశాటుఁ
జలముఁ దక్కంగ వెండియు ♦ సంహరించి
చెలఁగి ఘనపక్షి చట్టలు ♦ చీఱి పుచ్చె
పొలుపు చెడఁ ద్రొక్కి యంతటఁ ♦ బొమ్మటంచు. 110

క. త్రొక్కినయాక్షణమునఁ గల
కెక్కినచోద్యంబుతోడ ♦ నెలమి దలిర్పన్
రక్కసుఁడు కొలను జొచ్చిన
దిక్కరిచందమున వెడలె ♦ దిక్కులు వణఁకన్. 111

క. అనిలజుఁ డంతట వానిం
గనుఁగొని నీమాయ లెల్లఁ ♦ గడచనె నింకన్
దునిమెద నిట రమ్మనుచును
ఘనవృక్షం బెసఁగ దైత్యుఁ ♦ గడిమిం దాఁకెన్. 112

చ. జగదధినాథ! యక్కపిని♦శాచరనాయకు లప్పు డాజిలోఁ
దెగువయుఁ బెంపు సొంపు పటు♦దృష్టియు ముష్టియు నొక్కతుల్య మై
తగఁ గదుఁబోరి రెంతయును ♦ దారుణమూర్తుల నట్టిరీతి నీ
యుగమున నెవ్వరుం దొడరి ♦ యుద్ధము సేయఁగఁ జూడ మెంతయున్. 113

క. అనవుడు విని రఘురాముఁడు
మనమున నాశ్చర్య మంది ♦ మైరావణునిన్
మునివర మఱి యేవిధమున
హనుమంతుఁడు గెల్చె ననిన ♦ నతఁ డిట్లనియెన్. 114

చ. అనిలతనూజుఁ డయ్యసుర♦నాగ్రహ మొప్పఁగఁ జంపుఁ జంపినన్
దనుజుఁడు వెండియున్ బ్రదికి ♦ తత్కపినాథుని నొంచు నొంచినన్
గనుఁగొని వాని నప్పటికిఁ ♦ గాలునిప్రోలికి నంపు నంపినన్
ఘనతరసత్త్వుఁ డై యతఁడు ♦ గ్రమ్మఱి వానరుఁ బోరుఁ బోరినన్. 115

క. పవనతనూజుఁడు వెస న
ద్దివిజారిని జంపువిధము ♦ దెలియక మిగులన్
వివశుం డయి వీక్షింపుచు
బవరముఁ జాలించి తనదు ♦ భావములోనన్. 116

ఉ. హెచ్చినయల్కతోడ రిపు♦లిద్దఱిలో నొక రెవ్వరేనియుం
జచ్చినదాఁకఁ బోరు టది ♦ సాంగముగాక మహాద్భుతంబుగాఁ
జచ్చుచుఁ బుట్టుచుం దొడరి♦సారెకు వచ్చినవాని గెల్వఁగా
వచ్చుట సాధ్య మేగతిన ♦ వధ్యుఁడు వీఁ డని చింతఁ గుందఁగన్. 117

క. మైరావణుదినమృత్యువు
దారుణరూపంబుతోడఁ ♦ దా నై యలుకన్
జేరినవిధమున ననిలజు
నారయ దుర్దండి సేరి ♦ యపు డిట్లనియెన్. 118

చ. తననిజమైనప్రాణములు ♦ ధాతవరంబునఁ జేసి మేనిలో
నునుపఁడు దన్నిమిత్తమున ♦ నుద్ధతితోడుత నెన్నిమార్లు దుం
చినఁ దెగి క్రమ్మఱం బ్రదికి ♦ చెచ్చెరఁ బోరఁగ వచ్చుఁ గావునన్
వనచరనాథ! వీని గెలు♦వంగను దుర్లభ మెన్నిభంగులన్. 119

తే. అనిన వీక్షించి ప్రాణంబు♦లసురమేన
నుండ కేరీతి నెందుల ♦ నుండుఁ జెపుమ
వాని మర్దింతు నావాల♦వహ్నిచక్ర
వాళగిరి దాఁటిపోయిన ♦ వాలుగంటి. 120

చ. అనవుడు నిప్పురోత్తమము♦నందు మహాబిల మొప్పుచుండు దా
నను గుహయొక్క టెప్పుడును ♦ నవ్యముగాఁ గనుపట్టు నందులో
ననుపమ మైనగుండు గల ♦ దందును నేడుబిలంబు లుండు న
గ్గనులఁ జరించుఁ దుమ్మెదల♦కైవడి నెప్పుడు వానిప్రాణముల్. 121

క. ఒకగనిలోపలి తుమ్మెద
లొకగనికిం బోవు; వాని♦నొకమఱిగాఁ జం
పక యొకట నొకటఁ జంపినఁ
బ్రకటితముగ బ్రదికి తొంటి♦భంగిన యుండున్. 122

ఉ. కావున నేడుతుమ్మెదల♦గ్రక్కున నొక్కటఁ గూడఁబట్టి నీ
లావునఁ జంపితేని విక♦లత్వముఁ బొందుచు నాఁడె భూమి పై
రావణుఁ డీల్గి యంతకపు♦రంబున కేగుటగాక తక్కనన్
దేవనిశాచరాదులకుఁ ♦ దీరదు గెల్వఁగ వీని నావుడున్. 123

ఉ. దండధరాకృతిం గినిసి ♦ దానవనాయకుఁ డంతలోన దు
ర్దండిని జూచి యి ట్లనియె ♦ దానవవంశమునందుఁ బుట్టి నీ
వండిఁ దొలంగి పేదగతి ♦ దైన్యము నొంది మదీయభాగిరిదో
ర్దండపరాక్రమంబునను ♦ దాయకు మర్మము లంది యిచ్చితే. 124

మ. అని క్రూరోక్తుల దూరఁ బల్కి పకటో♦ద్యద్వీరహుంకారముల్
దనరన్ మారుతి గిట్ట నొంచె నతఁ డం♦తన్ వాని నీక్షించి చ
య్యన వాలంబునఁ జుట్టి పట్టి చనఁ దా♦నందంద కారించి మే
దినిమీఁదం బడవైచె వజ్రి వెస న♦ద్రిన్ వైచుచందంబునన్. 125

వ. ఇట్లు వైచి. 126

చ. తడయక ధీరుఁ డై యొకప♦దంబునఁ గంఠముఁ ద్రొక్కి పట్టి వీ
డ్వడ నొకపాద మద్రికిని ♦ బారఁగఁ జాఁచి యలీంద్రవర్గమున్
బొడుముగఁ గుంటితోఁ జిపికి ♦ భూతలమందున వైచె వైచినన్
వెడలె సురారిప్రాణములు ♦ విస్ఫుటమేఘరవంబుతోడుతన్. 127

వ. ఆసమయంబున. 128

సీ. కులగోత్రములతోడఁ ♦ గులగోత్రసంఘంబు
నిరుపమోన్నతులచే ♦ నివ్వటిల్లె
భోగీంద్రుఁ డాత్మేచ్ఛ ♦ భోగించె నొకవేయు
శిరముల రత్నంపు♦సిరులు మెఱయఁ
గూర్మిదైవారంగఁ ♦ గూర్మంబు తల యెత్తె
తల యెత్తరా దను♦తలఁకు మాని
కిటి భూమిదేవికాఁ♦గిటిలోన భోగించె
దనుజభరక్రాంతి♦చనఁ జెలంగి
భువనముల కెల్ల మోదంబు ♦ వొడమె దిక్కు
లెలమిఁ దళుకొత్తి మిక్కిలి ♦ యిచ్చఁ బొంగెఁ
ననిలజుని కర్థి వలగొని ♦ యలఁత మ్రొక్కి
సన్నుతులు సేసె దుర్దండి ♦ సమ్మదమున. 129

క. హనుమంతుఁ డంతఁ గృపతో
దనుజాంగనఁ జూచి నీదు♦తనయునిఁ గొంచుం

జను దెమ్ము దైత్యలోక
ఘ్నునకుం బట్టంబుఁ గట్టి♦పోయెద ననినన్. 130

వ. అతికుతూహలంబునం బోయి కారాగృహంబున ననేకదుఃఖంబులం బొందుచున్న కుమారుం గాంచి హనుమంతుప్రసాదంబున భవత్కర్మపాశంబులు విఱుగ డయ్యెరమ్మని తద్వృత్తాంతం బంతయుఁ దెలియం జెప్పి శృంఖలాబంధంబు లూడ్చిపోవైచి శుద్ధోదకంబుల స్నానంబు సేయించి దివ్యగంధమాల్యాంబరభూషణాలంకృతుం జేసి కొనివచ్చిన నతండు పావనిం గాంచి పాదపద్మంబులకు సాష్టాంగం బెఱంగి లేచి ముకుళితహస్తుం డై సవినయంబున ని ట్లని నుతించె. 131

దండకము.

శ్రీరాఘవేంద్రాంఘ్రిపంకేరుహాస్ఫారభృంగా జగత్ప్రాణపుత్రా మహాదేవవర్యాధరాపుత్రికాశోకగాఢాంధకారాబ్జమిత్రా సురారాతివంశాటవీభీమదావాగ్నిరూపా దినేశాత్మభూమాత్యముఖ్యా దశగ్రీవసైన్యాద్రిసందోహదంభోళిహస్తా సుపర్వాణగంధర్వసిద్ధోరగాధీశవిద్యాధరస్తోత్రపాత్రా చతుర్వేదవేదాంగశాస్త్రప్రవీణా భవాంభోధిఝుంఝూసమీరా సుహృజ్జంతుహృన్నిర్మలాబ్జాకరా దాససంచారహంసా అహంకారమైరావణక్రూరసర్పేంద్రదామోదరస్యందనా సత్కృపాలోచనాంభోజయుగ్మా పటుస్థూలనూత్నోగ్రవతారస్ఫుటద్బాహుశుంభత్ప్రతాపామహాదివ్యయోగీంద్రనిష్కల్మషధ్యానముద్రప్రకాశోరుతత్త్వస్వరూపా సుధాసాధసత్కాంచనాభీష్టధర్మార్థభోగాపవర్గప్రతిష్ఠప్రభావా జితారాతిషడ్వర్గపంచేంద్రియా సర్వభూతాత్మకా సర్వలోకాశ్రియా శ్రీహనూమంతదేవా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 132

చ. అని బహుభంగులన్ వినతుఁ ♦ డై వినుతించినఁ గన్నుదమ్ములన్
ఘనకరుణామృతంబు దొఱ♦గన్ దగఁ గన్గొని పాణిపల్లవం
బునఁ దను నంటఁ గాఁ దిగిచి ♦ పాల్పెసలారఁగ గారవించి నీ
జననిహితోక్తి కిచ్చఁ గడు♦సంతస మందితి నిన్నుఁ బ్రోచితిన్. 133

వ. అని ప్రియపురస్సరంబుగా సుభాషితంబుల సంభావితుం జేయ నత్తఱిఁ గారాగృహపాలకు లతిభయాతుర లై యంతఃపురంబునకుం జని. 134

సీ. ఇరుగెలంకుల దైత్య ♦ తరుణీకదంబంబు
గొలువ గద్దియమీఁద ♦ నలఘుదాని

సలలితసత్కళా♦సౌభాగ్యరేఖలఁ
బౌలోమి యొప్పులఁ ♦ బఱుగుదాని
నవరత్నమయభూష♦ణములకుఁ దనమూర్తి
భూషణం బై యుండఁ ♦ బొలుచుదాని
మృదుపాణిపద్మంబు♦మెఱుఁగుఁ జెక్కిటఁ జేర్చి
తనభర్తసేమంబుఁ ♦ దలఁచుదాని
వృద్ధపుణ్యాంగనలు సెప్ప ♦ వీను లలరఁ
గథలు వినుచున్నధర్మమా♦ర్గంబుదానిఁ
గలితతన్వంగి మాతంగిఁ ♦ గాంచి మ్రొక్కి
హస్తములు మోడ్చి కడుగంపి♦తాత్ము లగుచు. 135

క. అనిలోపలమైరావణు
ననిలజు డణఁగించి యతని♦యల్లునిఁ గరుణన్
దనుజేశ్వరుఁగాఁ గావిం
చినకథ సకలంబుఁ దెలియఁ♦జెప్పిరి వరుసన్. 136

క. చెప్పిన విని కడుభయమున
నప్పద్మదళాక్షి యులికి ♦ యతిశోకముతోఁ
గప్పుకొని మూర్ఛచేఁ బడి
తెప్పిరి భువిఁ బుణికి పుణికి ♦ ధృతి చెదరంగన్. 137

ఉ. అల్లన యాణిముత్తియము ♦ లాఁకలిదీఱ మెసంగి మీలుదా
మొల్లక పాయగాఁ నమియ♦నుర్విని రాలెడురీతిఁ గుప్పలై
ఝల్లనఁ గంటినీరు కుచ♦శైలములం దురలంగ నేడ్చె న
త్ఫుల్లసరోజనేత్రి తన♦పూరుషు సారెకుఁ బేరువాడుచున్. 138

వ. ఇట్లు శోకించి శోకాంధకారంబు మిక్కుటం బగుటయు నచ్చటిదైత్యకాంతలు
తోడుతం జనుదేర. 139

చ. సురుచిరమైనవెన్నడుము ♦ స్రుక్క వణంక ముఖేందుచంద్రికా
స్ఫురణ గరంబు వాడి నును♦పొంకపుఁజన్గవ రాయఁ బెన్నెరిం
దురిమినపుష్పదామములు ♦ దూలఁ బిరుందు కరంబుభారమై
విరసము దోఁప లేచి పల♦వింపుచు నల్లన నేగె నేడ్చుచున్. 140

సీ. వేఁడి పురందరు ♦ వేయుమాఱులు దాఁక
నాజిఁ బోఁదరిమిన ♦ యవఘళుండు?
వేఁడి కృతాంతు ము♦న్వెట్టికింకరులతోఁ
బనిఁ గొన్న యసమాన♦భవ్యయశుఁడు?
వేఁడి బయోధిపు♦వినుతభూషణములు
గానుకఁ గొన్న శృం♦గారమూర్తి?
వేఁడి కుబేరుదు♦ర్విక్రమం బెడలించి
పురిఁ జూరపెట్టిన♦భూరియశుఁడు?
వేఁడి గంధర్వభుజగేంద్ర♦విబుధయక్ష
సిద్ధవిద్యాధరాసుర♦స్త్రీకదంబ
సురుచిరస్ఫారమంగళ♦సూత్రగాత్రి?
వేఁడి జయశాలి? నాప్రాణ♦విభుఁడు వేఁడి? 141

వ. అనుచు నరుగునంత. 142

సీ. తవిలి ప్రేవులు జన్ని♦దంబులు గావించి
రమణఁ జూడెడుబ్రహ్మ♦రాక్షసులును
బుఱియలు మస్తకం♦బులు పేరులుగఁ జేసి
నృత్య మాడెడుభూత♦నివహములును
గుత్తుకబంటిగా ♦ నెత్తు రంతయుఁ ద్రావి
జోక లై తిరిగెడి♦డాకినులును
బుఱియలు మాంసంబు♦లరుగక యొఱఁగొని
యోకిలించెడునట్టి♦శాకినులును
గుండియలు మ్రింగి దిగకున్న ♦ గ్రుడ్లుమిడిచి
ధరణిఁ బొరలాడు పెనుముది♦దయ్యములును
ముడుసునంజుళ్లు మచ్చట♦మునుఁగ మెసఁగి
చొక్కు సుకియించుబలితంపు♦రక్కసులును. 143

క. క్రొవ్విననంజుటిపెక్కువ
దవ్వులఁగని పాఱునడవి♦దయ్యపుగములన్
మవ్వపుమెదడున మత్తిలి
నవ్వెడుబేతాళములను ♦ నక్కలు మెదలన్. 144

సీ. హరునిచే మడసిన ♦ యంధకాసురునాఁడు
మెసఁగమే కడుపాఱ ♦ మేదిరములు
పర్జన్యుచే నాజిఁ ♦ బడినవృత్రునినాఁడు
ద్రావమే రక్తంబుఁ ♦ దనివి దీర
హరిచేతఁ ద్రెళ్లిన ♦ మురదానవునినాఁడు
మ్రింగమే శవముల ♦ మెచ్చు లొదవ
సేనానిచేతఁ జ ♦ చ్చినతారకునినాఁడు
భక్షింపమే మాంస ♦ పర్వతములు
మనసువుట్టిననిటువంటి ♦ మధుర మైన
లెస్సనంజుళ్లు చవిగొన ♦ లేము గాక
యనుచు నానందమునఁ బొంగి ♦ యనిలపుత్త్రి
సన్నుతులు సేయు ఘనపి ♦ శాచములు గలిగి. 145

వ. మఱియు గరుడకేతనుహస్తాంబుజంబునుంబోలె శంఖచక్రగదాఖడ్గశార్ఙ్గాదిదివ్యాయుధప్రకరంబై రత్నాకరంబునుంబోలె వీరదైతేయకిరీటకోటినిర్మలమణిప్రభాభాసురంబై కాళరాత్రిసదనుంబోలె భూతబేతాళశాకినీడాకినీకదంబనివాసంబై మహారణ్యంబునుంబోలె సింహశరభశార్దూలగండభేరుండభల్లూకవరాహాదిసంకీర్ణంబై చంద్రశేఖరాలంకారంబునుంబోలె భయంకరచర్మాస్థిమస్తకానేకసంకలితంబై నిర్జరసుందరీనర్తనశాలయుంబోలెఁ బటవపణవమృదంగకాహళఘంటికానంతవిచిత్రబహురూపసమంచితంబై కందర్పకింశుకోద్యానంబునుంబోలె ననర్గళరక్తధారాప్రవాహస్ఫుటదారుణద్యుతిపటలమయంబై కనకమహీధరంబునుంబోలె మహితసుపర్ణభూషితసంజనితరజోరంజితంబై గనుంగొన నద్భుతంబై మరుత్తనయుప్రతాపానలజ్వాలాఖిలంబై యున్నయక్కాలనిమధ్యంబునం బడి యున్నమైరావణుంగాంచి చేర నరిగి. 146

ఉ. హా దనుజేశ! హా జితము ♦ రారితనూభవరూప! హా ధను
ర్వేదసమగ్ర! హా సమద ♦ విక్రమ! హా కులశైలగర్వభే
ద్యాదినిలింపగాఢతిమి ♦ రాంబుజబాంధవ! హా ప్రియేశ! నీ
కీదురవస్థఁ జావ లిఖ ♦ యించెనె బ్రహ్మ లలాటపత్రికన్. 147

వ. అనుచుఁ గరంబుల న్నురము ♦ నాననముం గడు మోదుకొంచు వ
ద్దనుజవరేణ్యుమీఁదఁ బడి ♦ తద్దయు మూర్ఛిలి యొట్టకేల క

ల్లన నోకయింత దెప్పిరి క ♦ లంగుచు దేహము వట్టి చూచుచుక్
గ్గనుగవ బాష్పపూరములు ♦ గాలువలై పడిఁ బాఱ నేడ్చుచున్. 148

సీ. సురభయంకరమైన ♦ బిరుదందెఁ బొలుపొందు
పదములే యీవీడు ♦ పడిన వికట
దిక్కరికుంభంబు ♦ లెక్కి యాడెడునట్టి
యూరులే యీమాగి ♦ యున్న వికట
నఖిలదానవకోట్ల ♦ కభయంబు లిచ్చిన
కరములే యీశూన్య ♦ గతివి దల్ప
గౌరీశపదపద్మ ♦ క్రమభూషణమైన
మకుటమే యీపాటి ♦ దకట యనుచు
గ్రుచ్చి యెగనెత్తి యల్లనఁ ♦ గుచములందుఁ
గౌఁగిటను జేర్చి క్రమ్మరఁ ♦ గలఁగ డించి
యవయవము లెల్ల కన్నుల ♦ నద్దికొనుచు
వద్ద శయనించుఁ గూర్చుండు ♦ వ్రాలు సోలు. 149

ఉ. అక్కట ప్రాణనాథ కడు ♦ నారడిఁ బొందుచు నెల్లభంగులన్
ది క్కొకయింత లేనినను ♦ దీమస మొప్పఁగఁ జూడ వేల నేఁ
డెక్కడ పోయె నీకరుణ ♦ యేమిట కల్గితి వింత నాథ నే
నెక్కడ! చొత్తు నేతెరువు ♦ యేగతి గల్గు నెఱుంగఁ జెప్పవే. 150

శా. శ్రితనుతిపాదపంకజుఁడు ♦ శూరుఁడు విష్ణుఁడు రాఘవుండు నీ
కతనిని గెల్వ నేమిటికి ♦ నప్పుడ చెప్పనె కాక వెండియుం
బలిహితశీలభూషణుఁ బ్ర ♦ భంజనసూను నెదుర్పఁబోక యు
న్నతమతిఁ బోయి కాంచి శర ♦ ణం బొగి వేఁడు మటంచుఁ జెప్పనే. 151

గీ. ఎంతసెప్పిన గర్వించి ♦ యిచ్చగింప
వైతి తనమన్న గొంటి వే ♦ మనఁగ నేర్తు
ననుచు నప్పటి మూర్ఛిల్లు ♦ నంతలోనఁ
దెలియు భ్రమనొందు శోకించుఁ ♦ గాఁకఁ గలఁగి. 152

క. తెక్కలిరావణబాంధవ
మెక్కడఁ దోడయ్యె నీకు ♦ హృదయేశ్వర ని

వెక్కడికేగితి వర్మిలి
నక్కడ కే వత్తుఁ గొంచు ♦ నరుగవె కరుణన్. 153

వ. అనుచ నెలుంగెత్తి రాళ్లుగఱంగ నేడ్చుచున్న దానవపురాలిం గనుంగొని యాంజనేయుండు దయారసభాషణంబులతో నీలమేఘునితో నిట్లనియె మహాశోకార్ణవంబున మునుంగుచున్న యత్తలోదరి నూరడంబలికి మదాజ్ఞఁ జేసి వైరం బుడిగి దనుజేశ్వరునకుఁ బరలోకక్రియ లొనర్ప మనవుడు నతం డట్లకాక యని పోయి మాతంగిశోకంబు వారించి వైదికానుష్ఠానంబున మంత్రపూర్వకంబుగా నతనికి నగ్నిసంస్కారాది కృత్యంబు లాచరించి క్రమ్మఱ నేగుదెంచి హనుమంతునకు మ్రొక్కి ముకుళితహస్తుం డై నిలుచుటయు నప్పురంబునం గలదానవానీకంబులం బిలువంబంచి తన కుమారు మత్స్యవల్లభుం బిలిపించిన నతండు వచ్చి పాడగాంచి సాష్టాంగం బెఱఁగి నిలిచి ముకుళితకరకమలుం డై. 154

ఉ. దేవ సమీరనందన మ♦దీయమనఃకమలార్కబింబ య
ద్దేవనిశాచరాదులకుఁ ♦ దేరి కనుంగొనరానియట్టిమై
రావణుఁ జంపి దిక్కులను♦రాగమునొంద సమస్తలోకముల్
బ్రోవఁగ నీకె కాక తల♦పోయఁగ నెవ్వరికైనఁ జెల్లునే. 155

క. అనుచు ననేకవిధంబుల
వినుతించిన సంతసిల్లి ♦ విమలోదకముల్
గనకకలశంబులందునఁ
దనరఁగఁ దెప్పించి దైత్య♦తతి జయవెట్టన్. 156

క. మంచిముహూర్తమునందు స
మంచితమతి నీలమేఘు ♦ నభిషేకము సే
యించి జగంబులు దన్ను ను
తించఁగఁ బవమానసుతుఁడు ♦ దేజం బెసఁగన్. 157

ఉ. భువియును మిన్ను వారధులు♦భూధరపఙ్క్తులు దారకంబులున్
రవిహిమధామబింబములు ♦ రాఘవుకీర్తి గలంతకాల ము
త్సవమున నొప్పి యిప్పురి ని♦శాచరకోట్లకు నెల్ల రాజ వై
యవిరళనీతి నుండు మని ♦ యర్మిలిఁ బట్టముఁగట్టె నంతయున్. 158

వ. తదనంతరంబ. 159

చ. జనవర మత్స్యవల్లభుని♦సత్కృపతో యువరాజ్యవైభవం
బున కభిషిక్తుఁ జేసి యొగి♦పూర్వసురావళి నెల్ల నీతిమైఁ
బనిగొని నీలమేఘునకు ♦ బంధురకీర్తిధనంబుఁ గూర్చి నీ
వనఘ ! సుఖస్థితిం బ్రదుకు♦మంచును బల్కెను గారవంబునన్. 160

క. చాలించు మింక మదివగ
లాలించుము పుణ్యచరిత ♦ లనిశము జిహ్వన్
గీలించు సత్యవాక్యము
పాలించుము దైత్యవరులఁ ♦ బ్రమదం బెసఁగన్. 161

క. చేరకు పాతివ్రత్యలఁ
గోరకు పరధనము లెంత♦కోపం బైనం
బోరకు విప్రులతోడను
నేరకు గలలోన నైన ♦ నిష్ఠురభాషల్. 162

క. మనుపుము దీనజనావళి
మనుపుము బాంధవులఁ బ్రీతి♦మఱి దానవులన్
దనుపుము పితృదైవంబుల
ననుపుము సత్కీర్తి దిశల♦కరుగం బేర్మిన్. 163

వ. మఱియును. 164

చ. దురితఫణీంద్రగారుడము ♦ దుర్భవనీరదమారుతంబు ని
ర్భరభయదోరురోగకుల♦పర్వతవజ్రము గాఢశోకసా
గరబడబానలంబు రిపు♦గంధగజాధిపసింహ ముగ్రత
స్కరతిమిరార్కబింబము జ♦గన్నుత రాఘవనామ మారయన్ 165

ఉ. మంగళవైభవాలయము ♦ మానితముక్తికురంగలోచనో
త్తుంగపయోధరప్రికట♦దుర్గనిరర్గళనేత్రభాసురా
లింగనసౌఖ్యకారణము ♦ లేఖమహీజము భక్తకోటిహృ
త్సంగసుపర్ణభూధరము ♦ సంగతిరాఘవనామమారయన్. 166

క. కావున రాఘవనామము
భావంబునఁ బదిలపఱిచి ♦ బాంధవగురు దీ
నావలి దుర్దండిని మై
రావణపతి మనిచి మనుము ♦ రాక్షసనాథా! 167

వ. అని జ్ఞానోపదేశంబుగాఁ బలికి సుగ్రీవాదు లెంతశోకంబునం గుందుచుండుదురో తడవయ్యెం బోవలయు ననవుడు నీలమేఘమత్స్యవల్లభు లాదిగాఁగలయెల్లవారలు పునఃపునఃప్రణామంబులు సేసి జయవెట్టినం గరుణాకటాక్షుం డై యందఱు సుఖం బుండుండని వేఱువేఱ వీడుకొలిపి తదనంతరంబ వాయువేగంబునం గదలి తొలుత మిమ్ముం దాఁచినలతాగృహంబుఁ దరిసి దానికిఁ బ్రదక్షిణంబుగాఁ జొచ్చి యప్పేటికఁ దెఱచి మీయున్నచందంబుఁ జూచి యతికుతూహలంబునం బొంగి యప్పెట్టియ క్రమ్మఱ మూసి యెత్తుకొని యాగృహంబు వెడలి కదలి. 168

క. శిరమున మూపునఁ బెట్టియు
ధరియించుచు నుబ్బి కడఁగి దాఁటుచుఁ బదముల్
గరిమెం బాడుచు నాడుచు
సరభసగతిఁ దెచ్చెఁ బ్లవగసైన్యముకడకున్. 169

ఉ. అంతటఁ బంకజాప్తకులుఁ డాదిగ నెల్లకపీంద్రవర్గముల్
చింతఁ దొఱంగి చిత్తసరసీరుహము ల్వికసింప రాక్షస
ధ్వాంతదివాకరుం బతిహితప్రసవర్తను వాయుసూను న
త్యంతముదంబునం బొదలు నట్ల యెదుర్కొని సందడించుచున్. 170

క. కొందఱు కౌఁగిటఁ జేర్చిరి
కొందఱు నుతియించి రాత్మఁ గూరిమి భక్తిం
గొందఱు వలగొని తిరిగిరి
కొందఱు ప్రణమిల్లి రమితకుతుకం బలరన్. 171

క. అటమీఁదఁ బుష్పవర్షము
పటుతరముగఁ గురిసె ధరణిఁ బ్రబ్బుకొనంగాఁ
జటులత సురదుందుభులు
తక్కటనినదం బలర దివిని దద్దయు మ్రోసెన్. 172

క. పాడిరి తుంబురనారదు
లాడిరి యచ్చరలు విబుధు లంబరవీథిం
గూడిరి గనుఁగొన దానవు
లోడిరి యింకనుచు మాను లుబ్బిరి యంతన్. 173

చ. అనిలసుతుండు పేటిక రయంబునఁ దొల్లిటిచోటఁ బ్రీతితో
నునిచి కవాట మూడ్చి కడు నొప్పగ మీసుఖనిద్రగండమం

తను వెడలించి యల్లన వెడంగగుసెజ్జలఁ బెట్టి పాదముల్
గొనకొని యొత్తుచున్ నిదురఁ గూరక మేల్కని యుండె నంతటన్. 174

చ. కలువలు గుందఁ దామరలు కౌతుకమందఁ జకోరవర్గముల్
చలమును బొంద జారజనసంఘవిహారము పెంపు గుంద ది
క్కులు వెలుగొందఁ దస్కరులు గుందఁ దమఃపటలంబు చింద వే
ల్పులు వొగడొంద భాస్కరుఁడు పూర్వమహీధర మెక్కె నెంతయున్. 175

ఉ. అంతకుమున్న మేల్కని రయమ్మున మీ రొగిసాంధ్యకృత్యముల్
సంతసమొప్పఁ దీర్చి కపిసైన్యము గొల్వ దశాస్యుఁ దుంచి ని
శ్చింతను సీతఁ గొంచు వెసఁ జెచ్చెర వచ్చితి రీచరిత్ర మా
వంతయుఁ బావనిం దెలుపఁ దర్కసుతాదులు సెప్ప రేమియున్. 176

వ. అని యగస్త్యుండు సెప్పుట విని యుదంచితపులకాంకురుం డై యానందబాష్పపూరంబులు తెప్పల నప్పళించుచు హనుమంతుం గనుంగొని చేరం బిలిచి గ్రుచ్చి కౌఁగిటం జేర్చి తొడలపైఁ గూర్చుండ నిడుకొని కరకమలంబులం గపోలంబులు పుడుకుచు నత్యాదరంబున సకలసభాసదులు విన నిట్లనియె. 177

ఉ. తామరసాసనాదులకుఁ దప్పక కన్గొనరానిభీమసం
గ్రామములోన నక్కడిది రాక్షసవర్గము నీఱుసేసి మ
న్నామము ప్రాణముం దగఁ బునర్భవమొందగ నుద్ధరించి తిం
కేమిటఁ దీరు నీఋణ మహీనపరాక్రమ వాయునందనా! 178

క. విను ప్రాణంబులకీతని
దనరుచు వర్తిల్లునట్టి తమ్ములు నాకున్
మును మువ్వు రింతనుండియు
ననఘా! నీతోడ నల్వురైరి ధరిత్రిన్. 179

క. అని యప్పుడు ధరియించిన
యనుపమనవరత్నభూషణాదుల నెల్లం
బెనుపొందఁ దొడిగి తద్దయుఁ
గొనియాడి యగస్త్యుఁ జూచి గురుమతిఁ బల్కెన్. 180

చ. పరహితశీలుఁ డైవెలయు పావని చేసినప్రాణదాన మి
ట్లనుమగ వీరు నాకుఁ దగ నానతియీక యుపేక్ష చేసినం

బరమమునీంద్ర లోకములు ప్రస్తుతిసేయఁగ నుండుప్రోల్లస
త్తరణికులుండ నయ్యును గృతఘ్నుఁడు నా ధరనుండ వల్వదే. 181

వ. కావున మునివరా నీకతంబున హనుమంతుసచ్చరిత్రంబు సకలంబును వినులపండువుగా వింటి నని యనేకభంగుల నుతియించి దీనికిఁ బ్రత్యుపకారంబు సేయ నేమి గల్గునో యని చింతించుచుండునయ్యవసరంబున మాహూర్తికు లేగుదెంచి దేవా మజ్జనభోజనంబు లవధరించుసమయం బయ్యె నని విన్నవించుటయు నయ్యింగితం బెఱింగి యయ్యగస్త్యుండు మొదలైనమహామును లందఱు లేచి రాఘవసందర్శనంబునకుఁ బునరాగమనంబు మాకుఁ గలుగవలయుఁ బోయివచ్చెద మని వేదమంత్రంబుల నాశీర్వదించిన వారలదివ్యరత్నపుష్పంబులఁ బూజించి నమస్కరించి యనుపుటయుఁ దమతమనిజాశ్రమంబులకుం జనిరి. అనంతరంబ సకలభూపాలసంఘంబుల బంధుమిత్రామాత్యభృత్యవర్గంబుల ననిపి కొలువుచాలించి యనుజవర్గంబులు గొల్వ హనుమంతు మూపునఁ గరకమలంబు లూఁదుకొని యంతఃపురంబునకరిగె నంత. 182

క. అనుజన్ముల వేర్వేఱను
ననిపి సుగంధోదకముల నభిషేకుం డై
ఘనవస్త్రభూషణావలు
లను వొప్పఁగఁ దాల్చి చందనాలంకృతుఁ డై. 183

గీ. కమ్మబూలు ముడిచి కంజాప్తునకు నర్ఘ్య
మిచ్చి తల్లులెడకు నేగి మ్రొక్కి
యాంజనేయుచరిత మంతయు వినుపించె
నతులభక్తి భూమిసుతయు వినఁగ. 184

క. వినుపించిన వా రనిలజుఁ
గనుఁగొని యతిభక్తి మ్రొక్కి కడలేనికృపా
వననిధి దేల్చుదు నిట ర
మ్మని చేరఁగఁ బిల్చి పలికి రభిమత మెసఁగన్. 185

ఉ. పావని దీనికిం దగినప్రత్యుపకారము నీకు సేయ మా
కీవును సర్కవంశమిపు డెల్లను నిల్పితివంచు దివ్యర
త్నావళు లర్థి నిచ్చి ముదమారఁగ దీవన లిచ్చి రంతటన్
రావణవైరి పక్కననురాగ మెలర్పఁగఁ దల్లితో డుతన్. 186

చ. అనుజుఁడు మంత్రియున్ సుతుఁడు నాప్తుఁడు భృత్యుఁడు ప్రాణబంధువుం
డును భయదాసురార్ణవమునందు మునుంగకయుండఁ బ్రోచె నీ
యనిలసుతుండు నేను నితఁ డాప్తులు మిక్కిలి వార్తియుండఁ బో
త్తున భుజియింపఁగావలయుఁ దోరపుభక్తిని నీవు వెట్టఁగన్. 187

వ. అనవుడు నక్కౌసల్యయు నగుంగాకయని భోజనాగారంబులలోపల నుచితాసనంబులఁ గూర్చుండఁ బెట్టి యయ్యిరువురమధ్యంబున. 188

చ. ఒసపరి యైనరాజనపుటోగిరమున్ మిరియంపుఁగూరలుం
గసగసలానవాలుఁ గడుగమ్మనినెయ్యిని బిండివంటలున్
రసములు బాయసంబు మధురంపుఫలంబులు నూరగాయలుం
బసగలభక్తితోఁ బసిడిపళ్లెరమందునఁ బెట్టె నెంతయున్. 189

వ. అప్పుడు రాఘవుం డాపోశనపూర్వకంబుగఁ బ్రాణాహుతులు గైకొని భుజియింపం దొడంగుచు నాంజనేయునకుఁ బ్రహర్షంబుతో భుజియింప సెలవు వెట్టిన నతం డత్యానందంబునుం బొంది యద్దివ్యప్రసాదపూరితం బగునప్పళ్లెరం బెత్తుకొని లేచి తన్నుం గనుంగొన్నవారి నేత్రంబుల కుత్సవంబు వుట్టించుచు వెల్వడి కపిసైన్యమధ్యంబునకుం బోయి శరణాగతరక్షామణిబిరుదాంకుండును దురితపరిహారవరదాభయహస్తుండును దుష్టనిగ్రహశిష్టప్రతిపాలకుండును సర్వజీవదయాపరుండును సర్వకాలాశ్రయుండును బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతాస్తోత్రపాత్రుండును వేదవేదాంతవేద్యుండును బురాణపురుషోత్తముండును నాదిమూలవిగ్రహుండును గారణజన్మావతారుండును గైవల్యదాయకుండును నైనశ్రీరామచంద్రుదివ్యప్రసాదంబునకు రారో యని పిల్చుటయు సుగ్రీవాంగద సురేజ్య పనస నల నీల జాంబవంత సుషేణ గుహ్యక గంధమాదన కేసరి జ్యోతిర్ముఖ గజ గవయ గవాక్ష పావకాక్ష ఘోరాక్ష వాలపాశ వేగదర్శి గ్రథన మహానాద సూర్యప్రభ ధూమ్రాక్ష జంభారి గిరిభేది ద్వివిద మైంద శరభ సన్నాహాదిబాహాంతరితతరుచరసేనాసహస్రంబులు గుతూహలంబులం బొదలి కదలి యమృతంబునకుం బోదివినబృందారకసందోహంబుచందంబున నొండొరుల గడువం బాఱుచు మూపు మూపునం ద్రోయఁ బరివేష్టించి యొక్కొకఁ డొక్కనిం ద్రొక్కుచు నిక్కుచుఁ గరకమలంబు లొగ్గినఁ గరువలిసుతుం డెంతయుఁ బ్రసాదంబుఁ బంచిపెట్టుచో నధికసమ్మర్దం బగుటయు నతిదూరంబునం బొలుచునగస్త్యవృక్షుం బెక్కె వెండియుం బంచిపెట్టి కొందఱకుం జాలకున్నఁ బత్రంబులు దత్పాత్రంబునఁ దివిచి పంచి పెట్టునెడ. 190

చ. ఘనతరసత్కృపారసము ♦ గన్నులఁ జిక్కఁటిలంగ నెంతయుం
దనరుచు లేఁతనవ్వు వద♦నంబున వెన్నెలగాయఁ జారునూ
తనమణిభూషణావలుల ♦ దట్టపుఁగాంతులు సందడింప స
య్యనఁ జనుదెంచె రాఘవధ♦రాధిపుఁ డక్కపిసేనలోనికిన్. 191

చ. పవనతనూజ నీవల? ♦ భక్తికి మెచ్చితి నిష్టమేది యు
త్సవమున వేఁడు రమ్మనుచుఁ ♦ జండభయంకరసప్తకంధరా
ర్ణవబడబానలం బగుక♦రం బొగి నెత్తి కదల్చి పిల్చినన్
సవినయమొప్ప వచ్చి ధరఁ ♦ జాగిలి మ్రొక్కి నుతించి యిట్లనున్. 192

ఉ. అచ్చరలేమ లెంతయు న♦హర్నిశముం జనుదెంచి పాడఁగా
నచ్చపునీకథామృతర♦సాంబుధిలోపల నోలలాడుచుం
బొచ్చెము లేక మిమ్ముఁ దల♦పోయుచు నుండఁగనిమ్ము నాకు మీ
సచ్చరితంబు ధాత్రిఁ గొన♦సాఁగినదాఁక వరంబు రాఘవా! 193

క. అనవుడు నిది యిచ్చితి నీ
కని గౌరవభాషణముల ♦ ననయంబును నె
మ్మన మలరఁజేసి ప్రీతిని
ననుపమ మగుహార మిచ్చె ♦ నతిముద మొదవన్. 194

వ. తదనంతరంబ కొలువుకూటంబున కేతెంచి రత్నసింహాసనాసీనుం డై తమ్ములం బిలిపించి యాంజనేయునకు ననేకప్రియపూర్వకంబుగా సంభావనంబులు సేసి యిట్లనియె. 195

చ. ఘనతరభీషణాబ్ధి నొక♦కాలువ కైవడిఁ గట్టి రావణున్
అనిమొనఁ బుత్త్రబంధుసచి♦వాప్తయుతంబుగఁ జంపి జానకిం
గొని చనుదేర మీకతనఁ♦ గూర్చినశూరతగల్గె నాకు నే
మని నుతియింతు మిమ్ము నన♦ఘాత్ముల సత్పరమోపకారులన్. 196

ఉ. కావున లావు సేసితిరి ♦ కార్యము గల్గినవేళఁ గ్రమ్మఱన్
వావిరి మమ్ముఁ జూడఁజని♦వత్తురు కాని కడింది మీరు మీ
తావుల కేగి యుండుఁడు బె♦డంగగు సౌఖ్యత లొప్పగాంచుచు
న్ననవుడు వార లేగిరి ప్ర♦ణామము లెంతయుఁ జేసి వేడుకన్. 197

గీ. అంత దివ్యభూష♦ణావలు లర్థితోఁ
గపివిభీషణులకుఁ ♦ గట్ట నిచ్చి

పిలువనంపినపుడు ♦ ప్రీతి వత్తువు గాని
'యనుచు ననుప మ్రొక్కి ♦ యరిగె నతఁడు. 198

వ. అంత. 199

సీ. చతురంబునిధిమధ్య ♦ జనపాలు రేతెంచి
చెప్పినయడిగంబు ♦ సేయుచుండఁ
దలఁచినప్పుడె దేవ♦తలు రయంబున వచ్చి
యీప్సితార్థము ♦ లర్థి నిచ్చుచుండఁ
గైసేసి యప్సరో♦గణములు సనుదెంచి
భూరివిద్యలఁ బ్రొద్దు♦పుచ్చుచుండఁ
దుంబుర నారదా♦దులు సారెకును వచ్చి
గీతప్రబంధముల్ ♦ గేరిపాడ
నశ్వమేధాదికృత్యంబు♦లలరఁ జేసి
కాలమరణంబు చోరశ♦బ్దంబు లైన
బాధ లొగిఁ బొందకుండఁగ♦ భవ్యకీర్తి
రాజ్య మొగిఁ జేయుచుండెను♦ రాఘవుండు. 200

ఉ. ఈకథ నెవ్వరైన లిఖి♦యించిన విన్నఁ బఠించిరేనియుం
బ్రాకటరాజ్యవైభవము ♦ బంధుసమృద్ధియుఁ బుత్త్రలాభమున్
భీకరచోరశత్రుఘన♦బృందనివారణ మీప్సితార్థముం
జేకుఱు నెల్లసౌఖ్యములు ♦ శ్రీహనుమంతుకృపారసంబునన్. 201

చ. సరసిజలోచనా కుసుమ♦సాయకసన్నిభ గోపకన్యకా
కరచరణాబ్జషట్పద సు♦వర్ణమహీధరధీర వైరికుం
జరమృగనాథ బంధుజన♦సంఘదివాకర భూరిచంద్రపు
ష్కరహిమధామహారఘన♦సారసుధామలకీర్తిభూషణా. 202

క. నారాయణపుణ్యకథా
పారాయణ నీతిశాస్త్ర♦పారీణ లస
త్కారుణ్యనేత్ర సుజనా
ధారా లోకాభిరామ ♦ ధర్మనిధానా! 203

మాలినీ. అలఘుతరచరిత్రా ♦ యబ్బయామాత్యపుత్రా
కలుషజనవిదూరా ♦ కామినీచిత్తచోరా
విలసితగుణశీలా ♦ వేదశాస్త్రానుపాలా
జలజహితసమానా ♦ సర్వవిద్యానిధానా. 204

గద్య—ఇది శ్రీభీమేశ్వరసత్కృపారసప్రసాదకవితాధురీణ
సకలశాస్త్రప్రవీణ సుకవిజనమిత్ర సర్వయామాత్యపుత్త్రి
మాడయనామధేయప్రణీతం బైనమైరావణ
చరిత్రంబునందు సర్వమును
దృతీయాశ్వాసము.
సంపూర్ణము.

V. M. R. Press.

		చందాదార్లకు.	ఇతరులకు.
22.	ఆట్టహాసము	0-2-6	0-4-0
23.	స్వవృత్తతిలకము.	0-2-6	0-4-0
24.	జార్జిపట్టాభిషేకచరిత్రము	0-1-0	0-1-6
25.	కత్యాయనచరిత్రము	0-1-6	0-2-6
26.	అప్రస్తుతప్రశంస	0-2-0	0-3-6
27.	ఇందిరాదేవి (నవల)	0-2-6	0-4-0
28.	పరాస్తపాశుపతము.	0-1-6	0-2-6
	ఇతరులవి.		
29.	ప్రబోధచంద్రోదయము.	0-6-0	0-8-0
30.	పరాశరస్మృతి.	0-3-6	0-5-0
31.	గంగాలహరి.	0-0-6	0-1-0
32.	చంపూభారతము.	0-12-0	1-0-0
33.	సర్వేశ్వరశతకము.	0-1-0	0-1-6
34.	ఉదయలక్షి.	0-6-0	0-8-0
	ప్రాచీనగ్రంథములు.		
35.	మత పురాణము.	0-9-6	0-14-0
36.	పరమయోగివిలాసము.	1-0-0	1-4-0
37.	మైరావణచరిత్రము.	0-8-0	0-10-0

అచ్చులోనున్నవి.

38. శ్రీరామకృష్ణమహాభారతము.
39. దమయంతీకళ్యాణము.
40. ఔచిత్యవిచారచర్చ.
41. భారతఫక్కి.
42. అధ్యాత్మరామాయణము.
43. సుభద్ర. (నవల)

పైపుస్తకములు కావలయువారును, చందాదారులుగ నుండఁ గోరువారు నీదిగువ చిరునామాకు వ్రాయవలెను.

మానేజరు, కవిత. పిఠాపురము.

శ్రీ వేంకటరామకృష్ణగ్రంథమాల

	చందాదార్లకు.	ఇతరులకు.
ప్రథమగుచ్ఛకము.		
1. శ్రీరాజానురంజనము.	0-5-0	0-8-0
2. అత్యద్భుతశతావధానము.		
3. ప్రహ్లాదవంశము.		
4. పుష్పబాణవిలాసము.		
5. రామాయణము. (శతవిధానము)		
6. శతావధానము.		
7. ఏనాముశతావధానము—అష్టావధానములును.		
ద్వితీయగుచ్ఛకము.		
8. కోకిలకాకము.	0-5-6	0-[illegible]-6
9. కవితావిమర్శనఖండనము—ముండనమండనము.		
10. శతప్రాసము.		
11 శతఘ్ని (విమర్శము)		
12 శృంగభంగము.		
13 సత్యసందేశము.		
తృతీయగుచ్ఛకము.		
14. గగనపుష్పము.	0-6-0	0-8-0
15. తిరుపతివేంకటేశ్వరార్థశతకము.		
16. కవికంఠాభరణము.		
17. కౌరవగౌరవము.		
18. వ్యాసాభ్యుదయము	0-2-6	0-4-6
19. మదాలస.	0-4-6	0-7-0
20. ఉత్తరరామచరిత్రము. 1 వభాగము.	0-4-0	0-6-0
21. భోజరాజచరిత్రము. 1 వభాగము.	0-2-6	0-4-0

తిప్పి చూడుడు.

END OF
TITLE